

T.C.

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**MÜŞTERİLERİN FİNANSAL DURUMLARI FİNANSAL OKURYAZARLIK
ALGILANAN FİNANSAL DURUM VE YAŞAMDAN MEMNUNİYET
İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hacı Ali ERASLAN

1700004553

Anabilim Dalı: İşletme

Program: İşletme-Uzaktan Öğretim

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Çağla ARIKER

Aralık 2020

T.C.

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**MÜŞTERİLERİN FİNANSAL DURUMLARI FİNANSAL OKURYAZARLIK
ALGILANAN FİNANSAL DURUM VE YAŞAMDAN MEMNUNİYET
İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hacı Ali ERASLAN

1700004553

Anabilim Dalı: İşletme

Program: İşletme-Uzaktan Öğretim

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Çağla ARIKER

Jüri Üyeleri: Dr. Öğr. Üyesi Andaç TOKSOY

Prof. Dr. Emine Müge ÇETİNER

Aralık 2020

BEYAN

Bu tezin düzenlenmesinde bilimsel etik kurallarına uyulduğunu başka yazarların eserlerinden fayda sağlanması durumunda bilimsel normlara uygun hareket edilerek atıfta bulunulduğunu kullanılan verilerde herhangi bir tahribat yapılmadığını bu tez çalışmasının herhangi bir bölümünün bu üniversite veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Aralık 2020

HACI ALİ ERASLAN

ÖNSÖZ

Müşterilerin finansal durumları finansal okuryazarlık algılanan finansal durum ve yaşamdan memnuniyet ilişkisi üzerine bir çalışmanın konu olduğu bu araştırmada kendilerinden her zaman fikir almaya çalıştığım, tavsiye ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen danışman hocam Sayın Dr. Öğretim Üyesi Çağla ARIKER' e

Tez yazım süreci boyunca benden manevi desteğini esirgemeyen sevgili hayat arkadaşım Bilge ERASLAN' a

Bana her zaman moral desteği sağlayan çocuklarım sevgili Yusuf ve Mehmet Efehan'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Aralık 2020

Hacı Ali ERASLAN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	ii
KISALTMALAR	vii
TABLolar LİSTESİ	viii
ŞEKİL LİSTESİ	xi
TÜRKÇE ÖZET	xii
YABANCI DİL ÖZET	xiii
1.GİRİŞ	1
2.FİNANSAL OKURYAZARLIK	2
2.1.Finansal Okuryazarlık Kavramı	2
2.2.Finansal Okuryazarlık Tanımları	3
2.3.Finansal Eğitim	5
2.4.Finansal Eğitim ve Finansal Okuryazarlık Arasındaki İlişki.....	6
2.5.Finansal Okuryazarlığın Artırılmasına Yönelik Faaliyetler.....	8
2.5.1.Türkiye’de Yapılan Finansal Eğitim Çalışmaları.....	8
2.5.2.Dünya’da Finansal Eğitim Faaliyetleri.....	9
2.6.Finansal Okuryazarlığın Önemi.....	9
2.6.1.Finansal Okuryazarlığın Birey ve Aile İçin Önemi.....	9
2.6.2.Finansal Okuryazarlık ve Yaşamdan Memnuniyet İlişkisi.....	11
2.6.3.Finansal Okuryazarlığın Ekonomi ve Finansal Sistem Açısından Önemi... ..	12
2.7.Finansal Okuryazarlık konusunda Yapılmış Çalışmalar.....	13
2.7.1.Türkiye’de Finansal Okuryazarlık Konusunda Yapılmış Çalışmalar.....	13
2.7.2.Dünya’da Finansal Okuryazarlık Konusunda Yapılmış Çalışmalar.....	16
2.8.Finansal Okuryazarlığın Bileşenleri	18
2.8.1.Finansal Bilgi	19
2.8.1.1.Temel Para Bilgisi	19
2.8.1.2.Gelir Konusuna İlişkin Kavram	20
2.8.1.3.Harcama ve Borçlanmaya İlişkin Bilgi.....	20
2.8.1.4.Para İdaresine İlişkin Bilgi.....	20
2.8.2. Finansal Tutum	21

2.8.3.Davranışsal Finans Eğilimleri.....	21
2.8.3.1.Aşırı Güven Yanlılığı.....	21
2.8.3.2.Bulunabilirlik Kısa Yolu.....	22
2.8.3.3.Tanıdık Olanı Tercih Etme Yanlılığı.....	22
2.8.3.4.Ruh Hali ve Aşırı İyimserlik.....	22
2.8.3.5.Belirsizlikten Kaçınma.....	23
2.8.3.6.Düzenleme ve Referans.....	23
2.8.3.7.Pişmanlıktan Kaçınma	23
2.8.3.8.Yanlış İlişkilendirme.....	23
2.8.3.9.Akla Geçiş Kolaylığı.....	23
2.8.3.10.Sürü Psikolojisi.....	24
2.9.Yatırım Araçları	24
2.9.1.Tasarruf Hesabı.....	24
2.9.2.Tahviller.....	25
2.9.3.Hazine Bonosu.....	25
2.9.4.Hisse Senetleri.....	26
2.9.5.Yatırım Fonları.....	26
2.9.6.Döviz Yatırımı.....	26
2.9.7.Sigorta	26
2.9.8.Altın Yatırımı	27
2.10.Borçlanma Araçları	27
2.10.1.Tüketici Kredileri.....	27
2.10.2.Konut Kredisi.....	28
2.10.3.Kredi Kartları	28
2.10.4.Mikro Finans Kredileri.....	28
2.10.5.Otomobil Kredisi.....	29
2.10.6.Kredili Mevduat Hesabı.....	29
2.10.7.İpoetekli Finansal Destek Kredisi	30
3.ALGILANAN FİNANSAL DURUM	31
3.1. Algı Kavramı ile İlgili Tanımlar	31
3.2.Finansal İyi Olma Durumu Kavramı ile İlgili Açıklamalar	31

3.3.Finansal Sıkıntı Hali.....	32
3.4.Bireylerin Finansal Algı Düzeylerini Etkileyen Faktörler.....	34
3.5.Kişisel Demografik Faktörle.....	34
3.6.Finansal Okuryazarlık ve Etkinliği.....	35
3.7.Finansal Tavır.....	36
3.8.Finansal Eğilimler.....	36
3.9.Finansal Davranışlar.....	37
4. YAŞAMDAN MEMNUNİYET	38
4.1.Yaşam Memnuniyetinin Tanımı.....	38
4.2.Yaşam Kalitesi Kavramı ve Tanımlar.....	38
4.3.Yaşam Kalitesi Kavramına İlişkin Çeşitli Yaklaşımlar.....	40
4.4.Yaşam Memnuniyetini Belirleyen Faktörler.....	40
4.5.Yaşam Memnuniyetinin Demografik Belirleyicileri.....	41
4.5.1.Kültür	42
4.5.2.Cinsiyet.....	42
4.5.3.Yaş.....	43
4.5.4.Sosyal İlişkiler.....	43
4.5.5.İş Hayatı.....	44
4.5.6.Eğitim.....	44
4.5.7.Gelir.....	44
4.6.Yaşamdan Memnuniyet ile Algılanan Finansal Durum Arasındaki İlişki.....	45
5.ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	47
5.1.Araştırmanın Modeli Ve Hipotezleri.....	47
5.2.Araştırmanın Ana Kütlesi ve Örneklemi.....	49
5.3.Veriler Toplama Yöntemi.....	49
5.4.Araştırmanın Kısıtları.....	52
5.5.Verilerin Analizi	53
5.6.Çalışmada Yer Alan Bireylere Ait Bulgular.....	53
5.6.1.Cinsiyet grubuna İlişkin Bulgular.....	53
5.6.2.Yaş grubuna İlişkin Bulgular	54
5.6.3.Medeni Duruma İlişkin Bulgular.....	54

5.6.4.Eğitim Durumuna İlişkin Bulgular	55
5.6.5.Meslek Durumuna İlişkin Bulgular.....	56
5.6.6.Gelir Durumuna İlişkin Bulgular	56
5.7.Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Durumlarına İlişkin Bulgular	57
5.8.Finansal Sıkıntı ve Yaşamdan Memnuniyet Ölçeklerinin Güvenirlilik Testleri....	58
5.9.Araştırma Hipotezlerinin T Testi ve Anova İle Analizi.....	62
5.9.1.Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Düzeyi ve Borç Yatırım Durumuna İlişkin T Testi Analizi	62
5.9.2.Katılımcıların Borç ve Yatırım Durumuna Göre Algılanan Finansal Duruma İlişkin T Testi	63
5.9.3.Katılımcıların Borç ve Yatırım Durumuna Göre Yaşamdan Memnuniyetlerine İlişkin T Testi.....	64
5.9.4.Katılımcıların Yaşamdan Memnuniyet ve Finansal Durumlarına İlişkin Regresyon Modeli Özet Sonuçları.....	65
5.9.5.Katılımcıların Cinsiyetine Göre Algılanan Finansal Durum ve Yaşamdan Memnuniyet Düzeylerine İlişkin T Testi Analizi	67
5.9.6.Katılımcıların Yaşına Göre Algılanan Finansal Durum ve Yaşamdan Memnuniyetlerine İlişkin T Testi Analizi.....	69
5.9.7.Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Algılanan Finansal Durum ve Yaşamdan Memnuniyetlerine İlişkin Anova Testi Analizi.....	70
5.9.8.Katılımcıların Mesleğine Göre Algılanan Finansal Durum ve Yaşamdan Memnuniyetlerine İlişkin Anova Testi Analizi	72
5.9.9.Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Algılanan Finansal Durum ve Yaşamdan Memnuniyetlerine İlişkin Anova Testi Analizi	75
5.9.10.Katılımcıların Çocuk Sayılarına Göre Algılanan Finansal Durum ve Yaşamdan Memnuniyetlerine İlişkin Anova Testi Analizi.....	77
5.10.Araştırmanın Sonuçları.....	79
6.SONUÇ VE ÖNERİLER	80
KAYNAKÇA.....	82
EKLER.....	89

KISALTMALAR

ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
AB	:Avrupa Topluluğu
FLEC	:Financial Literacy And Education Commission
FED	:Federal Reserve System
FODER	:Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği
INFE	:International Network on Financial Education
JUMP\$TART	:Amerika’da Kar Amacı Gütmeyen Organizasyon
PACFL	:President’s Advsary Council On Financial Literacy
OECD	:Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
SPK	:Sermaye Piyasası Kurumu
TCMB	:Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TEB	:Türk Ekonomi Bankası
TSPB	:Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1 : Finansal okuryazarlık Bileşenleri.....	18
Tablo 2 : Araştırmaya katılanların Cinsiyet grubuna ilişkin frekans ve yüzde dağılımı.....	53
Tablo 3 : Araştırmaya katılanların Yaş grubuna İlişkin frekans ve yüzde Dağılımı.....	54
Tablo 4 : Araştırmaya katılanların Medeni Durumuna İlişkin Frekans ve Yüzde dağılımı.....	54
Tablo 5 : Araştırmaya katılanların Eğitim durumuna ilişkin frekans ve yüzde dağılımı.....	55
Tablo 6 : Araştırmaya katılanların Mesleki durumuna ilişkin frekans ve yüzde dağılımı.....	56
Tablo 7 : Araştırmaya katılanların Gelir durumuna ilişkin frekans ve yüzde dağılımı	56
Tablo 8 : Araştırmaya katılanların Doğru sayılarına ilişkin frekans ve toplam yüzde dağılımı	57
Tablo 9: Finansal sıkıntı ölçeğinin güvenirlik istatistikleri tablosu	58
Tablo 10: KMO ve Barlett testi.....	58
Tablo 11 : Finansal sıkıntı ölçeği toplam açıklanan varyans.....	59
Tablo 12: Finansal sıkıntı ölçeği bileşenleri.....	59
Tablo 13: Yaşamdan memnuniyet ölçeğinin güvenirlik oranı tablosu.....	60
Tablo 14: Yaşamdan memnuniyet için KMO ve Barlett testi.....	60
Tablo 15: Yaşamdan memnuniyet ölçeğine uygulanan açıklayıcı varyans.....	60

Tablo 16: Yaşamdan memnuniyet ölçeğine uygulanan açıklayıcı faktör analizi.....	61
Tablo 17: Finansal okuryazarlık ve borç yatırım durumuna ilişkin grup istatistikleri.....	62
Tablo 18: Finansal okuryazarlık ve borç yatırım durumuna ilişkin bağımsız örnek testi	62
Tablo 19: Borç ve yatırım durumuna göre algılanan finansal duruma ilişkin bağımsız örnek testi.....	63
Tablo 20: Borç ve yatırım durumuna göre algılanan finansal duruma ilişkin bağımsız örnek testi	63
Tablo 21: Borç ve yatırım durumuna göre yaşamdan memnuniyet düzeyine ilişkin grup istatistikleri.....	64
Tablo 22: Borç ve yatırım durumuna göre yaşamdan memnuniyet düzeyine ilişkin bağımsız örnek testi	64
Tablo 23: Regresyon modeli özet tablosu	65
Tablo 24: Regresyon anova testi tablosu	66
Tablo 25: Katsayılar tablosu	66
Tablo 26: Cinsiyete göre algılanan finansal durum ve yaşamdan memnuniyet ilişkisine ait grup istatistikleri	67
Tablo 27: Cinsiyete göre algılanan finansal durum ve yaşamdan memnuniyet ilişkisine ait bağımsız örnek t- testi	67
Tablo 28: Yaşa göre algılanan finansal durum ve yaşamdan memnuniyet ilişkisine ait anova testi	69
Tablo 29 : Eğitim durumuna göre algılanan finansal durum ve yaşamdan memnuniyet ilişkisine ait anova testi	70
Tablo 30: Eğitim durumuna göre algılanan finansal durum ve yaşamdan memnuniyet ilişkisine ait çoklu karşılaştırmalar	70
Tablo 31: Mesleğe göre algılanan finansal durum ve yaşamdan memnuniyet ilişkisine ait anova testi	72

Tablo 32: Mesleğe göre algılanan finansal durum ve yaşamdan memnuniyet ilişkisine ait çoklu karşılaştırmalar	72
Tablo 33: Gelir durumuna göre algılanan finansal durum ve yaşamdan memnuniyet ilişkisine ait anova testi	75
Tablo 34: Gelir durumuna göre algılanan finansal durum ve yaşamdan memnuniyet ilişkisine ait anova çoklu karşılaştırmalar	75
Tablo 35: Çocuk sayılarına göre algılanan finansal durum ve yaşamdan memnuniyet ilişkisine ait anova testi	78
Tablo 36: Çocuk sayılarına göre algılanan finansal durum ve yaşamdan memnuniyet ilişkisine ait anova çoklu karşılaştırmalar analizi	78

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Araştırma modeli	48
---------------------------------	----

Üniversite : **İstanbul Kültür Üniversitesi**
Enstitüsü : **Lisansüstü Eğitim Enstitüsü**
Dalı : **İşletme**
Programı : **İşletme-Uzaktan Öğretim**
Tez Danışmanı : **Dr. Öğretim Üyesi Çağla Arıker**
Tez Türü ve Tarihi : **Yüksek Lisans- Aralık 2020**

ÖZET

Hacı Ali Eraslan

Araştırmanın amacı, müşterilerin borçluluk ve yatırım durumlarına göre; finansal okuryazarlık düzeylerinin, algıladıkları finansal durumlarının ve yaşamdan memnuniyet düzeylerinin fark gösterip göstermediğinin incelenmesinin yanında müşterilerin demografik durumlarına göre finansal durum ve yaşamdan memnuniyet algılarının değişip değişmediğinin incelenmesidir.

Daha önce, finansal okuryazarlık ve yaşamdan memnuniyet konularında literatür çalışmaları yapılmıştır. Fakat müşterilerin borçluluk ve yatırım durumlarına göre, finansal okuryazarlık algılanan finansal durum ve yaşamdan memnuniyet ilişkisini inceleyen bir çalışma yoktur. Dolayısıyla bu çalışmanın bu yönüyle literatüre ve araştırmacılara önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Elde edilen sonuçlara göre, müşterilerin borçluluk ve yatırım durumlarına göre; finansal okuryazarlık düzeylerinin, algıladıkları finansal durumlarının ve yaşamdan memnuniyet düzeylerinin fark gösterdiği görülmüştür. Ayrıca, müşterilerin demografik özelliklerinin, algılanan finansal durum ve yaşamdan memnuniyet üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Algılanan Finansal Durum, Yaşamdan Memnuniyet, Finansal Okuryazarlık

University : **Istanbul Kültür University**
Institute : **Institute Of Graduate Studies**
Department : **Business Scientist**
Programme : **Business Scientist-Distance Learning**
Supervisor : **Assist. Prof. Dr. Çağla Arıker**
Degree Awarded and Date : **MA –December 2020**

ABSTRACT

Hacı Ali Eraslan

The aim of the research, according to customers' indebtedness and investment status; In addition to examining whether their financial literacy levels, perceived financial situations and life satisfaction differ from each other, it also examines whether the perception of financial status and life satisfaction changes to the demographic status of customers.

Previously, literature studies were conducted on financial literacy and life satisfaction. However, there is no study examining the relationship between financial literacy, perceived financial status and life satisfaction according to customers' indebtedness and investment status. Therefore, it is thought that this study will make an important contribution to the literature and researchers in this aspect.

According to the results obtained, according to the indebtedness and investment status of the customers; financial literacy levels, perceived financial situation and life satisfaction levels differ. In addition, it has been observed that the demographic characteristics of the customers have an effect on the perceived financial situation and life satisfaction.

Keywords: Perceived Financial Status, Life Satisfaction, Financial Literacy

1.GİRİŞ

Günümüzün ekonomik şartları ve gelişen piyasa koşulları içerisinde bireylerin ekonomilerini doğru yönlendirmeleri için doğru finansal bilgilere ihtiyaçları olmaktadır. Bireylerin doğru finansal bilgiye sahip olmaları neticesinde alacakları doğru ekonomik kararlar aile ve ülke ekonomisi açısından son derece önem taşımaktadır. Ülkemizde yapılan çeşitli araştırmalarda bireylerin finansal bilgileri ilk olarak ailelerinden aldıkları daha sonra bu bilgileri okullarında almış oldukları finansal bilgiyle pekiştirdikleri görülmüştür. Son yıllarda finansal okuryazarlığa ülkemizde de gereken önem verilmeye başlanmıştır. Ülkemizde finansal okuryazarlık bilgisi, bireylere devlet ve özel kuruluşlar tarafından verilmeye çalışılmaktadır.

Finansal okuryazarlık bireylerin finansal mutluluk ve refahlarını, yaşamdan memnun olmalarını sağlayacak bilgi tutum davranışların bütünü olarak ifade edilebilir. Bireylerin yaşamdan memnuniyetleri çeşitli faktörlerden etkilenmekle birlikte, bireylerin sahip oldukları finansal durumları da yaşam memnuniyetlerini etkilemektedir.

Bireylerden etkili bir bütçe yaparak gelir ve giderlerini bu bütçe doğrultusunda yönetmeleri hatta mümkünse gelir lehine bir denge oluşturarak tasarruf etmeleri beklenmektedir. Bireyler bunu sağladıklarında, finansal açıdan sıkıntı yaşamayacaklar buda yaşamdan memnuniyet düzeylerine olumlu katkı sağlayacaktır.

Araştırmanın amacı, müşterilerin borçluluk ve yatırım durumlarına göre; finansal okuryazarlık düzeylerinin algıladıkları finansal durumlarının ve yaşamdan memnuniyet düzeylerinin fark gösterip göstermediğinin incelenmesinin yanında, müşterilerin demografik özelliklerine göre finansal durum ve yaşamdan memnuniyet durumlarının değişip değişmediğinin incelenmesidir.

Daha önce, finansal okuryazarlık ve yaşamdan memnuniyet konularında çeşitli literatür çalışmaları yapılmıştır. Fakat müşterilerin borçluluk ve yatırım durumlarına göre, finansal okuryazarlık algılanan finansal durum ve yaşamdan memnuniyet ilişkisini inceleyen bir çalışma yoktur. Dolayısıyla, bu çalışmanın uygulamacılara faydalı olacağı düşünülmektedir.

2.FİNANSAL OKURYAZARLIK

2.1.Finansal Okuryazarlık Kavramı

Günümüzün ağır ekonomik koşulları, bireylerin en azından asgari düzeyde finansal okuryazarlık bilgisine sahip olmalarını gerektirmektedir. Bireylerin finansal bilgilere sahip olmaları, hem kendi ekonomileri hem de ülke ekonomileri açısından son derece büyük önem taşımaktadır. Çünkü bireylerin alacakları yanlış ve doğru ekonomik kararlar, aile ve ülke ekonomilerini ilgilendirmektedir.

Finansal okuryazarlık bireylerin yaşamları boyunca faydalanıp uygulayacakları bir kavram olduğundan bireylere küçük yaşlardan itibaren finansal okuryazarlıkla ilgili kavramların öğretilmesi gerekmektedir.

Finansal okuryazarlıkla ilgili ülkemizde yapılan çalışmalarda bireylerin büyük bir kısmının finansal bilgileri ilk ailelerinden, daha sonrada okullardan öğrendikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Finansal okuryazarlık kavramı irdelendiğinde sadece ülkemizde değil Dünya’da da yeni bir kavram olduğu görülmektedir. Ülkemiz finansal okuryazarlık kavramının en az bilindiği bir bölgede bulunmaktadır. Ülkemizde finansal okuryazarlık kavramına verilen öneme baktığımızda ülkemizde bu konunun yeteri kadar karşılığının olmadığını, okullarımızda da bu konuda yeterli eğitimin verilmediği görülmektedir.

Aile ve ülke ekonomisinin sağlıklı işlemesi bakımından her bireye finansal okuryazarlık kavramı öğretilmelidir. Finansal kavramlar konusunda bilgi almış bireylerin vermiş olacakları finansal kararlar sağlıklı olacak, bu durumda ülke ekonomisinin kalkınmasına pozitif katkı sağlayacaktır. Finansal okuryazarlık konusunda yeterli eğitim almamış bireylerin vermiş oldukları kararlar sağlıklı olmayacaktır. Bu duruma örnek verecek olursak, ülkemizde yaşanan 1994-2001-2008-2018 yıllarında meydana gelen ekonomik krizlerin derinden hissedilmesi ve etkilerinin uzun yıllar sürmesi, finansal okuryazar olmayan bireylerden kaynaklanmıştır. Cari açığa dayalı kurlarda meydana gelen ani artışlar ve büyük oranlı devalüasyon yabancı paraya endeksli konut kredisi kullanmış bireyleri oldukça zor durumda bırakmış, sosyal ekonomik sorunlara yol açmıştır.

Finansal Okuryazarlık önemli bir bilim dalı olması ve son dönemlerde oldukça önemli hale gelmesi nedeniyle, Literatürde birçok tanımı yapılmıştır.

2.2.Finansal Okuryazarlık Tanımları

Finansal okuryazarlık, bireylerin finans bilgilerini doğru kullanma yeteneğidir. Finansal ürünlerin çoğalması, finansal piyasaları oldukça karmaşık bir yapıya büründürmüştür. Bireylerin sahip oldukları temel finans bilgileri ve sahip olunan finansal bilgi ve becerinin kapsam ve sınırlarının neler olduğu literatürde tartışma konusudur. Bu sınırlar her çalışmada farklı araştırma metotları kullanılarak farklı sonuçlara varılmasına neden olmuştur. Bu durumda, birçok finansal okuryazarlık tanımını ortaya çıkarmıştır. Yapılan her çalışmadan farklı sonuçların elde edilmiş olması, finansal okuryazarlığın geniş bir kavram olmasına neden olmuştur. Finansal okuryazarlıkla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde finansal okuryazarlık kavramını(Remund, 2010, s. 276);

- Finansal terimlerin bilinmesi ve aralarında ilişki kurabilmesi,
- Bireylerin kendi finansal aktivitelerini yürütebilme yeteneği,
- Bireysel kararlarda tutarlı olabilme,
- Finansal planlama yapabilme becerisi olarak tanımlanmıştır. (Remund,2010,s.276)

Literatürde konu ile ilgili yapılan tanımlara bakacak olursak, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'ne (OECD) göre ise, "İktisadi hayata katılımın sağlanması ve birey ile toplumun finansal refahının iyileştirilmesi amacıyla, çeşitli finansal durumlarda etkili kararlar verebilmek için finansal kavramların bilgi ve anlayışı ile bu bilgi ve kavrayışı uygulama becerisi, motivasyonu ve güvenidir" (www.oecd.org).

Finans, para biriktirme yatırım, borç dengesi, yatırım çeşitliliği ve bilinçli risk alma konularını inceleyen ekonomi dalıdır. Finansal okuryazarlık, bilgi ve bilgiye ulaşım yollarını etkin kullanabilme becerisidir(Bodie,2006,s.7).

Lusardi'nin ifadesi ise (2008)" finansal okuryazarlık; temel ve gelişmiş finansal okuryazarlık olarak ayrılmaktadır. Temel finansal okuryazarlık konularına; faiz oranlama, risk ve çeşitlilik algısı gibi konular girmektedir. Gelişmiş finansal okuryazarlık konusuna ise; hisse senedi, faiz oranı, fon hesaplamaları girmektedir."

Houston'a göre(2010) finansal okuryazarlık, bir bireyin finansal bilgiyi ne kadar anlayıp ne kadar iyi uyguladığının ölçüsüdür.

Mason ve Wilson(2010) finansal okuryazarlığı,” olası finansal sonuçların bilincinde olarak, karar alabilmek için gerekli olan bilginin edinilmesi, anlaşılması ve değerlendirilmesi ile ilgili olarak bireyin sahip olacağı yetenek şeklinde tanımlamaktadır.”

Pacfl (President’s Advisory Council on Financial Literacy: Başkanın Finansal Yetkinlik Danışma Konseyi)2010 tarihinde, Amerikan halkının mali konuları anlamalarına ve bilinçli mali kararlar almalarına yardımcı olmak ve böylece finansal istikrara katkıda bulunmak için, Başkan; Başkanın Finansal Yetkinlik danışma Konseyi’ni oluşturmuştur. Bu kurum Finansal hizmetler, tüketicinin korunması, finansal erişim ve eğitim gibi ilgili geçmişlere sahip sivil toplum temsilcilerinden oluşur. Konsey, mevcut özel ve kamu sektörü çabalarının etkinliğini koordine etmenin ve en üst düzeye çıkarmanın yollarını önermek ve finansal eğitim ve finansal erişim yoluyla finansal kapasiteyi artırmak için yeni yaklaşımlar belirlemekle görevlendirildi. Konsey Finansal okuryazarlığı şu şekilde tanımlamıştır. “Bireylerin hayat boyu finansal refahlarını sağlayabilmek ve finansal kaynaklarını yönetebilmeleri için bilgi ve becerilerini kullanma kabiliyeti “olarak ifade etmiştir(İçke,2017,s.8).

Flec (Financial Literacy And Education Commission:Finansal Okuryazarlık ve Eğitim Komisyonu)adı geçen komisyon Amerika Birleşik Devletlerindeki kişilerin Finansal okuryazarlığını ve eğitimini geliştirmek için 2003 yılın da, Finansal okuryazarlık ve eğitim geliştirme yasası başlığı altında kurulmuştur.

Jump\$tart(Kar Amacı Gütmeyen Organizasyon)Öğrencilerin,Finansal okuryazarlıklarını, Anaokulundan Üniversiteye kadar ilerletmeye çalışan ulusal kuruluşların,bir araya gelerek A.B.D’de kar amacı gütmeyen oluşturdukları bir komisyondur.

(Pacfl-Flec-Jump\$tart) Bu üç kurumun finansal okuryazarlık konusunda yapmış oldukları çalışmalarla, bu kavrama büyük bir katkıları olmuştur. Bu üç kurumun Finansal Okuryazarlık konusunda yapmış oldukları tanımlar büyük benzerlik göstermektedir(İçke,2017,s.8).

Finansal okuryazarlığı;Bütçeleme,tasarruf,yatırım,borç alma/verme,Sigorta etme,çeşitlendirme ve gelir-gider eşleştirmesiyle ilgili uygulamalar hakkında bilgi sahibi olma ve davranışları geliştirme becerisi olarak değerlendirmektedir(Bodie, 2006, s.10).

Vitt (2000) Finansal okuryazarlığı, finansal enstrümanları tanıyabilme buna mukabil finansal planlama yapabilme ekonomiyi yorumlama yeteneği olarak tanımlamaktadır.

Miller (2009) finansal okuryazarlığı; tüketicinin ihtiyaç anında kimden yardım alacağını bilmesi, finansal terimler hakkında bilgi sahibi olması, risk alma durumlarında doğru hareket edebilmesi olarak tanımlamıştır.

OECD'nin teşvikleriyle, gerçekleştirilen finansal okuryazarlık çalışmasında; finansal okuryazarlığın daha geniş bir tanımı yapılmış ve finansal okuryazarlık bileşenlerinin; finansal bilgi, finansal davranış ve finansal tutum olduğu ileri sürülmüştür (Atkinson vd. 2012).

Finansal okuryazarlık, bireylerin memnuniyet düzeyinin yanında, finansal emniyetini de sağlamaktadır (Taylor ve Wagland, 2013: 70).

Literatürdeki tanımlarından görüleceği üzere, “finansal okuryazarlık; edinilen bilginin kullanma becerisini, tutum ve davranışlarını da kapsamaktadır. Bireylerin, yatırımlarını doğru şekilde yönetmesi için sahip olduğu finansal bilgi tutum ve beceri ve davranışların tamamıdır.”

2.3. Finansal Eğitim

Finansal eğitim (OECD.2005) bilinçli seçimler yapıp yardıma ihtiyaç duyduğunda başvuracağın yeri bilmek finansal fırsatları değerlendirebilmek, bireylerin, finansal refahını artırmak amacıyla etkin karar vermesini sağlayan süreçtir.

Bireylerin finansal kaynaklarını, borç yönetimlerini idare etme kabiliyeti ve tasarruf oranlarını artırmayı amaçlayan temel finans bilgilerinin tamamıdır. (Hilgert vd. 2003, s.309)

OECD'nin yapmış olduğu diğer bir tanımda finansal eğitimin tanımı şu şekilde yapılmıştır.

OECD(2005) “Finansal eğitim, finans tüketicilerinin finansal ürünler ve kavramlara dair bilgilerini geliştirdikleri, fırsat ve risklerin farkına varmak bilgiye dayalı kararları almak, bunlarla ilgili yardımı nereden alacağını öğrenmek ve finansal refahlarını ve korumalarını artırmak için etkili davranışları gösterebilmek için eğitim ve tavsiyeler sayesinde yetenek ve özgüvenlerini artırdıkları bir süreçtir.”

“Finansal ürünlere erişim gerçekleştirme, finansal farkındalık yaratma, bilgi ve birikimle bireylerin tüketimde daha bilinçli hareket ederek toplumsal huzuru sağlayabilme finansal eğitimin temel amaçlarını oluşturmaktadır(TCMB.2011, s.79).”

2.4.Finansal Eğitim ve Finansal Okuryazarlık Arasındaki İlişki

Finansal eğitimin sonucunda, Finansal okuryazar olunmakta, finansal okuryazar olan bireylerin ise; doğru karar ve doğru davranış sergilemesi beklenmektedir.

Finansal eğitim, finansal okuryazarlık konusunda analiz kabiliyeti oluşturma, bilgili bireyler yetiştirmek için çeşitli konuları kapsamaktadır. Finansal eğitimler, finansal eğitim danışma ofislerinde, bankalarda, sivil toplum kuruluşları tarafından oluşturulmuş, finansal eğitim merkezlerinde, internet gibi teknolojinin getirdiği imkanlarla verilmektedir (Miller vd. 2009,s.39).

Finansal okuryazarlığı geliştirecek eğitim programlarının hazırlanmasında aşağıdaki hususlara da dikkat edilmesi gerekmektedir(OECD ve INFE 2009).

- Anlaşılan ve kabul gören yolun belirlenmesi
- Eğitim verilecek kesimin saptanması
- Üretkenlik durumunu ele almak
- Milletlerin özelliğine uygun yolun belirlenmesi
- Tasarruf, borç, emeklilik planlaması gibi konular üzerine yoğunlaşmalı
- Tüketiciler, yüksek riskli konularla ilgili bilgilendirilmeli ve desteklenmelidir.
- Siyasi tarafsızlık ve herkese eşit program uygulanmalı
- Finansal eğitim öncelikle okullarda başlatılmalıdır.
- Finans terimlerinin basitleştirilmesi(OECD ve INFE 2009).

Finansal eğitim sürecinde, bilginin yanında, beceri tutum davranış ve güven gibi unsurlarında verilmesi gereklidir. Böylelikle, bireye doğru ve uygun davranışlarda kazandırılmış olacaktır. Bireylerin finansal konularda hatalı kararları varsa, bunları finansal eğitim yoluyla düzeltecektir. Finansal eğitim sürecinde bireylerin aşağıdaki özellikleri kazanması beklenmektedir(Gökmen 2012:21).

- Birey gelirin tümünü tüketen biriye bu tavrını tasarruf alışkanlığıyla bertaraf etmelidir.

- Birey araştırmadan, neden sonuç ilişkisine bakmadan kolay kredi kullanan biriye bu tavrını değiştirmesi gerekir.
- Kişi planlama yapmadan karar alıyorsa, davranışını mantıklı planlama yapma uygulamasıyla değiştirmelidir.
- Teknolojiyi etkin kullanabilme özelliğinin kazandırılması gerekmektedir.
- Finansal değerlerle i ie olmalıdır.
- Kredi kartlarını doğru kullanabilme özelliğinin kazandırılması gerekmektedir.
- Finansal tanımları yorumlayabilmelidir.
- Bireyler yasal hakları konusunda bilgi sahibi olmalıdır.
- Ekonomik özüm yolları hakkında gerekli bilgiye sahip olmalıdır(Gökmen 2012:21).

Finansal okuryazarlık olmama durumu sadece bireyleri ilgilendiren bir sorun olmayıp, aynı zamanda ulusal finans sorunudur. Bireylerin finansal konularda alacağı yanlış kararlar bireyin yanında finansal piyasaları olumsuz yönde etkileyecektir. Bu nedenlerle finansal okuryazarlıkla ilgili tüm toplumu kapsayacak şekilde finansal eğitim programları hazırlamak ve bunun da tüm eğitim kurumlarında verilmesi sağlanmalıdır.

Finansal eğitimle bireyler finansal sistemden nasıl yararlanacağını ğreneceğinden, bankacılık sistemi dışında da bireyler finansal sisteme katılacaktır. Finansal eğitim yoluyla finansal okuryazar olan bireyler; kredi, mevduat, sigorta, ödeme işlemleri gibi finansal ürünlere yeterli düzeyde ve uygun şartlarda ulaşacağından, bu durum finansal sistemin iyi işlemesine ve bireylerin finansal riskler karşısında doğru ve zamanında müdahale etmesine yardımcı olacaktır.

Türkiye’de finansal okuryazarlık eğitimi ile sağlanabilecek en önemli kazançlardan biri hane halklarının yastık altı birikimlerinin finansal sisteme kazandırılması olacaktır. Finansal okuryazar eğitimiyle, bireyler bankada mevduat hesabı açacaklar, bankaların sunduğu finansal ürünlerden yararlanmaya başlayacaklardır. Bu durumda finansal sistemin gelişmesine derinlik kazanmasına yol açacaktır.

Finansal eğitim politikalarının ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasını güçlendirmek için 2013 yılında OECD ve G20 tarafından yapılan toplantıda(OECD, Erişim 11.04.2019)

- G20 ülkelerince desteklenen araçlar yardımıyla finansal okuryazarlık ve finansal eğitim raporlarına devam edilmesi
- OECD ve INFE ile milli stratejilerin uygulanması için kitapçık oluşturma
- Tüketici korunmasından sorumlu paydaşların ulusal işbirliği içerisinde olması
- Temel yetkinliklerin ve kalite standartlarının gelişimi ve güvence altına alınması
- Finansal tüketiciyi koruma yollarının basitleştirilmesi ve hedef kitlenin yenilikçi hareketlerle ihtiyaca uygun hale getirilmesi vurgulanmaktadır(OECD, Erişim11.04.2019).

Finans eğitimi; bireylerin finansal bilgisini artırmanın yanında, davranış eğilimlerini artırmayı ve yaşam memnuniyetini yükseltmeyi amaçlamaktadır (Hopley 2003).

2014 yılında TCMB'nin, 29021 sayılı finansal eğitim, finansal tüketicinin korunması ve bununla ilgili eylem planları resmi gazetede yayınlanmıştır. Finansal eğitim yoluyla, kazanılan bilgi ve beceri sayesinde finansal kaynaklar doğru kullanılacak, bilinçli tasarruf ile yaşam memnuniyetinin artırılması, etkin ve sağlıklı işleyen bir finansal piyasanın oluşması finansal eğitim sayesinde olacaktır. Böylece, ülke ekonomisi daha istikrarlı bir yapıya kavuşacaktır.

2.5.Finansal Okuryazarlığın Artırılmasına Yönelik Faaliyetler

Finansal okuryazarlıkla ilgili genel algı şudur. Finansal eğitim alınmadan finansal okuryazarlıktan bahsetmek hemen hemen mümkün değildir. Bu nedenle Dünya'da ve Türkiye'de birçok kurum ve kuruluş bireylerin ekonomik refahlarının geliştirilmesi ve ülke ekonomilerinin dengeli gelişimini sağlayacak ekonomik politikalara yardımcı olmak bağlamında finansal okuryazarlığı artıracak eğitim programları düzenlemektedir. Bu bölümde, ülkemizde ve dünya' da bu konuyla ilgili çalışma yürüten bu kurumlara yer verilmiştir.

2.5.1.Türkiye'de Yapılan Finansal Eğitim Çalışmaları

Ülkemizde son yıllarda finansal okuryazarlığın gelişimine yönelik faaliyetlerin arttığı görülmektedir. Bunun en önemli nedeni, bireylerin yapmış olduğu finansal hatalarının sonucunda, hem aile ekonomilerinin hem de ülke ekonomilerinin olumsuz etkilendiğinin görülmüş olması ve yaşanan ekonomik krizlere doğrudan etkisidir. Ülkemizde finansal okuryazarlığı geliştirmek için devlet ve özel kuruluşlar tarafından çeşitli eğitim faaliyetleri düzenlenmektedir.

Devlet bünyesinde çalışma yapan kurumlar; TCBM(Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası),SPK ,Borsa İstanbul, TSPB, Aile , Sosyal hizmetler Bakanlığı'nın yürütmüş olduğu eğitim faaliyetleri olarak sıralanabilir.

Ülkemizde, bağımsız, özel kurumlar tarafından yürütülen eğitim faaliyetlerine ise; Foder(Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği),özel bankalar(TEB-İNG Bank) tarafından yürütülen eğitim faaliyetleri örnek olarak sayılabilir.

2.5.2.Dünyada Finansal Eğitim Faaliyetleri

Dünyada çeşitli kuruluşlar ve ülkeler tarafından yürütülen finansal okuryazarlıkla ilgili bir çok eğitim çalışmaları mevcuttur. Dünya geneline bakıldığında zaman son yıllarda finansal eğitim alanında çalışmaların arttığı görülmektedir. Dünyada finansal eğitim konusunda çalışma yürüten kurumları ise şu şekilde sıralayabiliriz.

OECD, Dünya Bankası,, Avrupa Topluluğu AP(Avrupa Komisyonu)' nin yürüttüğü eğitim faaliyetleri sayılabilir.

2.6.Finansal Okuryazarlığın Önemi

Finansal okuryazarlığın önemini; Bireyler ve aile için önemi, Finansal piyasalar, finansal sistem ve ekonomi için önemi olmak üzere iki başlık altında inceleyebiliriz.

2.6.1.Finansal Okuryazarlığın Birey ve Aile İçin Önemi;

Ekonomik okuryazarlık, bireylerin doğru finansal karar vermesi sonucunda, daha kaliteli yaşam koşullarının oluşturması, aile ve evlilik kavramlarında olumlu sonuçlar doğurması nedeniyle son derece önemli bir kavramdır. Birey ve aileler için, gelecek kaygılarının asgariye indirilmesi bakımından, finansal planlama yapmak ve bunu uygulamaya geçirmek son derece önemli bir adımdır. Birey ve ailelerin, bütçelerini planlaması, harcamalarını mevcut gelirlerine göre yapmaları, gelirlerinden her ay düzenli tasarrufta bulunmaları elde edecekleri tasarruflarını kar zarar hesabı yaparak risksiz yatırım araçlarında değerlendirmeleri son derece önemlidir. Belirtilen finansal planlamaların; risk ve zararlara dönüşmemesi için, birey ve ailelerin finansal okuryazarlık düzeyi artırılmalıdır.

Türkiye’de 1990-2018 yıllarında meydana gelen ekonomik olumsuzlukta, birden fazla aile ekonomik sorun yaşamış veya ekonomik olarak kötü bir süreç geçirmişlerdir. Ekonomik krizler özellikle toplumun alt ve orta gelir grubuna dahil ailelerde oldukça

güçlü hissedilmiş, bu ailelerin yaşam şartları ve pahalılık karşısında çaresiz kalmalarına neden olmuştur. Birey ve ailelerin makroekonomik dalgalanmalar karşısında geçirmiş oldukları ekonomik krizin nedenleri; birey ve ailelerin finansal okuryazarlıklarının düşük seviyede olmasından kaynaklandığının yüksek oranda katkısı vardır. Finansal okuryazarlığın artırılması halinde bireylerin ve ailelerin ekonomik krizlerde kayıplarının minimize edilmesi sağlanacaktır.

Finansal okuryazarlık konusunda yetersiz bilgi sahibi bireyler incelendiğinde; daha az tasarruf yaptıkları, gelecek için emeklilik planları yapamadıkları ve daha çok borca girecekleri görülecektir(Birvd,2014).

1980 yıllardan sonra, serbest piyasa ekonomi şartların daha yoğun görülmesi neticesinde; finansal markette faaliyette bulunan katılımcıların oldukça kalabalıklaşması, finansal enstrüman ürünlerinin sayısının oldukça fazla olması, bu piyasalarda manipülasyonları ve finansal dolandırıcılık gibi yasa dışı yapılanmaları meydana getirmiştir. Bu nedenle bireysel yatırımcıları yasa dışı yapılanmalardan korumak için, yasal ve hukuki düzenlemelerin yanında, finansal yatırım ürünleri; bankacılık, sigorta, yatırım ve borçlanma ürünleri gibi konularda finansal eğitimin düzenli bir şekilde aile ve topluma sunulması oldukça yararlı olacaktır(Hayta,2011).

Finansal eğitim sayesinde, finansal okuryazar olan birey daha doğru finansal tercihlerde bulunacak ve daha doğru finansal davranışlarda bulunacaktır. Finansal okuryazar olan birey, ihtiyacı olmayan ürünleri almayarak israftan kaçınacak ve aynı zamanda bireylerin ekonomisine yönelik saldırılarda bulunan finansal dolandırıcıların tuzağına düşme olasılığını da minimize edecektir. Finansal okuryazar olan bireyler kıt kaynaklarını daha verimli kullanacakları için tasarruf edecekler, finansal ürünleri araştırarak satın alacaklardır(Word Bank,2009).

Finansal okuryazar olan birey, hem kendilerini koruma amaçlı sigorta ürünlerini kullanmayı bilecek hem de ölçüsüz borçlanmadan kaçınacaktır(Word Bank, 2009).

Finansal eğitim sayesinde finansal okuryazar olan birey finansal piyasada rahat ve mantıklı hareket edecektir. Neticede, birey ekonomi piyasasında daha güçlü duracaktır. Yapılan çalışmalarda, ekonomik okuryazarlık eğitimi alarak, finansal okuryazar olan bireyler daha doğru hareket edeceklerdir (Capuano ve Ramsay,2011).

Finansal okuryazarlık, bireyin ve ailenin finansal memnuniyetini ve sağlığını korumak için bilinçli finansal kararlar alınmasını doğru tutum ve davranış içinde olunmasına katkı sağlayacaktır.

2.6.2.Finansal Okuryazarlık ve Yaşamdan Memnuniyet İlişkisi

Finansal Okuryazarlık, kısaca doğru ekonomik kararlar almayı ifade eder. Finansal Okuryazarlık günümüzün en güncel konularından biridir. Çünkü, günümüzün zor ekonomik şartları bireylerin doğru ekonomik kararlarını almasını zorunlu kılmaktadır .Doğru ekonomik kararların verilmesi ise finansal okuryazarlık bilgisine sahip olmaktan geçer. Finansal okuryazarlık bilgisine sahip olmak bireyin genel yaşamını da olumlu yansıır.

Farklı ekonomik durumların sonucu olan farklı yaşam koşulları bireylerin yaşam memnuniyeti algısını da farklı yönde etkileyecektir.

Yapılan çalışmalar ekonomik durumun iyi olmasının, bireyin yaşam memnuniyetinde önemli bir yer teşkil ettiğine, zira bireyin sağlık ve güvenlik başta olmak üzere hayatında elde ettiği bir çok iyiliğe ve keyifli deneyimlere ekonomik durum sayesinde kavuşabileceğini, sonuç olarak gelir ile memnuniyet arasında devamlılık arz eden bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmalar ekonomik durum iyi olunca insanların yaşamlarında büyük değişiklik olacağına inandıklarını göstermiştir. Araştırmalar gelir seviyesi fazla olan kişiler, yoksul ve orta gelir düzeyine sahip kişilere nazaran hayattan elde ettikleri sevinç düzeyinin çok daha fazla olduğu sonucunu göstermiştir(Lucas ve Schimmack,2008).

Yaşam memnuniyeti tek bir değişikenden değil bir çok faktörden etkilenmektedir. Ekonomik durumda yaşam memnuniyetini belirleyen değişkenlerden birisidir.

Doğru finansal kararların sonucu bireylerin ekonomik kaynaklarını verimli kullanması neticesinde yaşamsal refahların iyi olacağı, bu durumda bu bireylerin yaşamdan memnun olmalarını sağlayacaktır.

Yanlış finansal kararların sonucu bireyler ekonomik sıkıntı yaşayacaklar, borca batacaklar, buda bireylerin yaşamdan algılayacakları memnuniyet düzeyini olumsuz etkileyecektir.

Görüldüğü gibi finansal okuryazarlıkla yaşamdan memnuniyet birbirinden etkilenmekte ve ayrılmaz bir ilişki içerisinde bulunmaktadır.

2.6.3.Finansal Okuryazarlığın Ekonomi ve Finansal Sistem Açısından Önemi

Finansal okuryazarlığı olan bireyler, kaynakları daha verimli kullanacakları için , daha çok tasarruf edecekler mevcut finansal kaynaklarını daha etkin kullanmalarından dolayı ekonomik büyümeye önemli destekleri olacaktır. Örneğin, ekonomilerin ihtiyacı olan uzun vadeli fonlar, bireysel emeklilik sistemine katılımın artması sonucunda yüksek oranda birikmeye başlayacaktır. Bu yöntemle tasarruf artacağı için, finans kurumlarının uzun vadeli, düşük maliyetli fon ihtiyaçları da karşılanacaktır.

Finansal okuryazarlığı yetersiz olan bireyler, yapmış oldukları yanlışların neticesinde hasara uğradıkları için ekonomi piyasasına yaklaşmamaktadırlar. Bu durum ise ekonomik piyasaların hacmini daraltmakta, bundan da reel sektör olumsuz etkilenmektedir. Finansal okuryazarlığı olan bireyler ise, finansal piyasalarda rahatlıkla işlem yapacaklar, bu durumdan da hem finansal sektör hem de ekonomi olumlu yönde etkilenecektir(Word Bank.2009).

Finansal okuryazarlık, finansal piyasalar da doğru işlemlerin yapılmasına yol açacaktır. Ekonomik okuryazar olan bireyler, legal olmayan ekonomik piyasaya girmenin, kendileri açısından yaptırımını ve zararını anlayacaklarından, bu tür yasa dışı oluşumlardan uzak duracaklardır(Word Bank 2009).

Finansal okuryazarlık, finansal sistemin sağlıklı yürümesi bakımından kontrol mekanizması olarak görev yapacaktır.2008 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşanan mortgage krizinde; Bankaların, diğer finans kurumlarının ve tüketicilerin aşırı derecede riske girdikleri görülmüştür. Fakat birey ve ailelerin finansal bilgileri yeterli olsaydı, alacakları riskin farkına varacakları için aşırı riske girmekten kaçınacaklar, bu durumda bankaların risklerini minimize edecekti.

Ülkemizde, yaşanan finansal ekonomik krizlerde, birey ve ailelerin finansal okuryazarlık oranlarının düşük olduğu görülmüştür.2001 yılında meydana gelen ekonomik krizde dövize endeksli konut finansman kredisi kullanan bireylerin, kurların aşırı artması ve devalüasyon sonucu büyük zararlar ettikleri görülmüştür. Yine ülkemizde yaşanan bir dizi ekonomik krizlerin en önemli nedeninin birey ve hane halklarının tasarruf oranının yetersiz olmasından kaynaklandığı görülmüştür.

Ekonomilerde, bireylerin finansal okuryazarlıklarının yüksek olması, finansal kurumlarında işini kolaylaştıracak, onların daha sağlıklı çalışmasına yol açacaktır.

Finansal okuryazar olan bireyler, finansal piyasalarda rekabetin daha sağlıklı yürütmesine yardımcı olurlar. Ayrıca, bu bireylerin daha iyi müzakere yetenekleri olacağı için, Devleti standart koyma ve denetim konusunda daha fazla zorlarlar. Finansal okuryazarlık, ekonomik düzende ki az kaynakların daha verimli planlanmasını sağlayacağından, ekonomilerin gelişmesine de olumlu katkısı olacaktır.

2.7.Finansal Okuryazarlık Konusunda Yapılmış Çalışmalar

Finansal okuryazarlık, bireylerin olası finansal sonuçların bilincinde olarak, karar alabilmek için gerekli olan bilginin elde edilmesi, anlaşılması ve değerlendirilmesi ile ilgili olarak sahip olacağı yetenek olarak tanımlanmaktadır. Finansal piyasaların oldukça gelişmesi buna mukabil ürün çeşitliliğinin fazla olması, finansal piyasaların oldukça karmaşık bir yapıya bürünmesine yol açmıştır. Finansal piyasaların ürün çeşitliliğinin oldukça fazla olması, finansal okuryazarlığı hem ülkemizde, hem de küresel alanda önemi artan bir kavram haline getirmiştir. Bu önemi dolayısıyla, finansal okuryazarlık, son yıllarda üzerinde en çok araştırma yapılan, tartışılan bir kavram olmuştur. Bu bölümde, ülkemizde ve dünyada yapılmış finansal okuryazarlık çalışmalarına yer verilecektir.

2.7.1.Türkiye’de Finansal Okuryazarlık Konusunda Yapılmış Çalışmalar

Akyol (2010) yapmış olduğu çalışmada, ülkemizde özel bankacılık alanında faaliyet gösteren 375 beyaz yaka olarak tarif edilen banka çalışanına 34 sorudan oluşan finansal okuryazarlık anketini uygulamıştır. Anket sonuçları oldukça ilginç, çarpıcı sonuçlar ortaya koymuştur. Şöyle ki, banka çalışanı olarak finans sektörünün içinde yer alan bu konuda eğitim almış bireylerin dahi, finansal okuryazarlıklarının zayıf olduğu finansal okuryazarlıklarının, finansal eğitim yoluyla geliştirilmesine ihtiyaçlarının olduğunu göstermiştir.

Temizel (2010) Ülkemizde mavi yakalı çalışan olarak tabir edilen işçilerin okuryazarlık düzeylerini belirlemek için yaptığı çalışmasında, Eskişehir Organize sanayi Bölgesinde faaliyet gösteren beş adet işletmede 1452 çalışana, literatürde finansal okuryazarlık ölçümünde kullanılan bir anket uygulamıştır. Anket sonucunda mavi yakalı çalışanların finansal okuryazarlık düzeylerinin yükseltilmesi için yapılacak çalışmaların mavi yakalı çalışanlara sağlayacağı katkının yanında, bunlara finansal hizmet tedarikçisi olan, kurumları ve bu kurumların faaliyet gösterdiği

ekonomiyi de olumlu olarak etkileyeceği görülmüştür. Temizel'in bu çalışmasında Finansal okuryazarlık oranı düşük çıkmıştır.

Satoğlu (2014) yaptığı doktora tez çalışmasında,18 sorudan oluşan finansal okuryazarlık anketini, elektronik mail ortamında 500 kişiye ulaştırmış ve geri dönüş yapan 133 anketin incelenmesinde; eğitim ve ekonomik okuryazarlık seviyesinin artması konusunda olumlu bir bağlantı olduğu ve finansal okuryazarlık seviyesinin artmasının bireysel yatırımcıların korunma düzeylerini artırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Sarıgül (2014) yapmış olduğu çalışmada, üniversite öğrencilerinin finansal bilgi düzeyini ölçmeye çalışmış ve çalışmada, katılımcıların ekonomik bilgi düzeylerinin az olduğunu, finansal bilgi düzeylerinin finansal eğitim yoluyla geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Aytekin ve Sakarya(2015) yapmış oldukları çalışmada Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme ve İktisat bölümlerinde eğitim gören,3'üncü ve 4'üncü sınıf öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmalarında;30 sorudan oluşan literatürde sıkça kullanılan anketi kullanmışlardır. Anket sonuçlarına göre öğrencilerin %90'ı para harcama ve yönetme bilgilerinin ilk eğitimini ailelerinden aldıklarını vurgulamışlardır. Öğrencilerin, finansal bilgi kaynağı olarak ailelerini göstermiş olmaları finansal eğitim planlamalarının yeniden ele alınması gerektiği sonucunu çıkarmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin finansal okuryazarlıkları düşük çıkmıştır.

Öztürk ve Demir(2015) Isparta Süleyman Demirel Üniversitesinde, Akademik personel üzerinde yapmış oldukları çalışmada, akademik personellerden %59'unun finansal okuryazar olduğu tespiti yapmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre; akademik personellerin %63.7'sinin para tutumu davranışlarını yaklaşımlarını ebeveynlerinden aldıkları, yine %49,5 gibi büyük bir oranının aile bütçesi yapmadıkları, ayrıca gelir seviyesi yükseldikçe finansal okuryazarlık düzeyinin aynı oranda yükselmediği sonuçları görülmüştür.

Bayram(2015) Anadolu Üniversitesi İktisadi ve idari Bilimler Fakültesi Porsuk Meslek Yüksek Okulu öğrencilerinden yaklaşık 600 kişiye finansal okuryazarlık anketini uygulamıştır. Ankete katılan öğrencilerden finansal durumunu yönetmekte oldukça başarılı ve orta derecede başarılı olanların oranı %90'ı geçmesine rağmen, anket sonuçlarına göre öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyi oldukça düşük çıkmıştır. Fakat öğrenciler bu durumun farkında değildir. Diğer taraftan, finansal

eğitim alan bireylerin, eğitim almayan öğrencilere göre daha fazla finansal okuryazar oldukları görülmüştür. Alınan finansal eğitimin finansal okuryazarlık düzeyine etkisini göstermesi bakımından çalışma ve elde edilen sonuç önem taşımaktadır.

Kılıç, Ata ve Seyrek(2015) Gaziantep Üniversitesinde, eğitim gören 480 öğrenciye Literatürde kullanılan finansal okuryazarlık anketini uygulamışlardır. Anket sonucunda, bireylerin finansal bilgi düzeyi %48 olarak az olduğu tespit edilmiştir

Güler(2015) Hane halkının finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi amacıyla, Sakarya ilinde ikamet eden 453 birey üzerinde finansal okuryazarlık anketini uygulamıştır. Araştırma sonucunda bireylerin büyük bir kısmının finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olduğu, finansal okuryazarlık düzeyinin bireylerin demografik özelliklere göre değiştiği görülmüştür. Ayrıca, finansal okuryazarlık düzeyi ile tasarruf davranışı arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmişken, finansal okuryazarlıkla borçlanma davranışı arasında bir ilişki olduğu tespit edilmemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, finansal kavramları çok iyi bilen bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin de yüksek olduğu görülmüştür.

Yardımcıoğlu ve Yörük'ün (2016) Kahramanmaraş ilinde çalışanlar üzerinde yapmış oldukları finansal okuryazarlık anketinin sonuçlarına göre; eğitim durumu ve gelir durumu ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiş, cinsiyet ve yaş ile finansal okuryazarlık arasında bir ilişki tespit edilememiştir. Anket sonuçlarına göre, bireysel emeklilik sistemine katılanların, katılmayanlara göre, internet bankacılığını kullananların kullanmayanlara göre finansal okuryazarlıkları daha yüksek çıkmıştır. Ayrıca, anket sonucuna göre finansal farkındalıkla, finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir ilişki tespiti yapılmıştır.

Çolak(2017) Bandırma İlçesinde Mühendislerin finansal okuryazarlık düzeylerinin para yönetim becerilerine etkisini tespit etmek amacıyla, Literatürde kullanılan finansal okuryazarlık anketini uygulamıştır. Anket sonuçlarına göre; Mühendislerin %84,6 gibi yüksek bir çoğunluğunun finansal eğitim almadığı,%62,5'i gibi bir çoğunluğun ise para harcama ve tasarruf etme alışkanlıklarını ailelerinden aldığı görülmüştür. Gelir düzeyi ile düzenli tasarruf yapma arasında düzenli bir ilişki olduğu, gelir düzeyi arttıkça düzenli para biriktirme davranışının da oransal olarak arttığı görülmüştür. Finansal durumu yönetmedeki başarı algısı ile finansal kayıtların saklanması alışkanlığı, faturaları zamanında ödeme alışkanlığı aylık bütçe yapma ve

uygulama alışkanlığı, düzenli para biriktirme davranışı arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır. Finansal durumu yönetmedeki başarı algısı arttıkça bireylerin ilgili finansal davranışları sergileme ihtimalinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kandemir (2018) Finansal tüketicilerin finansal okuryazarlık tutum ve davranış düzeylerinin belirlenmesi amacıyla, Adana ili Çukurova bölgesinde 320 kişiye ulaşarak, Literatürde kullanılan sorulardan oluşmuş, finansal okuryazarlık anketini uygulamıştır. Ankete göre, bireylerin ekonomik okuryazarlık seviyeleri oldukça az çıkmıştır. Bireylerin ekonomik okuryazarlık düzeyinin düşük çıkmasında; yeteri kadar finansal okuryazarlık eğitimi almamaları nedeniyle finansal bilgilerinin yeterli olmaması etkili olmuştur. Ayrıca, anket sonuçlarına göre; bireylerin gelirlerinin yetersiz olduğu, geleneksel aile yapısının devam etmesi nedeniyle, diğer alternatif finansal ürünlere ilgi gösterilmediği, finansal okuryazarlığın yeteri kadar önemsenmediği gibi sonuçlar elde edilmiştir.

Tetik (2019) Çalışmasında, İnönü üniversitesinde eğitim gören 502 öğrenciye; finansal bilgi, finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi ve finansal tutumlarının incelenmesi amacıyla, literatürde kullanılan anketi uygulamıştır. Anket sonuçlarına göre öğrencilerin finansal okuryazarlık oranları beş puan üzerinden 3.028 puan bulunarak, orta düzey finansal okuryazar oldukları, bayan öğrencilerin erkek öğrencilere göre finansal okuryazarlıklarının düşük olduğu, öğrencilerin temel finans bilgilerine sahip oldukları, güncel ekonomik haberleri takip etme oranının düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca, araştırmada finansal okuryazarlık düzeyini yatırım faktörünün etkilediği görülmüştür.

2.7.2. Dünyada Finansal Okuryazarlık Konusunda Yapılmış Çalışmalar

Danes ve Hira (1987) Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyini ölçmek için yapmış oldukları çalışmada; üst sınıflarda eğitim gören öğrencilerin alt sınıfta eğitim gören öğrencilere göre finansal okuryazarlıklarının daha yüksek olduğunu, erkeklerin bayanlara göre daha fazla finansal okuryazar oldukları tespitini yapmışlardır.

Maki ve Garrett, Berheim (1997) yapmış oldukları çalışmada, bir yatırım bankasının veri tabanından yatırımcı verileri alınarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda, finansal okuryazarlık ile tasarruf eğilimleri arasında pozitif bir ilişkinin olduğu finansal eğitimin genç bireylerin tasarruf oranlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Volpe ve Chen (1998) 928 Üniversite öğrencisine uyguladıkları finansal okuryazarlık anketinde, finansal bilgi düzeyinin öğrencilerin finansal kararlarını nasıl etkilediğini araştırmışlardır. Finansal okuryazarlık düzeyi düşük olan öğrencilerin finansal kararlar almakta zorlandıkları görülmüştür. Ayrıca, öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, eğitim düzeyleri ve finansal okuryazarlıkları arasında önemli farklılıklar görülmüştür.

Hopart (2002) Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan yetişkinlerin finansal okuryazarlık seviyelerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada; düşük gelirli ve düşük eğitilmiş bireylerin finansal bilgilerinin daha az olduğu görülmüştür.

Chen ve Volpe (2002) Amerika Birleşik Devletleri'nde Üniversite ve Yüksek Okul öğrencileri üzerinde yapmış oldukları finansal okuryazarlık anketinin sonucunda, bayan öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha az finansal okuryazar oldukları ve bayan öğrencilerin finansal konuları öğrenme konusunda da, erkek öğrencilere göre isteksiz oldukları görülmüştür. Finansal okuryazarlık bu çalışmada düşük çıkmıştır.

Jorgensen (2007) Üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu finansal okuryazarlık anketinde, öğrencilerin finansal davranış bilgi ve tutumlarında, ailelerinin etkisi altında oldukları sonucuna varılmıştır. Finansal eğitim ailede başlamalı ve okullarda devam ettirilmelidir.

Lusardi ve Mitchell (2008) yapmış oldukları çalışmada katılımcıların tasarruf ve emeklilik planlarına ilişkin finansal okuryazarlık düzeylerini ölçen Literatürdeki sorulardan oluşan anketi uygulamışlardır. Anket sonucunda planlama ve finansal okuryazarlık seviyesi arasında ilişki olduğu, finansal okuryazar bireylerin başarılı emeklilik planları yaptığı finansal okuryazarlık seviyesi düşük bireylerin başarılı emeklilik planları yapamadıkları görülmüştür.

Kalli ve Tamimi (2009) Birleşik Arap Emirliklerinde 600 bireysel yatırımcı üzerinde yapmış oldukları, finansal okuryazarlık anketi sonucunda; Eğitim seviyesi fazla olan bireylerin, eğitim seviyeleri düşük olan bireylerden daha fazla finansal okuryazar oldukları görülmüştür. Diğer yandan cinsiyet faktörünün finansal okuryazarlık düzeyinde etkili olduğunu, erkeklerin kadınlardan daha fazla finansal okuryazar oldukları tespit edilmiştir. Yine yaş faktörünün finansal okuryazarlık konusunda etkili olmadığı görülmüştür.

Lusardi, Mitchell ve Curto (2010) Üniversite gençliği içinde yapmış oldukları ekonomik okuryazarlık anketinde çarpıcı sonuçlara ulaşmışlardır. Bireylerin Finansal okuryazarlık oranlarının az olduğunu, ankete katılan bireylerin üçte ikisinden fazlasının; faiz, enflasyon ve risk dağılımı gibi temel kavramları bilmedikleri sonucuna varılmıştır. Ayrıca, çalışmada finansal okuryazarlık ile ailelerin finansal bilgi düzeyinin ilişkili olduğu da tespit edilmiştir.

2.8.Finansal Okuryazarlığın Bileşenleri

Bireylerin finansal okuryazarlık düzeyin ölçülmesinde birbirinden farklı finansal okuryazarlık bileşenleri kullanılmıştır. Finansal okuryazarlık bileşenlerine tablo 1’de yer verilmiştir.

FİNANSAL OKURYAZARLIK BİLEŞENLERİ	ARAŞTIRMACI VE YILI
Bütçeleme Tasarruf Borç yönetimi Finansal çatışma Bankacılık hizmetleri	Microfinance Oppurtunities 2005
Emlak yönetimi Günlük finansal kararlar ve bütçeleme Parasızlık yönetimi Borç yönetimi Kaynak desteği	Kershaw & Webber 2008
Basit para-para değeri Güç satın alma Bireysel finans muhasebesi Borçlanma aracılığıyla yatırım ve kaynak transferi Tasarruf hesapları Hisse senedi ve bonolar Yatırım ortaklığı Finansal risk yönetimi kaynak koruma teknikleri Farklı sigorta türleri	Huston 2010
Basit finans Bireysel finansal bütçeleme Bireysel tasarruf Kredili ve nakit borçlanma Bireysel yatırım	Remund 2010

Faiz oranlarıyla ilgili sayısal hesaplamaları yapabilme kapasitesi	Lusardi & Mitchell
Enflasyonu anlama	2008,2011a,2011b,2013
Risk dağıtımını anlama	
Finansal bilgi	Atkinson & Messy
Finansal davranış	2012
Finansal tutum	

Tablo :1 Kaynak : (Demir, Kaderli ve Özdemir,2016,s.9)

2.8.1.Finansal Bilgi

Literatürde yapılan araştırmalara göre, “Finansal okuryazar” olarak adlandırılan bireylerin öncelikli olarak temel finansal kavramlar hakkında bilgi sahibi olmaları beklenmektedir. Finansal okuryazar olarak adlandırılan bir bireyin temel düzeyde; para bilgisi, gelir bilgisi, yatırım bilgisi ,harcama ve borçlanma bilgilerine sahip olmaları şeklinde sıralanabilir(Tamoslova vd.2011,s.365).

Böylece bireyler sahip oldukları bu bilgileri uygulayacakları ekonomik kararlarda veya karşılaştıkları finansal sıkıntılarda kullanacaklardır.

2.8.1.1.Temel Para Bilgisi

Para bilgisi; Bireylerin mal ve hizmetleri alırken titiz davranmaları, fatura ödemelerini zamanında yapmaları faiz hesaplama ve finansal ürün değerlerini bilmeleri olarak tanımlanabilir. Para bilgisi kapsamında, enflasyonu değerlendirerek paranın şimdiki değerinin ve gelecekteki değerinin ne olacağı bilinmelidir. Paranın zaman değerinde paradan gelecekte elde edilecek gelir bugünkü değerinden az olacaktır. Geçmişte satın alınmış ve gelecekte satın alınacak mal ve hizmet tutarı; paranın zaman içindeki uğradığı değişimdir(Bayrı O.2006,s.283).

Basit faiz, paradan vade sonunda elde edilecek faizdir. Hesabın vade sonunda ana para üzerine eklenmesiyle bulunan toplam değer ise bileşik faizi oluşturur.Finansal okuryazarlık; parayı günün şartları içerisinde en iyi şekilde yöneterek, elde edilecek getirilerle birlikte finansal refahın artırılmasında da katkı sağlayacaktır(Nevu, 1989, s. 1997).

2.8.1.2.Gelir Konusuna İlişkin Kavram

Literatürdeki tanıma göre, bir ekonomik birimin belli bir zaman süreci içerisinde kazandığı ücret, getiri, kira vb. para olarak ifade edilmektedir. Ücret ise, bir emeğe, bir hizmete karşılık olarak verilen ya da alınan paradır. Kişilerin ücret geliri, gelir vergisi, sosyal güvenlik kesintisi ve damga vergisine tabidir.

2.8.1.3.Harcama ve Borçlanmaya İlişkin Bilgi

Borç, ihtiyaç anında geri verilmek üzere alınan satın alma gücü olarak tanımlanabilir. Finansal okuryazar olan bireyler, ödeme gücüne göre borçlanma yapabilme becerisine sahip olurlar. Gerçek ihtiyaç anında borçlanan, geri ödemelerini zamanında yapan ve etkin ve doğru kredi kartı kullanan bireylerdir. Finansal okuryazarlığı yetersiz olan bireyler ise, doğru borçlanma yapamayacakları için mağduriyet yaşayacaklardır. Ülkemizde kredi kartı borcunu ödeyememiş birçok birey bulunmaktadır. Her geçen gün bu sayı artmaktadır. Dolayısıyla; bireylerin, aldıkları tüm finansal ürünler için bilinçlenerek, hak ve sorumlulukları bilmeleri gerekmektedir.

2.8.1.4.Para İdaresine İlişkin Bilgi

Bireylerin para idaresinde, bütçe yapmaları en önemli unsurdur. Böylece, gelir gider dengesi oluşturulacağından, finansal kontrolün dışına çıkamayacaklardır. Aile ve bireylerin finansal sıkıntı yaşamaması için finansal planlama yapmaları son derece önemlidir. Bireylerin, ihtiyaçları için tasarruf ve yatırım yapmalarına olanak sağlanmaktadır(Hayta, 2011 s.59).

Etkili bir finansal planlama;

- Net gelirin hesaplanarak, amaçların belirlenmesi
- Hedef seçeneklerinin değerlendirilerek, en uygun hedefin belirlenmesi
- Planlamanın uygulanması
- Planlamanın sürekli kontrol edilerek, plan üzerinde Revizyon yapılması (Madura, 2004 s.3'ten aktaran Gökmen, 2012. S. 27)

Bütçe; bir bireyin sahip olduğu gelir ve giderleriyle ilgili plan yapmasıdır. Diğer bir tanıma göre ise, kaynakların nasıl elde edildiğini ve kullanımını gösteren finansal durum takibi yapılmasını amaçlayan plandır. Para idaresindeki önemli kavramlardan biride Sigorta'dır. Sigorta kavramının önemini vurgulamak anlatmak, sigortanın beklenmedik olaylara karşı geleceği garanti altına almak olduğu bilinci bireylere verilmelidir(Özel 2007, Özkan 1994 s.3) .

Ülke ve Dünya ekonomilerindeki riskler ve riskli faktörlerin her geçen gün artması, bireylerin; hastalık, sakatlık, işsizlik, ölüm gibi risklerle karşı karşıya olmaları sigortayı olmazsa olmaz kılmaktadır(Özel 2007, Özkan 1994, s.3).

Bu riskler karşısında sigorta; geleceği güven altına alan bir teknik olarak görülmektedir(Ayhan, 2012, s. 41). Geleceğe yönelik yapılacak her finansal planlama, finansal sıkıntının atlatılarak, bireysel finansal refahın artırılmasına katkı sağlayacaktır(Ayhan,2012, s.41).

2.8.2.Finansal Tutum

Finansal tutum ise gelecek planları ile birikim ve tasarrufları ilgilendirmektedir. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere finansal tutum, finansal okuryazarlığın önemli bir parçası olarak kabul edilmektedir. Örneğin, bireylerin ilerleyen dönemlerde kullanılmak üzere birikim yapmama yönündeki olumsuz tutumları var ise, bu bireylerin birikim yapmaya çok daha az yatkın olacağı söylenebilir (TEB, 2015, s. 4). Finansal tutum bireylerin parayı dikkatli kullanma, idareli tüketme, gelecek için birikim yapma gibi konularda daha önceki tecrübelerinde dersler çıkararak daha dikkatli davranışlar gösterdiği görülmektedir. Finansal okuryazarlığa sahip bireyler yapmayı düşündükleri giderler için bir aile bütçesi düzenleyecekler, bu bütçe doğrultusunda almak istedikleri ürünler için pazar fiyat araştırması yapıp, bu doğrultuda bütçelerine en uygun ürünü alacaklardır. Finansal tutum sahibi bireyler, gelecekteki yapacakları eğitim harcamaları, öngörülemeyen giderler için emeklilik ve tasarruf planları yapacaklardır. Bireylerin tasarruf konusunda gösterecekleri olumlu tavır finansal okuryazarlık düzeyine katkı yapacaktır(Şahin ve Barış, 2017, s. 82).

2.8.3.Davranışsal Finans Eğilimleri

2.8.3.1.Aşırı Güven Yanlılığı

Yatırımcı; bilgi ve deneyiminin diğerlerine kıyasla ortalamanın üzerinde olduğunu düşünür. Bu düşünceleri ise aşırı güvene neden olur. Bu aşırı güvende yatırım araçları konusunda yanlış yorumlamalar yapıp, yatırım analizinin ise uzun sürmesi yatırımcıyı olduğundan daha fazla düşünmeye itecek, bu bazı durumlarda iyi bir özellik olsa da, bazı durumlarda da bireyleri yüksek risk almaya iteceğinden yüksek kayıplara yol açacaktır(Bernstein 2005 s.237).

2.8.3.2.Bulunabilirlik Kısa Yolu

Yatırımcılar, geçmiş alışkanlıklarına bakarak gelecekte olması muhtemel olaylar hakkında çeşitli tahminler yapabilmektedir. Bu nedenle piyasada getirileri yüksek senetlere yöneldiğinde piyasa aniden beklenmeyen düşüşler olduğu zaman bu yatırımcıların kayıplara uğramasına neden olacaktır. Bu durumda yatırımcıların belli belli bir dönem borsaya küsmesine neden olur. Yatırımcılar, geçmiş yaşanmışlıklara ve örneklerle, herhangi bir araştırmadan daha önem vermektedir. Bulunabilirlik kısa yoluna geçmişin deneyimi veya kurbanlığı da denilebilir.

2.8.3.3.Tamдық Olanı Tercih Etme Yanlılığı

Yatırımcılar, yatırım kararlarını verirken bildikleri yerlere daha çok ilgi göstermektedirler. Örneğin ABD’de büyük yatırım fonlarının, yatırım tercihlerinin önemli bir bölümünü eyaletlerinde bulunan yatırım fonlarına yatırdıklarını araştırma sonuçları ortaya koymuştur (Sialm vd. 2012).

2.8.3.4 Ruh Hali ve Aşırı İyimserlik

Yatırımcıların ruh hali, yatırım kararlarında etkili olmaktadır. Gallup tarafından 2001’de ABD’de bireysel yatırımcılar için anket uygulaması yapılmış ve gelecek on iki ay içerisinde borsa getirilerinin ortalama %10,3 olacağını, kendi yatırımlarının gelirlerinin ise %12,8 olarak hesapta bulunmuşlardır. Tahminler, gerçekleşen sonuçlardan yaklaşık %4 fazla çıkmıştır (Statman, 2002 s.14-21).

Aşırı iyimserlik yanlılığı gösteren yatırımcıya göre, başarılı olan her sonuç kendisine aittir. Yatırımcılar geleceğe yönelik risk algılarını görmezden gelecekleri için aşırı iyimserlik havasıyla yatırım yapabilir. Bu düşüncedeki yatırımcılar aldıkları yatırım kararlarında iyi sonuçları kendilerine yazacaklar, başarısız sonuçları ise başkalarının sorumluluğuna yükleyeceklerdir. Bazı yatırımcılar ise bazı sayıların kendilerine uğur getireceğine inanırken bazı sayıların ise kendilerine uğursuz geldiğine inanırlar. Örnek olarak borsada yatırım için ayın 4’ünü bekleyen yatırımcı ayın 20’sinin kendisine uğur getirmeyeceğini düşüneceğinden o gün yatırım yapma kararı almazlar. Aşırı iyimserlik kavramı alım ve satım masraflarının açıklamasıdır(Kandemir,2018 s.16)

2.8.3.5.Belirsizlikten Kaçınma

Daniel Ellsberg 1961 yılında yapmış olduğu çalışmada belirsizlik, bilinmeyen durumlarda insanların davranışlarını incelemiş ve insanların belirsizlikten

hoşlanmadıklarını, sonuçla alakalı tahmin yürüttüklerinde katılmamayı tercih ettiklerini görmüştür(Erten, 2007 s. 44).

Belirsizlikten kaçınma davranışı gösteren yatırımcılar, uzun süre izledikleri bildikleri hisse senetlerine yatırım yaparlar. Yatırımcılar, seçmiş oldukları bazı hisselerde yanlışlıkları bilseler bile, diğer hisselerin bilinmedik olmasından dolayı yanlış tercih etmektedirler. Yabancı bir ülkenin borsasındaki hisse senedi karlı bile görünse de, bilindik olmasından dolayı kendi ülkelerindeki bilinen hisse senetlerini tercih ederler.

2.8.3.6.Düzenleme ve Referans

Yatırımcı, bir plan yaparak alacağı kararların olumlu ve olumsuz taraflarını tahmin etmeye çalışır.

2.8.3.7.Pişmanlıktan Kaçınma

Princeton Üniversitesinden psikolog Daniel Kahneman, "finansal karar alma mekanizması sadece parayla ilgili değildir. Pişmanlıktan kaçınmak veya gururlanmak gibi manevi güdülerle ilgilidir." demektedir. Yatırımcı, pişmanlık içerisinde olmaktansa, güven içerisinde olmayı tercih etme refleksine sahip olma eğilimini tercih etmektedir (Zweig, 2011: 17).

2.8.3.8.Yanlış İlişkilendirme

Lucey ve Dowling; bireylerin güzel havalarda iyimserliğinin arttığını anketlere cevap vermeye daha yatkın ve bahşış konularında daha cömert oldukları gözlenmiştir(Lucey ve Dowling,2003).

Güzel havalarda ise, hisse senedi fiyatlarının olumsuz etkileyeceğinden hisse senetleri düşecektir(Saunders 1993:1337-1345).

2.8.3.9.Akla Geliş Kolaylığı

İnsanlar geleceklerini planlarken tecrübelerini kullanmak istemektedirler.

Bir basketbol maçında izleyicilere maçın kırılma noktası sorulmuştur. Maç izleyicilerin büyük bir kısmı maçın kırılma anı ile ilgili kendi oyuncularını hakkında yorum yapmışlardır. Bunun nedeni ise, kendi takımı oyuncularını rakip takım oyuncularına göre daha yakından tanımaları etkili olmuştur. Anket katılımcılarının 119'u maçın kırılma anının kendi oyuncularıyla alakalı olduğunu,16 kişi ise rakip

takım oyuncularıyla alakalı olduğunu,13 kişi ise kırılma anının 2 takım oyuncularıyla alakalı olduğunu ilişkilendirmiştir. Sıklık ve konunun dikkat çekiciliği arttıkça olayın hatırlana bilirliği o kadar kolay olur. Karar verme aşamasında ise insanların aklına ilk gelecek, dikkat çekici sıklık derecesi olan olgular gelmektedir(Ross ve Sicoly 1988:325-333).

2.8.3.10 Sürü Psikolojisi

Piyasadaki yatırım araçlarının bilgisine ulaşmak kısıtlı ve maliyetli olmasından dolayı, küçük yatırımcılar, piyasadaki yatırımcılar hangi yatırım araçlarını tercih ediyorsa o yatırımı tercih ederler. Bu yatırım aşamasında kesinlikle istenmeyen bir durumdur. Sürü psikolojisiyle hareket edecek bir yatırımcının yapması gereken temel nokta, nereye yönelim gerçekleşeceğini önceden görmesidir. Fırsatları herkesten önce gören avantaj kazanır. Kendisini sürüden ayırması zordur. Bir yatırım aracına talep ne kadar çok olursa, o yatırım aracının fiyatının artmasına neden olunur. Borsa’da işlem gören bir hisse senedine ne kadar talep olursa fiyatı o derecede sert yükselir. Yatırımcılar yeni yatırım kararlarında yanlış kararlar almaya meyilli olurlar. Bir hisse senedinin en yüksek tepe fiyatından satın alınması bu duruma örnek verilebilir(Kandemir 2018).

2.9.Yatırım Araçları

2.9.1.Tasarruf Hesabı

Tasarruf, kişilerin gelirinden bir kısmını ileri dönemdeki ihtiyaçları için muhafaza etmesidir. Bireyler, tasarruflarını bankalar aracılığıyla açtırmış oldukları vadeli ve vadesiz mevduat olarak tutabilirler. Vadeli tasarruf hesabında belirli bir zaman aralığında belirli bir faiz oranından anaparaya ilave kazanç elde etmek mümkün olabilmektedir. Vadeli hesaptan vadesinden önce çekim yapıldığında herhangi bir faiz ödemesi yapılmamaktadır. Faiz getirisinden yararlanmak için vade sonuna kadar beklemek gerekmektedir. Vadesiz tasarruf hesaplarında herhangi bir zaman dilimi olmayıp, tasarruf sahipleri bu hesaptan istedikleri zaman para çekebilmektedirler. Bireylerin tasarruf hesabının yönetimine ,basit faiz hesaplamalarına, bileşik faiz getirilerine ait verileri anlama ve yorumlama düzeyleri bu bileşene ait finansal okuryazarlıklarını gösterir.

2.9.2.Tahviller

Sermaye piyasaları kurumundan alınan, şirketlerin özel izinle fon ihtiyacını karşılamak için çıkartmış oldukları orta ve uzun vadeli borç senetleridir. Tahviller çeşitli sınıflara ayrılır. Bunlardan Devlet tahvili; Devletin kendi ihtiyaçlarına göre vade belirleyip iç borçlanma yoluna gitmesiyle oluşur. Primli tahviller, piyasaya yazılı olan değerinden daha küçük miktarda çıkarılan tahvil çeşididir. İkramiyeli tahviller ülkemizde çıkarılmamakla birlikte tahvil sahibine ek çıkarımlar sağlar. İndeksli tahviller Altın ve Döviz kuruna göre ayarlanabilen tahvil çeşididir. Paraya çevirme kolaylığı olan tahviller, bir tahvilin işleyen faizi ile nakde çevrilebilmesi olarak tanımlanabilir. Şirketlerin çıkarmış oldukları tahviller, Devletin çıkarmış oldukları tahvillerden daha yüksek faiz geliri sağlarlar. Piyasalarda faiz oranı düştüğünde tahvilin değeri yükselecek bu haliyle satılması halinde kazanç sağlayacaktır. Hisse senedi ile tahvil arasında şu farklar vardır(<http://www.tr-economi.com>).

- Hisse senedi sahipleri şirkette yönetime katılabilir.
- Hisse senetleri değişken, Tahvil sabit getiri sağlar.
- Hisse senetleri risk içerir, Tahvil vade sonunda risk içermez.
- Hisse senedini elinde bulunduran ortaklık kazanır, Tahvil alacak hakkı kazanır.
- Tahvil vadeli olur. Hisse senetlerinde vade olmaz.
- Tahvil tüzel kişiliğe sahip kamu kuruluşları tarafından çıkarılmaktadır(<http://www.tr-economi.com>).

Bireylerin tahvil hesabı yönetimine ilişkin faiz hesaplamalarına, vadesinden önce tahvil hesabını bozduğu zaman mevcut piyasa koşulları gereği edeceği zarar ve karı hesaplayabilmeleri tahvil ile ilgili verileri okuyabilmeleri bu yatırım enstrümanına ilişkin finansal okuryazarlıklarını gösterir.

2.9.3.Hazine Bonosu

Devletin hazineleri tarafından piyasaya çıkarılan ve genellikle vadesi 1 yıldan az olan yatırım aracıdır

Hazine bonosunda, Devlet güvencesi olduğundan risksiz yatırım araçlarından. Bireylerin hazine bonosuna ilişkin kavramları bilmeleri buna ilişkin faizi hesaplayabilmeleri buna ilişkin verileri anlama ve yorumlamaları bu yatırım aracına ilişkin finansal okuryazarlıklarını gösterir(www.ziraatbank.com.tr).

2.9.4.Hisse Senetleri

Sermaye şirketlerinin ortaklarına paylarını ve ortaklıklarını belgelemek için verdikleri kıymetli evraklara hisse senedi denilmektedir(www.spk.gov.tr).

Hisse senedi sahiplerine sağladığı getirinin yanında, ortaklık hakkı, yönetme hakkı, bedelsiz pay alma hakkı, tasfiyeden pay alma hakkı, kar payı alma hakkı ve bilgi edinme hakkı sağlar. Hisse senedi yatırımları; piyasalardaki dalgalanmalarda hisse senedi fiyatlarında düşüşlerin görülmesi, kar payının ödenmemesi, şirketin iflası gibi risklere sahiptir. Bireylerin hisse senedi yatırımlarına ilişkin temel kavramları bilmeleri mevcut piyasa koşulları gereği kar ve zarar edilebileceğini bilmeleri, yatırım yapılacak şirketin temel verileri ve bilançolarını inceleme ve yorumlama yapabilmeleri bu yatırım aracına ilişkin finansal okuryazarlıklarını gösterir(www.spk.gov.tr).

2.9.5.Yatırım Fonları

Günümüz’ de, birçok yatırım aracı olan fon bulunmaktadır. Bu fonların bir kısmı sabit getirili bir kısmı da riskli araçlardan oluştuğu için kar elde etmenin yanında zarar etme riski de oluşmaktadır. Bireylerin bu yatırım aracına ilişkin, getirileri elde edilebilecek zararı anlama ve yorumlamaları bu bileşene ait finansal okuryazarlıklarını gösterir(www.ktporfoy.com.tr).

2.9.6.Döviz Yatırımı

Finansal piyasaların gelişmesi sayesinde, yatırımcıların döviz gibi hemen her yatırım seçeneğine kolaylıkla ulaşması ve yatırım yapması mümkün olmaktadır. Döviz yatırımında, yatırımcılar; Amerikan Doları, Euro, İngiliz Sterlini gibi birçok yabancı para birimine yatırım yapmaları mümkün olmaktadır. Döviz yatırımında, yatırımcılar almış oldukları ülke para birimlerini ellerinde tutarak, dövizin yerel ülke para birimi karşısında değer kazanmasıyla gelir elde ederler(www.konupara.com).

2.9.7.Sigorta

Sigorta, kişilerin önceden ödedikleri prim karşılığında bir kimsenin ya da bir şeyin herhangi bir yönden ilerde karşılaşılabileceği zararı gidermek için, rizikolarını devrettiği anlaşmadır. Sigorta ettiren tarafından ödenen prim karşılığında sigortalıya, riskin gerçekleşmesi halinde tazminat ödemeyi üstlenen kuruma sigortacı denir. Zararları, sigorta kapsamında teminat altına alınan kişiye sigortalı denir. Sigorta toplumsal bir dayanışma sistemidir. Sigorta türleri şunlardır. Araçlar için zararlara

karşı teminat sağlayan kasko sigortası, zorunlu trafik sigortası, hastalıklar için sağlık sigortası, emeklilik için bireysel emeklilik sigortası sayılabilir. Bireylerin sigorta kavramı ve çeşitlerini bilmeleri ve yönetmeleri bu bileşene ait finansal okuryazarlık düzeyini belirler(www.spk.gov.tr).

2.9.8.Altın Yatırımı

Altın çok eski zamanlardan beri bireylerin tercih ettikleri bir yatırım aracıdır. Finansal piyasaların gelişmesi neticesinde, bankalarda Altın hesabı açılmaktadır. Yatırımcılar altın tasarruflarını bankada açtıkları altın hesabı ile gram ve ayar cinsinden saklama fırsatı bulmakta, bankaların altın hesaplarına faiz geliri de sunmalarından dolayı bu fırsattan da yararlanmaktadırlar. Bu şekilde yatırımcı altın hesabı ile yastık altında sakladığı altın tasarrufunu altın hesabına yönlendirmekte bu sayede ayar kaybı, çalınma gibi risklerden kendilerini korumuş olmaktadır. Altın hesabı ile yatırımcılar kiralık kasa giderlerinden de kurtulmuş olurlar. Altın fiyatları; Dünyada yaşanan ekonomik, siyasi ve sosyal dalgalanmalar ve gelişmeler altın fiyatları üzerinde etkili olmaktadır. Bireylerin altın hesaplarına ilişkin riskleri yönetebilmeleri bu bileşene ait finansal okuryazarlık düzeylerini belirler(www.paradurumu.com).

2.10.Borçlanma Araçları

2.10.1.Tüketici Kredileri

Tüketici kredileri; küçük miktartlı ve gerçek ihtiyaçlar için kullanılır. Tüketici kredileri şu avantajları sağlar. Tüketicilerin gelecekte elde edecekleri geliri önceden kullanma, peşin para ile alışverişin avantajlarından faydalanma imkanı sağlamaktadır. Tüketici kredilerinden faydalanabilmek için,18 yaşını doldurmuş olmak, medeni ehliyetleri kullanma ehliyetine sahip olmak, düzenli bir gelire sahip olmak gerekmektedir. Tüketim kredilerinin miktarı bir sınırlamaya tabi değildir. Bankaya, müşteriye ve kullanılacak alanlara göre farklılıklar gösterebilir. Tüketim kredilerinde vade 1-60 ay arasında değişmektedir. Bireylerin bu borçlanma aracına ilişkin terimleri bilmeleri, basit ve bileşik faiz hesaplamalarını yaparak toplam maliyeti hesaplayabilmeleri bu borçlanma aracına ilişkin finansal okuryazarlıklarını gösterir(www.ziraatbank.com.tr).

2.10.2.Konut Kredisi

Konut kredisi, ev alımı yapılırken finans kuruluşlarının sağladığı bir kredi türüdür. Konut kredisi finans kuruluşları arasında farklılık gösterse de genel olarak yüksek miktarda verilir. Konut kredisi uzun vadeli, düşük faizli ve oldukça yüksek miktarda verilen bir kredidir. Kredi, alınacak eve bağlı olarak banka tarafından sağlanmaktadır. Konut kredisinden yararlanabilmek için bir konut alımı gerekmektedir. Tahsis şartlarını taşıyan bireylere, ekspertiz yapılmış konutun%80 oranında kredi tahsisi yapılır. Vadesi finans kurumları arasında değişiklik gösterse de 1-240 ay vadeli kullandırılır. Bireylerin konut kredisi ile ilgili basit ve bileşik hesaplamaları yaparak toplam maliyetleri hesaplayabilmeleri bu borçlanma aracına ilişkin okuryazarlıklarını gösterir(www.ziraatbank.com.tr)

2.10.3.Kredi Kartları

Bankalar ve bazı finans kurumlarınca kişilere verilen, borçlanma aracıdır. Kredi kartı alabilmek için 18 yaş üstü olma, belgelenebilir bir gelire sahip olma ve iyi bir kredi notuna sahip olma gibi şartları vardır. Kredi kartı limitleri ise, tüketicilerin aylık gelirine göre belirlenir. İlk defa kredi kartı alacaklara; net gelirlerinin iki katı oranında limit verilir. İkinci ve daha sonraki yıllarda limit net maaşın dört katına kadar artırılabilir. Kredi kartı alındığında yapılan harcamalar için kredi kartını veren kuruma borçlanılır. Belli bir dönemde yapılan kredi kartı harcamaları, başvuru esnasında belirlenen hesap kesim tarihinde hesaplanır. Kredi kartını veren kurum, toplam borçları ve borçların son ödeme tarihini içeren hesap ekstresini kredi kartı sahiplerine gönderir. Bireylerin bu borçlanma aracına ilişkin; ekstre kesim tarihi, son ödeme tarihi ve asgari tutar gibi kavramları bilmeleri ve yorum yapabilmeleri bu borçlanma aracına ilişkin finansal okuryazarlıklarını gösterir(www.tbb.gov.tr).

2.10.4.Mikro Finans Kredisi

Mikro finans, gelir seviyesi çok düşük olan ailelere üretim yapabilmeleri veya işletmelerini büyütebilmeleri için çok az miktarda kredi verilmesidir. Sistem fakir ailelerin klasik kuruluşlara ulaşma ve onlardan yararlanma imkanları olmadıkları anlaşıncı mevduat, kredi, tasarruf ve sigorta gibi ürünleri kapsayacak şekilde genişletilmiştir(www.spk.gov.tr).

Mikro finans kredisi ilk defa; Brezilya, Bangladeş ve diğer yoksul ülkelerde 1980’li yıllarda başlamıştır. Mikro kredi bu dönemde yaygınlaşmıştır. Mikro kredinin diğer kredilerden en önemli farkı, sistemin kredinin mutlaka geri ödenmesi üzerine kurulmuş olmasıdır. Bireylerin borçlanma konusunda avantajlı hizmetler sunan bu kavrama ilişkin terimleri bilmeleri yorum yapabilmeleri finansal okuryazarlık düzeylerini gösterir(www.spk.gov.tr).

2.10.5.Otomobil Kredisi

Taşıt kredisi, otomobil sahibi olmak isteyenlerin aylık düzenli ödemelerle otomobil sahibi olmasını sağlar. Taşıt kredisi sıfır km araçlar veya ikinci el otomobiller için alım kolaylığı sağlayan kredi türüdür. Sıfır km. Araç alınacaksa kredinin vade sonuna kadar araç krediyi veren finans kuruluşunca rehin edilir. Krediyle ikinci el otomobil alımında ise kredi süresi boyunca araç rehin edilir. Ayrıca finans kuruluşlarınca kefil de istenebilmektedir. Kredinin vadesi finans kuruluşlarınca 1-60 ay arasında uygulanmaktadır. Kredinin faiz oranı finans kuruluşları arasında farklılık gösterebilmektedir. Bireylerin bu kavrama ilişkin ,faiz oranı, komisyon oranı, toplam maliyet, rehin gibi terimleri bilmeleri bu borçlanma aracına ilişkin finansal okuryazarlıklarını gösterir(www.halkbank.com.tr).

2.10.6.Kredili Mevduat Hesabı

Kredili mevduat hesabı, herhangi bir mevduat hesabıyla ilişkilendirilen bir tür kredidir. Bu kredi türüne; ”avans hesabı” , “ek hesap ”ya da “ters hesap ”gibi isimler de verilmiştir. Bu tür hesaplar, hesabınızda para olmadığında belirlenmiş bir kredi limitine kadar para çekişilişine izin verir. Bu kredi türünün diğer kredilere göre faiz oranı yüksek olduğundan sadece acil durumlarda ve kısa süreli ihtiyaçlar için kullanılmalıdır. Bu tür kredilere günlük faiz işletilir. Faiz tahakkuku aylık ya da üç aylık tahakkuk ettirilir. Bu hesabın en önemli faydalarından birisi de; elektrik, su, telefon faturaları ile kredi taksiti gibi düzenli ödeme talimatlarını güvence altına alır. Düzenli ödeme talimatı bulunan hesabınızda, yeterli limit bulunması halinde ödemeler gecikmez, zamanında ödenir. Bireylerin bu kavrama ilişkin, faiz oranı, limit, eksi bakiye ,asgari ödeme tutarı gibi terimleri bilmeleri buna ilişkin finansal okuryazarlıklarını gösterir(www.ziraatbank.com.tr)

2.10.7.İpotekli Finansal Destek Kredisi

Bireysel finansal destek kredisi, yüksek miktarlı ve ihtiyaç kredilerine göre daha uzun vadeli kredi kullanmak isteyen müşteriler için daha uygun bir alternatif oluşturur. Tüketicilerin evi ipotek edilerek, ihtiyaç kredisine göre daha uzun vadeli ve daha uygun faiz oranlarıyla bu kredi kullanılır. Tüketicilere, borçlarını tek bir yerde birleştirip uygun faiz oranı ve yüksek miktarda verildiği için iyi bir alternatif oluşturur. Uzun vadeli verildiği için taksit miktarı daha uygun olmakta, bu da tüketicileri rahatlatmaktadır. Bireylerin bu borçlanma ilişkin, faiz oranı ,ipotek, vade, komisyon gibi terimleri anlama ve yorumlamaları buna ilişkin finansal okuryazarlıklarını gösterir(www.ziraatbank.com.tr).

3.ALGILANAN FİNANSAL DURUM

3.1.Algı Kavramı ile ilgili tanımlar.

“Bireylerin sahip oldukları, beş duyu organı vasıtasıyla herhangi bir nesne, olay, kavram vb. uyarıcıları tespit etmesi ve ona göre tepkide bulunması algıdır.”

“Bireylerin bilgiye maruz kalması bilgiye yönelmesi ve bilgiyi anlama süreci olarak tanımlanabilir.”

Algılanan Finansal Durum; algılanan finansal iyi olma durumu ve algılanan finansal sıkıntı olmak üzere iki alt boyutta ele alınmıştır.

3.2.Finansal İyi Olma Durumu Kavramı ile İlgili Açıklamalar

“ Literatürde Finansal iyi olma kavramı, bireyin mali durumu ile ilgili mutluluk algısı olarak tanımlanmaktadır (Falahati & Pain 2011).”

“Finansal iyi olma hali; bireyin kendi mali durumundan kaynaklanan memnuniyet ve sıkıntı seviyesinin ifadesi olarak tanımlamıştır (Prawitz vd.2006).”

“Finansal iyi olma hali; kişinin maddi ve manevi açıdan ekonomik durumunu nasıl algıladığı, yaşam seviyesini nasıl yükselteceğini, kendisini mali açıdan nasıl emniyette hissedeceği ve ihtiyaçlarını nasıl karşılayacağını gibi konuların ön plana çıkarılmasıdır (Taft vd.2013).”

Finansal iyi olma hali; kişinin ekonomik, çevresel, duygusal, sosyal, bedensel yönlerinin pozitif yansıması sonucunda meydana gelmektedir (Kutbay vd.2017).

Finansal iyi olma hali, her ne kadar kişinin temel bir özelliği gibi görünse de, bireyin ekonomik davranışlarının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Kim vd. 2000).

(Sabri ve Falahati 2012) bireylerin finansal iyilik durumunu ölçmek için yapmış oldukları çalışmada, bireylerin finansal davranışlarının, finansal iyilik halini etkilediğini ileri sürmüşlerdir.

Finansal iyilik kavramı, kişilerin birikim ve gelirlerine ilişkin mutluluklarını kapsamakta kendilerini ekonomik yönden emniyette hissetmelerini, ekonomik geçinebilme kabiliyetini ve ekonomik fırsatlara ilişkin algısını ifade etmektedir (Ahmetoğulları ve Parmaksız,2017).

Literatürde yapılan araştırmalarda, ekonomik iyilik hali kavramı ile finansal iyilik hali kavramları birbirlerinin yerine sıklıkla kullanılmaktadır. Fakat finansal iyi olma doğası gereği kişiden kişiye değişen görece bir yanı vardır. Maddi yönden kişinin kendisini nasıl gördüğünden ziyade, onun maddi tarafını nasıl algıladığına dayanır. Bu sebeple, eşit kazanç düzeyindeki bireyler, kişisel değerlerine ve tercihlerine bağlı kalmadan sonucu finansal iyilik durumunu farklı değerlendirebilirler(Grable vd.2010).

Ekonomik iyilik kavramını dile getiren araştırmacılar ise, sadece gelir durumu değişkenini, faktörünü literatürde kullanmaktadır.

3.3.Finansal Sıkıntı Hali

Bireylerin, toplam gelirlerinin toplam yükümlülüklerini karşılayamaması hali olarak ifade edilebilir. Bireyler finansal yetkinlik ya da finansal bilgi eksikliği nedeniyle bu sorunla karşılaşmaktadırlar. Küresel finansal piyasalarda yaşanan krizlerin en önemli nedenini hane halkları ve işletmelerin finansal sıkıntılarının artması ve kötü alınan finansal kararların etkili olmasıdır. Yönetilemeyecek ölçüde büyük borçlanmaya dayanan kötü finansal tercihler, finansal krizleri meydana getirmektedir.

ABD ikinci el emlak(Sub-prime mortgage) piyasasında, kötü kredi geçmişine sahip kişilerin gelirlerinin çok üzerinde borçlanma imkanına kavuşmuş olmaları,2008 yılında Amerika’da ve sonrasında global ekonomilerde finansal krizi tetiklemiştir. Dünya finans piyasalarında büyük bir maliyete neden olan finansal kriz sayıca az sayıda kişinin yaşadığı finansal sıkıntı ve sergilediği kötü finansal davranışların, ekonominin geri kalanı üzerinde ne denli bir negatif dışsallığa yol açtığını hatırlatmıştır(Mc Carthy 2011:6).

Gerekli tedbirlerin alınmaması durumunda, gerek gelişmiş gerekse de gelişmekte olan tüm ülkelerde önemli bir sorun olarak ortaya çıkan bu sorunlar toplumun temel taşı olarak ifade edilen birey ve aileleri finansal açıdan olumsuz etkileyecek bu durumda krizleri meydana getirerek, hem ülke ekonomilerini hem de global ekonomiyi finansal açıdan çok olumsuz etkileyecektir.

Finansal sıkıntı hali durumunun önemi dolayısıyla; Hükümetler, birey ve aileden başlayarak ekonominin genelini etkileyerek krizleri meydana getirmesi nedeniyle çeşitli çalışmalar yapmaktadırlar. Bunlara aşağıda detaylı olarak yer verilecektir.

- Finansal sıkıntı ve aşırı borçlu durumundaki bireylerin rehabilite edilerek borçlarının yeniden yapılandırılması imkanı getirilmektedir.
- Aşırı borçluluğu önlemede finansal bilinç geliştirilmesi; Türkiye’de yaşanan 1994,1998,2008,2018 krizleri sonuç itibariyle aşırı borçlu bir tüketici kesiminin aracılıktan kaynaklanan risklerin yüksekliği ve bu risklerin bireyler tarafından yeterince anlaşılamaması bireylerin aşırı riskli işlemlerde bulunmalarına neden olmuştur. Bu durumda borç veren finansal kuruluşlar kendi müşterilerini bilinçlendirme faaliyetleri, devletin öncülüğünde yapılacak konferans, panel ve tartışma platformlarıyla, sivil toplum kuruluşları tarafından düzenlenecek eğitim programlarına bireylerin katılımının sağlanması hatta teşvik edilmesi gerekmektedir(Eken 2006 :76-77).
- Finans kurumlarının borç vermede sorumlu davranma gereği, borç veren kuruluşlar müşterilerine taşıyabileceğinden fazla kredi vermeyerek onların bu nedenden dolayı finansal sıkıntı yaşamalarına engel olurlar. Finansal kuruluşlar bireysel müşterilerine gerektiğinde danışmanlık ve eğitim hizmetlerini vererek onları finansal konularda bilinçlendirmeleri, finansal kuruluşların sorumlu davranışlarına örnektir.
- Bireylere yönelik finansal eğitim programlarının geliştirilerek sunulması ekonomilerde oluşacak bir çok sorunu önleyecektir. Bireyler, kendilerine verilecek finansal eğitim yada bilinçle beraber finansal ekonomi sistemi hakkında bilgi sahibi olacaklar, dolayısıyla; alternatif ürün, vade, para birimi ve borç veren kuruluş arasında karşılaştırmalar yaparak kendi ihtiyaçlarına uygun borçlanma aracını seçebileceklerdir. Fakat, bir toplumda bütün bireylerin finansal işlemlerini bu şekilde yürüteceklerini söylemek biraz güçtür. Çünkü, bazen lisans hatta yüksek lisans derecesinde finans eğitimi almış kişiler dahi sağlıklı finansal kararlar alamamaktadırlar. Bireylere verilecek finansal eğitimin yanında tüketicilerin ihtiyaç anında başvuracakları danışmanlık merkezlerinin oluşturulması ve bu merkezlerde tüketicilere finansman danışmanlığının yanında, hukuk konusunda da danışmanlık verecek merkezlerin oluşturulması gayet faydalı olacaktır.

3.4.Bireylerin Finansal Algı Düzeylerini Etkileyen Faktörler

Bireylerin finansal algı düzeyleri geniş kapsamlı çok değişkenli bir faktör listesinden etkilenir (Brüggen vd. 2017).

Kişisel demografik, cinsiyet, eğitim, yaş, medeni durum ve aile yapısı gibi özellikler faktör listesi olarak sayılabilir (Joo ve Grable,2004;Malone vd.).

Bireylerin finansal algı düzeyleri, finansal bilgi ve davranışından etkilenir(Shim vd. 2009;Vosloo vd. 2014).

Finansal algı düzeyinin, para ya da borç gibi konulara yönelik finansal tutumlardan da etkilendiğini öne sürmüşlerdir (Norvilits vd.2003).

Finansal algı düzeyi, materyalizm gibi, risk eğilimi ve risk alma isteği gibi finansal eğilimlerden etkilenir (Gutter ve Copur ,2011).

Finansal algı düzeyi; tasarruf, bütçeleme ve zorlayıcı satın alma gibi finansal davranışlardan etkilenmektedir (Joo ve Grable 2004; Shim vd. 2009).

3.5.Kişisel Demografik Faktörler

Bireylerin finansal algılamaları; cinsiyet, yaş, gelir düzeyi ve eğitim seviyesi gibi demografik, ekonomik ve sosyal koşullarına bağlı olarak zaman içinde değişmektedir. Bireylerin demografik özellikleri finansal algılamalarını önemli ölçüde etkilemektedir. Demografik ve sosyal, ekonomik unsurlar, bireylerin hayatlarının çeşitli evrelerinde temel davranış biçimleri ve hayata bakış açılarını oluşturmaktadır.

- Cinsiyetin finansal algıya etkisi

Ceyhan'a göre cinsiyet, biyolojik açıdan kadın ve erkeği tanımlayan bir kavramdır. Cinsiyet davranışları ise, erkeklik özelliklerini(saldırganlık, baskınlık gibi etkili özellikler) kadınlık özellikleri ise (şefkat, sevecenlik, vb. gibi duygusal özellikler)olarak açıklanabilir. Genel itibariyle bakıldığında, kadınların finansal algılarının, erkeklerden daha yüksek olduğu araştırmalarda görülmüştür. Erkek bireylerin, kadın bireylere göre finansal algı beklentilerinin daha olumlu olduğu görülmüştür(Ceyhan,2008,s.15).

- Bireylerin istekleri ve ihtiyaçları, finansal algılama biçimleri yaşları değişikçe farklılaşmaktadır. Genel olarak kişiler yaşlandıkça her konuda olduğu gibi finansal algılamaları da daha temkinli olmaktadır. Yaşlı bireylerin finansal konularda

temkinli adım atmasında oluşacak bir finansal zararı telafi edemeyeceklerine olan inançlarıdır. Genç bireyler ise finansal konularda daha agresif kararlar verebilmektedir. Genç bireylerin finansal kararlarında saldırgan karar vermesinde verecekleri yanlış finansal kararları telafi edeceklerine yönelik düşünceleridir(Ceyhan,2008,s.15-16).

- Medeni Durum ve Çocuk sayısının finansal risk algısına etkisi; medeni durum ve çocuk sayısı ile finansal algı arasındaki ilişki, sorumluluk duygusu ve sosyal risk kavramı temelinde açıklanmaktadır. Bireyler finansal kararlar alırken, bakmakla yükümlü olduğu kişi sayısını değerlendirerek karar verdiği belirtilmektedir. Örneğin evli kişiler, artan sorumluluklarının sonucunda finansal kararlarında daha dikkatli olmaktadır(Grable ve Joo: 1999).
- Gelir düzeyi ve net mal varlığının bireylerin finansal algılarına etkisi; Bireyin net mal varlığı arttıkça finansal karar almada daha cesur olmaktadırlar. Bu tür bireylerin finansal kararlarda cesur davranmalarının nedenlerinin başında; yanlış alacakları finansal kararları sonucunda, uğrayacakları zararı mal varlıkları ile telafi edeceklerine olan inançlarıdır(Ceyhan 2008).
- Eğitim Düzeyinin Finansal algılamaya etkisi; Kişinin eğitim seviyesinin kişinin alacağı finansal kararlarda daha bilinçli hareket etmesine yardımcı olacaktır. Yapılan araştırmalar bireyin eğitim seviyesi ile finansal algısının doğrudan ilişkili olmadığı, sahip olunan eğitim seviyesinin, bireyin net mal varlığı ve gelir düzeyini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla, bazı araştırmacılar, eğitim seviyesi yükseldikçe bireyin net varlığı ve gelirinde arttığını savunmuşlardır(Ceyhan 2008).
- Finansal Bilgi Seviyesinin Finansal Algılamaya etkisi; Finansal bilgi seviyesi, kişinin kendi durumuna uygun finansal kararları alabilmesi için çok önemli bir yere sahiptir. Bireylerin finansal bilgi ve tecrübelerinin finansal kararlarında akıllı ve doğru karar vermelerine yardım edecektir. Finansal bilgi ve tecrübe eksikliği olan bireyler doğru finansal karar veremeyecekleri için finansal piyasalardan uzak duracaklardır(Ceyhan,2008, s.16-17).

3.6.Finansal Okuryazarlık ve Etkinliği

Bireyler alacakları ekonomik kararlarda ya da karşılaştıkları finansal sorunların çözümünde finansal bilgiye ihtiyaç duymaktadırlar.

Finansal bilgiye sahip bireyler, krediyi, borçlanmayı daha bilinçli yapacaklardır. Bir ürünü daha bilinçli satın alacak, birikim, yatırım, tasarruf, borçlanma ve kredi kullanımında daha bilinçli hareket edecekleri için finansal durumları olumlu olacaktır. Gerekli finans bilgisine sahip olmayan bireyler rasyonel kararlar alamayacakları için finansal sıkıntı ve stres yaşayacaklardır. Finansal bilginin temeli aileden kazanılır. Aileden kazanılan temel finans bilgisi, alınacak finansal eğitimle daha da geliştirilir. Bireylerin finansal eğitimle finansal bilgilerini artırmaları aile ekonomileri için faydalı olduğu gibi ülke ekonomisinin de gelişmesine pozitif katkı sağlayacaktır(Özdemir, 2011).

3.7.Finansal Tavır

Bireyin finansal tutumunda belirleyici olan öz-saygı kavramı, bireyin kendi kişiliğine karşı geliştirdiği pozitif tutumu ifade etmektedir. Bireyin kendine verdiği değerin düzeyi olarak ta ifade edilmektedir. Öz saygı bireyin düşünme sürecini, duygularını arzularını, değerlerini ve hedeflerini etkilemekle birlikte (Harris 2009) çeşitli konularda ki her türlü girişimlerin düzeyini de belirlemektedir. (Redenback, 1991), Rosenberg'e (1989) göre öz benlik bireyin kendine yönelik olumlu ya da olumsuz tutumu olarak tanımlanmaktadır. Daha geniş bir tanımla öz-saygı "bireyin kendisini değerli hissetme duygusu, kendini yeterli bir birey olarak görme, kişinin kendisini iyi görmesine ve kabul etmesine ilişkin duygular şeklinde ifade edilir.(Cooper Smith, 1967; Crocker & Majör, 1989; Rosenberg, 1989) Bu bağlamda; bireylerin parayı dikkatli kullanma idareli harcama, gelecek için tasarruf yapma gibi konularda daha önce edindiği tecrübeler sonucunda düzenli bir tutum sergilemeleri söz konusudur. Bireyin gelecek için tasarruf yapma yönünde olumsuz tutumları varsa, bu bireylerin gelecek için tasarruf yapmaya daha az yatkın olacağı beklenir. Yine yakın dönem isteklerini önemsemeyen bireylerin beklenmeyen durumlar için birikim veya uzun vadeli finansal planlar yapma ihtimalleri çok daha az olacaktır.

Kısacası, finansal tutum; mevcut ve gelecek planları için tasarruf ve borçları ilgilendiren bir kavramdır.

3.8.Finansal Eğilimler

Finansal algı düzeyi; materyalizm gibi, risk eğilimi ve risk alma isteği gibi finansal eğilimlerden etkilenmektedir. Finansal algı düzeyini etkileyen materyalizm kavramı; ilk olarak 1971 yılında Wacman ve Word tarafından araştırılmış ve araştırmacılar

tarafından “bireylerin parayı ve malı kişisel mutluluk ve sosyal ilerlemesine sebep olan bir yol olarak görmesi” şeklinde ifade etmişlerdir. (Parker, Diana & Charles, 2010)

(Richins ve Dawson 1992) Materyalizm kavramının ana üç ekseninden bahsetmektedirler. Bunlar; başarı, merkeziyetçilik ve mutluluk olarak ifade edilmektedir. Materyalizmin başarı boyutuna sahip bireyler, kendilerinin ve başkalarının başarısını ellerinde bulundurdıkları varlıkların miktarı ve kalitesine göre değerlendirme eğilimindedirler. Materyalizmin merkezilik boyutuna sahip kişiler, sahip oldukları varlıkları ve kazanımları hayatlarının merkezinde görmektedirler. Bu bağlamda, merkeziyetçi materyalistler, ihtiyaçları olmadığı halde ürünleri alma ve kalitesiz ürünlere bile para harcayan bireyler olarak görülmektedir. (Richins & Dawson, 1992) Materyalizmin üçüncü eksen olan mutluluk boyutu ise; bireyin elinde olmayan şeyleri almaya yetecek finansal gücü olduğunda, mevcut durumundan daha mutlu olacağına olan inancıdır(Özbek& Yıldırım; Kutbay, 2016).

3.9.Finansal Davranışlar

“Finansal davranış en temel anlamda, kişilerin bireysel finans durumlarının takibi, bilinçli alışveriş yapmaları, bilinçli kredi kullanmaları ,faiz hesabı yapmaları, tasarruf ve yatırımlarını şahsi borç ve banka kredilerini yönetebilmeleri, kısa ve orta vadede yatırımlarını değerlendirebilmesi olarak ifade edilebilir.”

(Ünal ve Düğer; 2011) finansal davranış kavramını, bireyin finans konularında gerçekleştirdiği eylemlerin bütünü olarak tanımlamaktadırlar.

(Mandell ve Klein; 2009) lise öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada finansal eğitimin finansal davranış üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda; finans eğitim dersi alan öğrenciler ile almayan öğrenciler karşılaştırıldığında finans eğitim dersi alan öğrencilerle, finans eğitim dersi almayan öğrencilere nazaran daha pozitif davranışlar sergilemediği, finansal davranışları arasında herhangi bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu sonuç literatürde sık karşılaşılan bir durum değildir.

4.YAŞAMDAN MEMNUNİYET

4.1.Yaşam Memnuniyetinin Tanımı

Hayat memnuniyeti “Bireyin, sahip olduğu yaşam şartlarından mutlu olması ve yaşama isteğine sahip olmasıdır.” Yaşam memnuniyeti; yaşam kalitesi, yaşam doyumu ile genellikle aynı anlamda kullanılmaktadır.

“Yaşam hazzı veya yaşam mutluluğu olarak ifade edilen yaşam memnuniyeti, bireyin kendi belirlediği sınırlara uygun olarak tüm yaşamını olumlu değerlendirmesi olarak da tanımlanmaktadır.”

“Hayat memnuniyeti öznel iyilik halinin bilişsel bileşenidir. Bireyin kendisine yüklediği kriterler ve yaşam koşullarını algılaması arasındaki karşılaştırmaları, yaşamı hakkında değer biçmesini kapsamaktadır. “

1961 yılında ilk kez Neugarten tarafından tanımlanan yaşam doyumu kavramı daha sonra yapılan birçok araştırmada temel belirleyici olmuştur. Yaşam doyumunu veya yaşam memnuniyetini tanımlamadan önce “doyum” kavramının açıklanması yerinde olacaktır.

Doyum; istek, beklentilerin, dilek, gereksinmelerin ve umutların karşılaştırılmasıdır.

Yaşam doyumu ise, bir bireyin ne istediği, neye sahip olduğu karşılaştırmasıyla elde edilen durum ya da sonuçtur. Yaşam doyumu, kişinin beklenti ve isteklerinin gerçek durumla karşılaştırılması sonucu ortaya çıkan bir durumdur.

“Yaşam memnuniyeti ise, bireyin tüm yaşamını ve bu yaşamın çeşitli boyutlarını içerir.” “ Yaşam memnuniyeti denildiğinde belirli bir duruma ilişkin memnuniyet ya da doyum değil genel olarak tüm yaşantıdaki memnuniyet ya da doyum anlaşılır.” Yaşam memnuniyeti ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkiden dolayı bu bölümde “yaşam kalitesi” kavramı irdelenecektir.

4.2.Yaşam Kalitesi Kavramı ve Tanımlar

Yaşam memnuniyeti ve yaşam kalitesi arasında ayrılmaz bir ilişki mevcuttur. Yapılan çalışmalarda bu iki kavram genellikle birbirlerinin yerine kullanılmaktadır.

Yaşam kalitesi kavramı çok geniş kapsamlı sınırları belirsiz, oldukça karmaşık yapıdadır. Bazı araştırmacılar, bireyin yaşamdan ve kişilik iyilik hali denilen durumdan sağladığı tatminin bir bütün şeklinde ifade edilmesi olarak tanımlanmaktadır(Belek 1998:58; Fidaner, 1999,s.183).

Sosyal psikoloji literatürüne 1970’li yıllarda giren yaşam kalitesi kavramı, bireylerin hayatlarından aldıkları genel doyum miktarını ifade etmektedir. Yaşam kalitesi, çeşitli ülkelerde uygulanan ekonomik kalkınma programlarının eleştirilerinden şekillenen bir kavramdır.

Yaşam kalitesi; maddi refahın yanında, psikolojik sosyal faktörler ve kişilerin algılarını da kapsayacak şekilde tanımlanmaktadır. Görüldüğü üzere hayat memnuniyet algısı, sadece ekonomik duruma ilişkin görünümünden değil, aksine bireylerin kültürel sosyal durumlarından etkilenen bir kavramdır(Kahyaoğlu 2008).

“Yapılan bir araştırmada yaşlı insanların yaşam kalitesine ilişkin atıfların dini inanç, diğerleriyle ilişkiler, aile bağları, şans, sosyal statü ve kişisel yetenekler gibi kavramlardan da etkilendiği bulunmuştur.”

Yaşam kalitesi kavramı her alanda yaygın bir şekilde kullanıldığından işletme biliminden sağlık bilimine ve bunların alt disiplinlerine kadar geniş bir alanda bu konuyla ilgili yapılan çalışmaları bulmak mümkündür. İnsan hayatına kalite getirilen unsurları; objektif ve sübjektif olarak sınıflandırmak mümkün olacaktır. Objektif kriterler içerisinde kişinin sağlık statüsü, ekonomik durumu, barınma koşulları, ikamet yeri ve aile durumu gibi kriterler yer almaktadır. Kişinin sübjektifkriterlerine bakıldığı zaman ise kişinin değişimi ve dışsal koşullarında varlığı görülebilmekte, aynı zamanda kişinin hisleri, hayata bakışı, duyguları sübjektif sağlık kavramı içinde yer alabilmektedir(Ball Richard, 2005, s. 370).

Yaşam kalitesi bir çeşit hayattan memnuniyettir. Yaşam kalitesi kavramı ülkelerin politik kararlarında gündeme gelmektedir. Politik kararlarda gündeme gelmesinin nedeni gelirin, eğitimin, sağlığın ve barınmanın yaşam kalitesi ile yakın ilişkide olmasıdır. Yaşam kalitesini ekonomistler gayrisafi milli hasılanın hesaplanmasında bir veri olarak kullanmışlardır. Yaşam kalitesi kavramı hayatın bir çok alanını ve kişiden kişiye değişen farklı değerleri kapsamaktadır. Fiziksel ve maddi iyilik hali, sosyal yaşama katılımı sağlayan aktivitelerde yeterlilik, boş zaman aktiviteleri, fonksiyonel yetenek, psikolojik durum, cinsiyet bakımından iyi olma durumu, aile ve arkadaşlarla

ilişkilerde yeterlilik gelecek ile ilgili yaklaşımlarda oryantasyon gibi yaşam kalitesi göstergeleri, kişinin hayatı algılayış biçimine, sosyal kültürel alışkanlıklarına bağlı olarak değişim göstermektedir (Ball Richard, 2005,s.370).

4.3. Yaşam Kalitesi kavramına İlişkin Çeşitli Yaklaşımlar

Yaşam kalitesi kavramının öznel yapısı ve yaşam memnuniyeti kavramıyla ayrılmaz ilişkisinden dolayı 1970’li yıllardan itibaren çeşitli tanımları yapılmıştır. Literatürde yaşam kalitesi ile ilgili çeşitli çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Konuyla ilgili yapılan çalışmalara baktığımızda; Bentham,Nordenfelt, Neugarten’in bu kavrama büyük katkılarının olduğu, yeni bir yaklaşım getirdikleri görülmektedir.

4.4.Yaşam Memnuniyetini Belirleyen Faktörler

Yaşam memnuniyetini nelerin belirlediğini bulmak, araştırmacıların kafa yorduğu en önemli sorulardan bir tanesidir. Örneğin, neden bazı kadınlar diğer hem cinslerine göre hayattan daha memnundurlar. Bu sorunun cevabını bulmaya çalışan araştırmacılar, bunun nedenini iki kategoriye ayırarak cevabını bulmaya çalışmışlardır. Bunlardan ilki karakteristik özellikler(genetik, kalıtsal vb.) diğeri ise çevresel faktörler(yaşam koşulları, yaşamsal olaylar) yaşam memnuniyetinin sabit mi devam eden bir şekilde mi ya da dış etkenlerden fazlasıyla etkilenen bir yapıda mı olduğu araştırmanın temelini oluşturmaktadır. Örneğin, ayrılma ya da şiddete uğraması, çocuklu olması, ev sahibi olması, terfi alması, iş hayatı ile ev yaşamının günlük dengesini kurmaktaki zorluklar kadının memnuniyetini büyük oranda etkiler mi? Ya da kadının olaylara karşı sabit bakış açısı ve karakteri onun yaşam memnuniyetini belirler? Örneğin, kadın gelirindeki medeni durumundaki iş hayatındaki önemli değişikliklerden dolayı, memnun ve memnuniyetsiz kalabiliyor mu? Araştırmacılar, bireylerin zaman ve mekan karşısında ikinci görüşü destekler nitelikte sahip oldukları memnuniyet düzeyinde kalma eğiliminde olduklarını saptanmıştır. Buna göre evliliğinden memnun olan kadınların buna paralel işlerinden, çocuklarından, mali durumlarından hatta günlük hava durumundan memnun olabilmektedir. Bununla birlikte elde edilen bu sonuçlar çokta abartılmamalıdır. Keza, eşinden memnun olmadığı halde, gelirinden memnun olan kadınları bulmak mümkündür. Araştırmalardan elde edilen sonuçlara göre; evlilik, yeni bir iş, mevcut gelirin artması gibi olgular bireyin yaşam memnuniyetinde gerçekten önemli artışa ve azalışlara yol açabilmektedir.(Lorie Sousa- Sonja, 2001,s.88)

Bireylerin yaşam memnuniyeti ile ilgili çelişen bulguları açıklamaya yönelik, Eunkook Suh ve diğer araştırmacılar tarafından çalışmalar yürütülmüştür. Araştırma kapsamında yaklaşık 6 aydan 2 yıla kadar üniversiteden yeni mezun olmuş kadın ve erkeklere hayatlarında önemli yaşamsal olayları ve yaşam memnuniyetlerini de kapsayan bireysel refah düzeylerini bildirmeleri istenmiştir. Sonuçlar, deneklerin hayatlarında gerçekleşen önemli yaşamsal olayların bireylerin refah düzeyleri ile ilgili olduğu ancak bunların etkilerinin sürekli olmadığını göstermiştir.(Eunkook Suh ve diğerleri, 1996,s.232) bu sonuçlar hem kadınlarda hem de erkeklerde geçmiş olayların yaşam memnuniyeti üzerinde öngörülen değişikliklere yol açmazken yeni gelişen olaylarda olmasının nedeni ise bireylerin önemli yaşamsal değişikliklere uzun zaman sürecinde alışması olarak açıklanabilir. Yaşam memnuniyetinde hem durağan kişisel unsurlar(karakteristik eğilimler) hem de aynı zamanda değişken durumsal unsurlar(çevresel etkileri yansıtan) içerebilmektedir. Bireyin kişiliği, bireyin yaşamsal durumlarını etkileyebileceği için, bu iki unsurlar kümesini birbirinden tamamen ayırabilmek imkansız olabilmektedir. Örneğin dışa dönük bir kadın, şahsına daha fazla mücadele ve daha zengin bir hayat tecrübesi şansı vererek, kendini sosyal olaylarda konumlandırabilir. Robert Plomin ve diğer araştırmacılar genlerin az da olsa insanların yaşam tecrübe çeşitlerinde etkisi olduğunu sonucuna varmışlardır.(R. Plomin, 1998,s.83)

Kişiliğin, yaşam memnuniyetini belirlemede önemli bir rol aldığı bilinmekle birlikte; psikolojik elastikiyet, iddiacılık, empati, oto kontrol, dışa dönüklük ve tecrübeye açıklık gibi kişilik değişkenlerinin de yaşam tatmini ile ilgili olduğu bulunmuştur(Keith Magnus ve diğerleri, 1993,s.302). Sonuç olarak daha öncede üzerinde durulduğu gibi, memnun bireyler, muhtelif yaşam alanlarında da memnun olacaklardır. Bu araştırmalarda elde edilen bulgular, yaşam memnuniyetinin zamanla istikrarlı ve durumlar karşısında tutarlı olduğunu göstermiştir.

Sonuç olarak; çevresel ve kişisel şartlar, yaşam memnuniyetini belirlemede etkilidir(Kahneman E. Diener, 1995,s.373).

4.5.Yaşam Memnuniyetinin Demografik Belirleyicileri

Yaşam memnuniyeti kavramı ile ilgili yapılan çalışmalar, hangi demografik değişkenlerin yaşam memnuniyetini tahmin etmede kullanıldığını belirlemeye yöneliktir. Yapılan araştırmaların büyük bir bölümü yaşam memnuniyetinin nesnel

belirleyicilerine odaklanmıştır. Bu kapsamda memnuniyet; hem nispeten kontrol edilebilen(gelir, eğitim, meslek, evlilik vs.) hem de kontrol edilemeyen (kültür vs.) unsurları ve kişilerin belirli durumlarını (cinsiyet, yaş) kapsamaktadır.

4.5.1 Kültür

Memnuniyet kavramının evrensel olmasından dolayı farklı kültürlerden araştırmacıların, yaşam memnuniyetini ölçmek için kullandıkları terimleri farklı dillere çevirmede zorlanmadıkları görülmüştür. Yaşam memnuniyeti kavramının kültürel anlamda evrensel olması konuyla ilgili araştırma yapanların farklı kültürlerle yaşam memnuniyetini karşılaştırmasına imkan vermektedir.(Lorie Sousa, Sonja, 2001:92) yapılan araştırmalar, bireysel kültür ülke vatandaşlarının(ABD, İngiltere, Avustralya) toplumcu ülke vatandaşlarına göre yaşamdan daha memnun oldukları tespit edilmiştir. Bu araştırmalardan yaşam memnuniyetinin diğer kültürel boyutlara göre değişiklik gösterdiği görülmüştür. Araştırmalarda, gelişmiş ülke vatandaşlarının memnuniyetleri yüksek düzeyde seyrederken, az gelişmiş ülke vatandaşlarının memnuniyet düzeylerinin çok düşük seviyede olduğu görülmüştür. Ayrıca, bir birey topluluğunun belli bir düzeyde refah düzeyine ulaştığında, yaşam memnuniyeti ile varlık düzeyi arasında zayıf bir ilişki olduğunu göstermektedir (Arglye, 1999,s.256).

Yapılan son araştırmalar, farklı kültürdeki bireylerin farklı şekilde yaşam memnuniyetlerini yargıladıklarını belirtmektedir. Eunkook Suh ve diğerleri(1998) 61 ülkeden 62.500 katılımcıyla geniş çaplı bir araştırma yapmışlardır. Araştırma sonucunda, toplumcu ve bireyci kültür vatandaşlarının yaşam memnuniyetlerini belirtirken farklı bilgilere ulaşılmıştır. Toplumcu kültürlerin bireyleri, Yaşam memnuniyeti fikirlerini oluştururken kültürel olgulara önem verirken, bireyci toplumların üyeleri yaşam memnuniyetlerine rehber olarak duygusal yaklaşımlarına değer vermektedirler.(Eunkook Suh ve diğerleri, 1998,s.1997)

4.5.2.Cinsiyet

Literatürde yer alan araştırmalara göre, kadın bireylerin erkek bireylerden mutluluk düzeyleri daha fazladır. Yapılan çalışmaların çoğunda da yaşam memnuniyeti açısından fark gözetilmemiştir. Kadınlar erkek bireylere nazaran başlarından geçen pozitif veya negatif olayları daha sıklık ve yoğunlukla anlatırlar. Bu da kadınların erkeklere nazaran olaylar karşısında daha fazla duygu yaşamalarına neden olur(Tatarkiewicz,176,s.278).Sosyal içerikli konularda kadınlar hem yol gösterici hem

de katılımcı pozisyonunda yer alırken, erkekler ise otorite, politika ve spor alanında ön plana çıkmaktadır. Sosyal aktivitelerin hem kadın hem de erkek bireylerin yaşam memnuniyetlerini etkilemede rol aldığını, fakat bu sosyal aktivitelerin kadın bireylerin yaşam memnuniyetlerini daha olumlu etkilediği görülmüştür(Lorie vd. s.105).

4.5.3.Yaş

Yapılan araştırmaların sonucunda yaş nedeniyle yaşam memnuniyeti azalmamaktadır. Yaşam memnuniyeti yaş artsa bile düşmemektedir.

Diener ve Eunkook Suh 'un (1998) yılında 40 farklı ülkeden 6.000 kişiyi kapsayan araştırmada, sahip olunan hayat memnuniyetinin insanın hayatı süresinde yatay kaldığını, sadece 20-80 yaş arasında küçük bir artış olduğunu tespit etmişlerdir.

İnsan hayatı boyunca yaşam memnuniyeti seviyesinin sabit kalması, bireylerin hayatları süresince meydana gelen değişiklere olağanüstü bir uyum göstermeleri etkili olmaktadır.

Carol Ryff'in(1991) yılında yapmış olduğu bir çalışmada yaşlı katılımcıların gerçekçi ve idealist yaklaşımları genç bireylere nazaran ufak tutarsızlıklar görülmüştür. Muhtemelen, kadın bireyler yaşlandıkça hayat şartlarına uyum sağlamak için ideallerini gözden geçirmektedirler. Bu ise kadın bireylerin yaşamlarındaki gerçekçi ve idealist bakış arasındaki tutarsızlığın azalmasına yardım etmektedir.

4.5.4.Sosyal İlişkiler

“İnsan ilişkileri, bazen mutluluk duygusunu yükseltirken bazen de üzüntüleri derinleştirmektedir. İnsanlar arasındaki güçlü sosyal ilişkilerin ve yaşam memnuniyetinin arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Konuyla ilgili yapılan bir çalışmada beş veya daha fazla arkadaşı olduğunu belirten bireylerin, daha az arkadaşı olduğunu belirten katılımcılara göre daha mutlu oldukları sonucuna varılmıştır. Sosyal ilişkilerin durumuna ek, cinsiyet değişkeninin ilişkilerin kalitesin belirlenmesinde oldukça önemli bir yere sahip olduğu da bilinmektedir. Bu konuda ise, kadın bireyler erkek bireylere nazaran daha kaliteli ilişkiler sağlamaktadır(Headey, B ve Wearing, A.1989, s.741).”

4.5.5. İş Hayatı

Bir bireyin iş durumu, gelirden bağımsız olarak hayat memnuniyetine etki edebilmektedir. Özellikle işsiz bireylerde yaşam memnuniyeti belirgin bir oranda azalmaktadır. Cinsiyet faktörü dikkate alındığında, iş ve işsizliğin kadınlara oranla erkeklerde hayat memnuniyetini daha fazla etkilediği saptanmıştır. Yapılan çalışmalar, erkek bireylerin ego ve kimlikleri, kadınlara oranla iş durumlarına daha güçlü bir bağla bağlı olduğu tespit edilmiştir (Fujita F. Ve Diener E.1991, s.427).

4.5.6. Eğitim

Yapılan araştırmalar, eğitim ve hayat memnuniyeti arasında küçük bir ilişki bulunduğunu ortaya koymaktadır.

“Ancak, gelir ve iş istatistiki olarak değerlendirildiğinde bu ilişki kaybolmaktadır. Genel olarak eğitim ve hayat memnuniyeti arasındaki daha yüksek eğitim düzeyine sahip olan bireylerin daha yüksek gelir elde etmesine bağlı olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda eğitim, daha az gelirli ve fakir ülkelerde bireylerin yaşam memnuniyetine daha çok etki etmektedir.(Headey B.ve Wearing A.1989 s.731)”

4.5.7.Gelir

Kazanç ve hayat memnuniyeti arasında karmaşık bir korelasyon vardır. Genel olarak, zengin varlıklı bireylerin fakir bireylere nazaran yaşam memnuniyetlerinin daha yüksek olduğu düşünülmektedir. Toplumlar arası yapılan bir araştırmada, Zengin toplumların fakir toplumlara nazaran yaşam memnuniyetlerinin daha yüksek olacağı düşüncesi hakim olsa da, araştırma sonucu bunu tam olarak yansıtmamıştır. Daha fakir bir toplumda yaşayan kadınların daha zengin toplumlarda yaşayan kadınlara oranla daha az bir hayat memnuniyeti seviyesine sahip olacakları bilinmektedir. (Emmons R.A. ve Diener E.1985 s.157)

Yaşam memnuniyeti ve zenginlik arasında belirgin ilişkiye rağmen yapılan uzun vadeli araştırmalar bireylerin gelirlerindeki artışın yaşam memnuniyetlerindeki artışla örtüşmediğini göstermektedir. Örneğin Amerika vatandaşlarının II. Dünya savaşı ve sonrasında hayat memnuniyeti, gelir düzeyindeki belirgin artışa rağmen artmamıştır. Bu duruma ilişkin araştırmacılar tarafından açıklama getirilmiştir. Şöyle ki, belli bir miktar zenginliğe ulaştıktan sonra yaşam memnuniyeti gelir düzeyi ve maddi kazanımlara bağlı olarak artmamaktadır(Emmons R.A. ve Diener E. 1985 s.157).

4.6.Yaşamdan Memnuniyet İle Algılanan Finansal Durum arasındaki İlişki

Yaşam memnuniyeti, günümüzde iktisat, psikoloji ve sosyoloji gibi alanlarda sosyal bilimciler tarafından araştırıldığı gibi, Tıp biliminin de ilgi alanı içine girmektedir. Literatürde, açıklanmış sevinç veya öznel refah kavramları ile eş anlamda kullanılmış ve kişinin devam ettirmekte olduğu yaşamı bir bütünlük içinde olumlu olarak değerlendirilmesi anlamına gelmektedir(Kahyaoğlu 2008).

Bireyin kazancı yaşı sağlığı medeni durumu ve hane halkı geliri konusundaki memnuniyeti yaşam memnuniyetini pozitif yönde etkilemektedir(Çevik ve Korkmaz,2014).

Birçoklarına göre para her şey değildir. Zenginler fakirlerden daha mutlu değildir deseler bile yapılan araştırmalar paranın bireyin refahında önemli bir yeri olduğunu zira sağlık ve güvenlik başta olmak üzere bireyin hayatında hak ettiği birçok güzelliğe ve keyifli deneyimlere para sayesinde kavuşabileceğini dolayısıyla gelir ile refah arasında süreklilik arz eden bir korelasyon olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmalar milyoner olunca insanların hayatlarında büyük değişiklik olacağına inandıklarını göstermiştir(Diener vd. 1985).

Yüksek gelirin yaşam doyum algısını yükselteceği tezi yanlış dahi olsa, mutlu insanların daha fazla gelir elde ettikleri gerçeği kaçınılmazdır. Henüz daha tam olarak çözülemeyen bu nedensellik ilişkilerinden dolayı bu tezin altındaki sebeplerin araştırılması gerekmektedir. Zengin olarak nitelendirilen grup büyük bir örneklem olduğundan bu örnekleme daha belirgin hale getirmek için yılda 200.000 Amerikan Dolarının üzerinde kazancı olanlar mercek altına yatırılarak dikkat çekici bir şekilde zengin olanların ne kadar mutlu oldukları araştırılmıştır(Diener vd. 1985).

Diener,Harwitz ve Emmons(1985)'un zengin Amerikalılarla ilgili yaşam düzeylerini incelemek üzere yaptıkları araştırma sonuçlarına göre, yaşam memnuniyet düzeyleri 0,77 çıkmıştır. Diener ve arkadaşları son derece zengin Amerikalıların orta düzey zengin bir kişiden daha mutlu olduğunu ortaya koymuştur. Zengin ve fakir arasındaki fark psikologların tavsiye ettiği gibi küçük bir fark değildir. Gelir ile yaşam memnuniyet seviyesi arasındaki ilişki boyutu artan bir özellik göstermektedir.

Finansal durumla, yaşam memnuniyeti arasında ters yönlü bir ilişki vardır. Bireyin finansal iyilik halinde yaşam memnuniyeti de olumlu etkilenir. Bireyin finansal sıkıntı

halinde ise, yaşam memnuniyeti olumsuz etkilenecektir. Yalnız, finansal durum yaşam memnuniyetini belirleyen faktörlerden sadece biridir. Yaşam memnuniyetini etkileyen çeşitli faktörler bulunmaktadır.

5.ARAŞTIRMANIN AMAÇ VE ÖNEMİ

Bu araştırmada, bir kamu bankasının müşterilerinin finansal durumlarının tespit edilerek, finansal okuryazarlığın, müşterilerin borç ve yatırım durumları üzerindeki etkilerinin incelenmesi, müşterilerin finansal durumlarının, hayattan memnuniyetleri üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

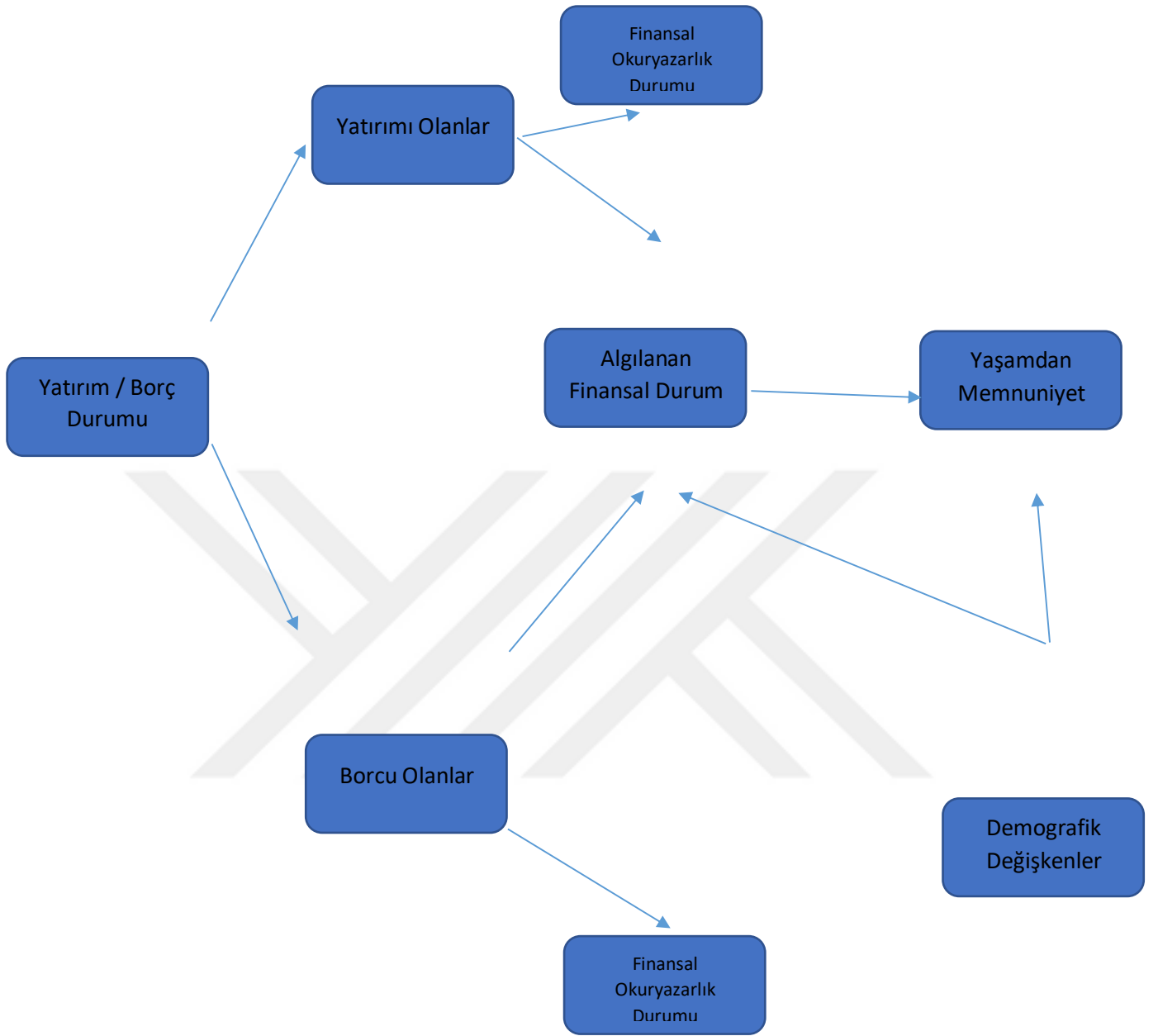
Bugüne kadar gerek ülkemizde gerekse de dünya ülkelerinde finansal okuryazarlık konusunda çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmaların içeriğine bakıldığında, bunların genellikle, üniversite öğrencilerinin, hane halklarının, çalışanların finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmeye yönelik çalışmalardır.

Finansal okuryazarlığın, bireylerin yatırım ve borçluluk durumları üzerine etkisini, finansal durumların yaşam memnuniyeti üzerine etkisini inceleyen bir çalışma bugüne kadar yapılmamıştır. Bu tez çalışmasında, bir kamu bankasının müşterilerinin borç ve yatırım durumlarına bakılarak, finansal okuryazarlığın bunun üzerindeki etkisi, algılanan finansal durumun yaşam memnuniyeti üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen sonuçların araştırmacılara, akademisyenlere ve literatüre önemli bir fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

5.1.Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri

Araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenen araştırma modeli Şekil 1’ de görülmektedir.

Şekil 1. Araştırma Modeli

Şekil 1’ de verilen araştırma modeli çerçevesinde oluşturulan hipotezlere aşağıda yer verilmiştir.

h1: Yatırımcı olanların finansal okuryazarlık oranı, borcu olanların finansal okuryazarlık oranından fazladır.

h2: Borcu olanların algıladığı finansal durum, yatırımcı olanların algıladığı finansal durumdan daha olumsuzdur.

h3: Borcu olanların yaşamdan memnuniyet düzeyi yatırımı olanların yaşamdan memnuniyet düzeylerinden düşüktür.

h4: Algılanan finansal durum olumsuzlaştıkça yaşamdan memnuniyet azalır.

h5: Cinsiyete göre algılanan finansal durum farklılaşır.

h6: Cinsiyete göre yaşamdan memnuniyet düzeyi farklılaşır.

h7: Yaşa göre algılanan finansal durum farklı değildir.

h8: Yaşa göre yaşamdan memnuniyet farklı değildir.

h9: Eğitim düzeyi arttıkça algılanan finansal durum daha olumlu hale gelir.

h10: Eğitim düzeyi arttıkça yaşamdan memnuniyet artar.

h11: Meslek durumuna göre algılanan finansal durum değişir.

h12: Meslek durumuna göre yaşamdan memnuniyet düzeyi değişir.

h13: Gelir arttıkça algılanan finansal durum daha olumlu hale gelir.

h14: Gelir arttıkça yaşamdan memnuniyet artar.

h15: Çocuk sayısı arttıkça algılanan finansal durum daha olumsuz hale gelir.

h16: Çocuk sayısı arttıkça yaşamdan memnuniyet azalır.

5.2.Araştırmanın Ana Kütlesi ve Örneklemi

Bu çalışmanın ana kütlesi, finansal okuryazarlık, borç ve yatırım durumu bilgilerine ihtiyaç duyulması nedeniyle, Türkiye’ de banka müşterisi olan yetişkinler, olarak belirlenmiştir. Diğer yandan, zaman ve finansal kısıtlar nedeniyle ana kütlenin tamamına ulaşmanın mümkün olmaması nedeniyle, örneklem çerçevesini Manisa İli Selendi İlçesinde bulunan bir kamu bankasının müşterileri oluşturmuştur.

Araştırmanın örnekleme, tesadüfi olmayan örnekleme yapılarak oluşturulmuştur. Araştırmanın örnekleme bir kamu bankasının 210 adet müşterisinden meydana gelmiştir.

5.3. Veri Toplama Yöntemi

Çalışmada veri toplama yöntemi olarak nicel araştırma seçeneklerinden anket tekniğinden faydalanmıştır. Bu çalışmada anket seçeneğinin tercih edilmesinin nedeni,

konu ile ilgili diğer çalışmalarda anket uygulamasının tercih edilmesi ve mülakat seçeneğinin uygulamada ortaya çıkabilecek zorluklarından dolayı araştırmacılar tarafından genellikle tercih edilmemesi ve uygulanmamasıdır.

Ek 1' de verilen anket formu dört alt başlıktan oluşmaktadır.

Finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesine ilişkin literatürde en çok kullanılan bireylerin faiz hesaplaması, matematiksel çözüm, enflasyonun satın alma gücüne etkisi, paranın zaman değeri, portföy çeşitlendirmesi gibi alanlarını kapsayan yedi adet soru sorulmuştur. Bu sorular Lusardi, Alessei ve Rooij (2011) tarafından geliştirilen ve literatürde genel olarak kabul görmüş, hane halkı finansal bilgi düzeyleri ile piyasaya katılım arasında ilişkinin tespit edilmesi amacıyla yapılmış çalışmalardan alınmış olup Anket 1' de verilmektedir.

Anket 1.

- 1. Bankada 100 TL mevduatınızın olduğunu ve yıllık faiz oranının % 2 olduğunu varsayalım. 5 yıl sonra sizce bankadaki para ne kadar olur?**
 - a) 102 TL'den fazla
 - b) Tam 102 TL
 - c) 102 TL'den az
 - d) Bilmiyorum
- 2. Bankada 100 TL mevduatınızın olduğunu ve yıllık faiz oranının % 20 olduğunu ve parayı bankadan çekmediğinizi varsayalım. 5 yıl sonra banka hesabınızda toplam ne kadar para olur?**
 - a) 200 TL'den fazla
 - b) Tam 200 TL
 - c) 200 TL'den az
 - d) Bilmiyorum
- 3. Mevduat faiz oranının yıllık bazda % 1 ve enflasyon oranının yıllık bazda % 2 olduğunu varsayalım. 1 yıl sonra bankadaki paranızla alım gücünüz ne şekilde değişir?**
 - a) Bugünden fazla
 - b) Bugünle aynı
 - c) Bugünden az
 - d) Bilmiyorum
- 4. Arkadaşınıza bugün 10.000 TL ve onun kardeşine 3 yıl sonra almak koşuluyla 10.000 TL miras kalırsa, söz konusu miras nedeniyle hangisi daha fazla zenginleşmiştir?**
 - a) Arkadaşım
 - b) Kardeşi
 - c) Eşit
 - d) Bilmiyorum
- 5. 2019 yılında gelirinizin iki kat arttığını ve aynı zamanda fiyatlar genel düzeyinin (enflasyon) de iki katı arttığını varsayalım. 2019 yılında gelirinize bağlı olarak alım gücünüzde nasıl bir değişiklik olmuş olur?**

- a) Bugünden fazla
c) Aynı

- b) Bugünden az
d) Bilmiyorum

6. Yatırımcı, parasını çeşitli varlıklara yatırdığı zaman parasını kaybetme riski.....

- a) Artar
c) Aynı Kalır

- b) Azalır
d) Bilmiyorum

7. Bir yatırımcı herhangi bir yatırım fonuna yatırım yaparsa parasını 1 yıl boyunca çekemez.

- a. Doğru b) Yanlış c) Bilmiyorum

İkinci alt başlıkta algılanan finansal durumu ölçmek amacıyla, Norvilitis ve diğerlerinin(2003)geliştirdiği, toplam yedi yargıdan oluşan algılanan finansal sıkıntı ölçeği bulunmakta olup, ilgili yargılar Anket 2’ de verilmektedir.

Anket 2.

Lütfen aşağıdaki yargılara katılma derecenizi
işaretleyiniz.

**1 Hiç KATILMADIĞINIZI, 5 ise TAMAMEN
KATILDIĞINIZI gösterir.**

	Hiç katılmıyorum (1)	Çok az katılıyorum (2)	Orta düzeyde katılıyorum (3)	Büyük oranda katılıyorum (4)	Tamamen katılıyorum (5)
Sahip olduğum borç tutarından rahatsızım.	1	2	3	4	5
Borçlarımı geri ödeme konusunda endişeliyim.	1	2	3	4	5
Kredi kartı borcumu geri ödeme konusunda kaygılıyım.	1	2	3	4	5
Finansal açıdan iyi durumda olduğumu düşünmüyorum.	1	2	3	4	5
Şu anki borç durumumu kafama çok takıyorum.	1	2	3	4	5
Beş yıl boyunca kredi kartı borcum olmayacak.	1	2	3	4	5
Bir yıl boyunca kredi kartı borcum olmayacak.	1	2	3	4	5

Üçüncü alt başlıkta; yaşamdan memnuniyet değişkenini ölçmek üzere, Diener v.d(1985) geliştirdiği toplam beş yargıdan oluşan yaşamdan memnuniyet ölçeği yer almakta olup ilgili yargılar Anket 3’ de verilmektedir.

Anket 3.

Lütfen aşağıdaki yargılara katılma derecenizi işaretleyiniz.	Hiç katılmıyorum (1)	Çok az katılmıyorum (2)	Orta düzeyde katılmıyorum (3)	Büyük oranda katılmıyorum (4)	Tamamen katılmıyorum (5)
1 HİÇ KATILMADIĞINIZI, 5 ise TAMAMEN KATILDIĞINIZI gösterir.					
Pek çok açıdan ideale yakın bir yaşamım var.	1	2	3	4	5
Yaşam koşullarım mükemmeldir.	1	2	3	4	5
Yaşamımdan memnunum.	1	2	3	4	5
Şimdiye kadar yaşamdan istediğim önemli şeylere sahip oldum.	1	2	3	4	5
Hayatımı bir daha yaşama şansım olsaydı, hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.	1	2	3	4	5

Dördüncü alt başlıkta anketi cevaplayan bireylere ait demografik bilgileri kapsayan sorulara yer verilmiştir.

Anket çalışması öncesinde ankette yer verilen Türkçe' ye çevrilen yargıların anlaşılıp anlaşılmadığını görmek amacıyla, kamuya ait bir banka şubesinde 15 adet pilot uygulama yapılmış ve bazı düzeltmelerden sonra anket çalışması başlatılmıştır. Çalışma kapsamında veri toplamak maksatlı anket uygulaması 02/01/2019-30/05/2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Geri dönüşü yapılan anketlerden 20 adedinde katılımcıların soruların tamamına yakınına cevaplamamaları nedeniyle analize dahil edilmemiştir. Çalışma geri dönüşü yapılan ve eksiksiz cevaplanan 210 adet anketle yapılmıştır.

5.4.Araştırmanın Kısıtları

Yapılan her çalışmada olduğu gibi, bu çalışmanın da sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırma kapsamında yer alan anketten elde edilen bulgular yalnızca Manisa İli Selendi İlçesinde bulunan bir Kamu bankasının müşterileri için sınırlandırılabilir.

Bu çalışmanın literatür kısmında; finansal okuryazarlık, finansal eğitim, algılanan finansal durum ve yaşamdan memnuniyetle ilgili bilgilere yer verilmiştir. Analiz kısmında 210 adet Anket sonuçları incelenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmanın konusunu bir kamu bankasının müşterileri oluşturduğu için burada da yaş sınırının 18 yaş olması nedeniyle, 18 yaş altı bireyler yer almamaktadır.

5.5. Verilerin Analizi

Çalışmadan elde edilen veriler, istatistik yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir. Bu doğrultuda, anket verilerinin analizinde SPSS(Statistical Package for the Social Sciences) paket programının 26.0 sürümünden istifade edilmiştir. Öncelikle, katılımcıların demografik özelliklerine ait tanımsal istatistikler elde edilmiştir. Finansal durum ve yaşamdan memnuniyet sorularının analiz edilmesi amacıyla; t-testi ve Anova testi kullanılmıştır. Müşterilerin yatırım ve borç durumlarının algılanan finansal durum ve yaşamdan memnuniyet durumlarına etkisinin incelenmesi amacıyla da t-testi ve Anova testi kullanılmıştır.

5.6. Çalışmada Yer Alan Bireylere Ait Demografik Bulgular

5.6.1.Cinsiyet Grubuna İlişkin Bulgular

Bu kısımda çalışmamızın konusunu oluşturan 210 katılımcının demografik özellikleri incelenerek, cinsiyet grubuna ilişkin tanımsal istatistikler elde edilmiştir.

Tablo 2’de araştırma konusunu oluşturan katılımcıların cinsiyet dağılımına ilişkin frekans ve yüzde analiz verilerine yer verilmiştir.

Tablo 2.Araştırmaya katılanların cinsiyet grubuna ilişkin frekans ve yüzde dağılımı.

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kadın	80	38,1
Erkek	130	61,9
Toplam	210	100

Araştırmaya katılan bireylerin %38,1 ini (80 kişi) kadınlar, %61,9 unu (130 kişi) erkekler oluşturmaktadır.

5.6.2.Yaş Grubuna İlişkin Bulgular

Bu kısımda çalışmamızın konusunu oluşturan 210 katılımcının demografik özelliklerinden yaş grubu incelenerek, elde edilen sonuçlara tablo 3’ de yer verilmiştir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılanların Yaş Grubuna İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Yaş Grubu	Frekans	Yüzde
18-25	10	4,8
26-31	70	33,3
32-37	47	22,3
38-43	41	19,5
45-51	30	14,2
52 ve üzeri	12	5,7
Toplam	210	100

Tabloya baktığımızda 26-31 yaş aralığında bulunan kişilerin %33,3 ile en fazla ağırlığa sahip olduğu, 18-25 yaş aralığında bulunan kişilerin %4,8 ile en küçük kısmı oluşturduğu görülmektedir.

5.6.3.Medeni Duruma İlişkin Bulgular

Bu kısımda çalışmamızın konusunu oluşturan 210 katılımcının demografik özelliklerinden medeni durum grubu incelenerek, elde edilen sonuçlara tablo 4’ de yer verilmiştir.

Tablo 4. Araştırmaya Katılanların Medeni Durumuna İlişkin Frekansa ve Yüzde Dağılımı

Medeni Durumu	Frekans	Yüzde
Evli	140	66,6
Bekar	70	33,4
Toplam	210	100

Tablodan görüleceği üzere, evli kişiler %66,6 ile katılımcıların büyük çoğunluğunu oluşturmaktadır. Bekar olanlar ise %33,4 ile azınlığını oluşturmaktadır.

5.6.4.Eğitim Durumuna İlişkin Bulgular

Bu kısımda çalışmamızın konusunu oluşturan 210 adet katılımcının demografik özelliklerinden eğitim durumu grubu incelenerek, elde edilen sonuçlar tablo 5’de yer almaktadır.

Tablo 5. Araştırmaya Katılanların Eğitim Durumuna İlişkin Frekansa ve Yüzde Dağılımı

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde
İlköğretim	19	9,04
Lise	37	17,6
Lisans	147	70
Yüksek Lisans	7	3,4
Doktora	0	-
Toplam	210	100

Katılımcıların eğitim durumuna ilişkin frekans ve yüzde dağılımlarına bakıldığında, en büyük grubu %70 ile lisans mezunlarının oluşturduğu, lisansüstü eğitim düzeyinde yer alanların katılımcıların ise % 3,4 bir kısmını oluşturduğu görülmüştür.

5.6.5.Meslek Durumuna İlişkin Bulgular

Bu kısımda çalışmamızın konusunu oluşturan 210 adet katılımcının demografik özelliklerinden meslek durumuna ilişkin bulgular incelenerek, elde edilen sonuçlara tablo 6’ da yer verilmiştir.

Tablo 6. Araştırmaya Katılanların Mesleki Durumuna İlişkin Frekansa ve Yüzde Dağılımı

Mesleki Durumu	Frekans	Yüzde
İşçi	42	20
Memur	32	15,2
Öğretmen	119	57
Bankacı	4	0,20
Polis	2	0,01
Mühendis	8	4
Veteriner	3	0,14
Toplam	210	100

Katılımcıların mesleki durumu dağılımında, en büyük grubu %57 ile öğretmenlerin oluşturduğu görülmüştür. En küçük grubu ise% 0,01 ile Polis meslek grubunun oluşturduğu görülmüştür.

5.6.6.Gelir Durumuna İlişkin Bulgular

Bu kısımda çalışmamızın konusunu oluşturan 210 adet katılımcının demografik özelliklerinden gelir durumu grubu incelenerek, elde edilen sonuçlar tablo 7’ de yer almaktadır.

Tablo 7. Araştırmaya Katılanların Gelir Durumuna İlişkin Frekansa ve Yüzde Dağılımı

Gelir Durumu	Frekans	Yüzde
2.000-3.000TL	45	21,4
3.001-5.000TL	90	43
5.001-7000TL	26	12
7.001-9.000TL	27	13
9.0001-11.000TL	19	10
11.000TL VE ÜSTÜ	3	0,6
TOPLAM	210	100

Katılımcıların gelir düzeylerine bakıldığında ise; geliri 3.001-5.000TL.arasında olan dilimin %43 ile en fazla aralığa sahip olduğu görülmüştür. 11.000 TL üstü gelir grubunun ise % 0,6 oranıyla azınlığı oluşturduğu görülmüştür.

5.7.Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Durumlarına İlişkin Bulgular

Bu kısımda çalışmamızın konusunu oluşturan 210 adet katılımcının finansal okuryazarlık sorularına vermiş oldukları yanıtların sonuçlarına tablo 8’de yer verilmiştir.

Tablo 8.Doğru Sayısına İlişkin Frekans ve Toplam Yüzde Dağılımı

Toplam Doğru Sayısı	Frekans	Yüzde
0+	24	11,4
1+	15	7,1
2+	20	9,5
3+	31	14,8
4+	34	16,2
5+	36	17,1

6+	31	14,8
7+	19	9
Toplam	210	100

Finansal okuryazarlık doğru cevap yüzdelere bakıldığında en fazla doğru cevap sayısı beş soru %17,1 ve 4 soru doğru cevap sayısı %16,2 dilimde olduğu görülmüştür. Soruların tamamını yanlış cevaplayanların oranı ise %11,4 dır.

5.8.Finansal Sıkıntı ve Yaşamdan Memnuniyet Ölçeklerinin ;Güvenirlilik,KMO ve Barlettss,Varyans Analiz Testleri

Finansal sıkıntı ve yaşamdan memnuniyet ölçeklerinin güvenirlik, kmo, barlettss,varyans analiz testleri tablo 9, 10,11,12,13,14,15,16' da gösterilmektedir.

Tablo 9.Finansal Sıkıntı Ölçeğinin Güvenirlik İstatistikleri Tablosu

Güvenirlilik İstatistikleri	
Cronbach's Alpha	Öge sayısı
,895	10

Güvenirlilik istatistikleri algılanan finansal sıkıntı ölçeğinin güvenirlik oranını gösterir, %89'luk oranla güvenirlik yüksektir. Ölçeğin geçerliliğini test etmek amacıyla açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır.

Tablo 10.KMO ve Bartlett Testi

KMO ve Bartlett Testi		
Kaiser-Meyer-Olkin örnekleme yeterliliğinin ölçüsü		,918
Bartlett'in küresellik testi	Yaklaşık ki-kare	1104,693
	df	28
	Sig.	,000

Örneklem büyüklüğünün korelasyon güvenirliğini sağlayacak kadar büyük olması önem arz etmektedir. Örneklemden elde edilen verilerin yeterliliğinin tespit edilmesi

için KMO ve Barlett's testi yapılmaktadır. Bu testten elde edilen değerin 1'e yaklaştıkça mükemmel 0,50' in altında ise kabul edilemez görüşü hakimdir.

Algılanan finansal sıkıntı ölçeğine uygulanan açıklayıcı faktör analizinin ön şartları olan KMO ve Barlett'in küre testi değerleri sınırlar içindedir.

Tablo 11.Finansal Sıkıntı Ölçeği Toplam Açıklanan Varyans

Açıklanan toplam varyans						
Bileşen	Başlangıç özdeğerleri			Kare yüklemelerin ekstraksiyon toplamları		
	Toplam	% Varyans	Kümülatif %	Toplam	Değişim %	Kümülatif %
1	5,195	64,943	64,943	5,195	64,943	64,943
2	,839	10,491	75,434			
3	,468	5,844	81,278			
4	,378	4,731	86,008			
5	,350	4,376	90,385			
6	,285	3,565	93,950			
7	,249	3,113	97,063			
8	,235	2,937	100,000			
Ekstrasyon yöntemi:temel bileşenler analizi						

algılanan finansal sıkıntı ölçeğine uygulanan açıklayıcı faktör analizi sonucunda tek faktörlü bir yapı ortaya çıkmış olup toplam açıklanan varyans %65 olarak bulunmuştur.

Tablo 12.Finansal Sıkıntı Ölçeği Bileşenleri

Bileşen Matrisi	
	Bileşen
	1
AFSİ_1_Bugünlerde finansal durumum açısından kendimi STRESLİ HİSSEDİYORUM.	,828
AFSİ_2_Maaşım genellikle sadece ödemelerime yeter ve tasarruf etmek için param KALMAZ.	,767
AFSİ_4_Aylık normal yaşam harcamalarımı karşılamak konusunda sık sık ENDİŞE YAŞIYORUM.	,817
AFSİ_6_Şu andaki finansal durumum beni ENDİŞELENDİRİYOR.	,805
AFSİ_7_Dışarda yemek yemek istediğim ancak PARAM yetmediği için GİTMEDİĞİM OLUR.	,784
AFSİ_8_Sinemaya gitmek istediğim ancak param YETMEDİĞİ için gitmediğim olur.	,786
AFSİ_9_Tatile gitmek istediğim ancak PARAM yetmediği için GİTMEDİĞİM OLUR.	,780

AFSİ_10_Kişisel finansal durumumla ilgili genellikle çok STRES altında hissederim.	,875
Ekstraksiyon yöntemi: Temel bileşenler analizi.	
a. 1 Çıkarılan bileşenler	

algılanan finansal sıkıntı ölçeğine uygulanan açıklayıcı faktör analizi sonucunda oluşan faktör yükleri tablo 12'de görülebilir.

Tablo13.Yaşamdan Memnuniyet Ölçeğinin Güvenirlik Oranı Tablosu

Güvenirlik istatistikleri	
Cronbach's Alpha	Öge sayısı
,830	5

Güvenirlik istatistikleri yaşamdan memnuniyet ölçeğinin güvenilirlik oranını gösterir. Çalışmamızda kullanılan ölçeğin güvenilirlik değeri %83 bulunmuştur. Bu değerle oldukça güvenilir yükseklikte bir çalışma yapıldığı göstermektedir.

Tablo 14.Yaşamdan Memnuniyet İçin KMO ve Barlett Testi

KMO ve Bartlett Testi		
Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme yeterliliğinin ölçüsü		,754
Bartlett'in küresellik testi	Yaklaşık ki-kare	448,311
	df	10
	Sig.	,000

Yaşamdan Memnuniyet ölçeğine uygulanan açıklayıcı faktör analizinin ön şartları olan KMO ve Barlett'in küre testinin değerleri sınırlar içindedir.

Tablo 15.Yaşamdan Memnuniyet Ölçeğine Uygulanan Açıklayıcı Varyans Analizi

Açıklanan toplam varyans						
	Başlangıç özdeğerleri			Kare yüklemelerin ekstraksiyon toplamları		
Bileşen	Toplam	Varyan%	Kümülatif %	Toplam	%Varyans	Kümülatif %
1	3,018	60,355	60,355	3,018	60,355	60,355
2	,743	14,865	75,220			
3	,687	13,746	88,966			
4	,322	6,432	95,399			
5	,230	4,601	100,000			
Ekstraksiyon yöntemi: Temel Bileşenler Analizi						

Yaşamdan Memnuniyet ölçeğine uygulanan açıklayıcı faktör analizi sonucunda tek faktörlü bir yapı ortaya çıkmış olup toplam açıklanan varyans %60 olarak bulunmuştur.

Tablo 16.Yaşamdan Memnuniyet Ölçeğine Uygulanan Açıklayıcı Faktör Analizi

Bileşen matrisi	
	Bileşen
	1
YM_2_Yaşam koşullarım mükemmeldir.	,831
YM_1_Pek çok açıdan ideale yakın bir yaşamım var.	,829
YM_4_Şimdiye kadar yaşamdan istediğim önemli şeylere sahip oldum.	,786
YM_3_Yaşamımdan memnunum.	,779
YM_5_Hayatımı bir daha yaşama şansım olsaydı, hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmedim.	,645
Ekstraksiyon yöntemi: Temel bileşenler analizi	
a. 1 Çıkarılan bileşenler	

Yaşamdan Memnuniyet ölçeğine uygulanan açıklayıcı faktör analizi sonucunda oluşan faktör yükleri tablo 16'da görülebilir.

5.9.Araştırma Hipotezlerinin T Testi ve Anaova ile Analizi

5.9.1.Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Düzeyi ve Borç Yatırım Durumuna İlişkin T-Testi Analizi

Müşterilerin yatırım sahibi olma ya da borçlu olma durumlarına bağlı olarak finansal okuryazarlık durumlarının fark gösterip göstermediğini görmek amacıyla Bağımsız Örnek T-Testi yapılmıştır. Bu amaçla, borcu olanlarla yatırımı olanların, finans problemlerine verdikleri doğru cevap sayılarının ortalamaları karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlara tablo 17ve 18’ de yer verilmiştir.

Tablo 17. Finansal Okuryazarlık ve Borç Yatırım Durumuna İlişkin Grup İstatistikleri

Grup İstatistikleri					
Borcu olan / Yatırımı olan dogru_sayisi		Kişi Sayısı	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata
	Borcu olan	141	3,4468	2,15282	,18130
	Yatırımı olan	69	4,2029	1,95974	,23592

Müşterilerin, borç-yatırım durumlarına bakıldığında; 141 adet müşterinin borçlu olduğu, bunun oranının% 67,14 olarak tespit edildiği, 69 müşterinin ise yatırım hesabının olduğu, bunun oranının da %32,86 görülmüştür.

Tablo. 18. Finansal Okuryazarlık ve Borç Yatırım Durumuna İlişkin Bağımsız Örnek Testi

Bağımsız örnek testi										
		Varyans eşitliği testi		Ortalamaların eşitliği için t-testi						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama fark	Std. fark	95% güven aralığı	
dogru_sayisi	Varsayılan eşit varyanslar	2,786	,097	-2,460	208	,015	-,75609	,30730	-1,36192	-,15026
	Eşit farklar varsayılmad			-2,541	147,109	,012	-,75609	,29754	-1,34410	-,16808

Elde edilen sonuçlara göre, yatırımı olanların verdiği doğru cevap sayısı borcu olanların verdiği doğru cevap sayısından anlamlı düzeyde farklıdır ($p=0,05$).Dolayısıyla, aşağıda yer alan H_1 hipotezi kabul edilmiştir.

H_1 : Yatırımı olanların finansal okuryazarlık oranı, borcu olanların finansal okuryazarlık oranından fazladır.

Bu sonuç literatür ile uyumludur. Finansal okuryazarlıkları yüksek ülkelerde tasarruf oranının arttığı görülmektedir. Krizlerden ders çıkaran ülkeler, finansal okuryazarlığı bir kamu politikası haline getirerek bu konuda eğitimler vermektedir(Taylor ve Wagland,2013:70 Alkaya ve Yağlı,2015:586).

Gathergood ve Disney(2008) Hane halkı üzerinde yapmış oldukları araştırmada finansal okuryazarlık eksikliği, görüşme yapılan tüm kişiler tarafından aşırı borçluluğun en önemli sebebi olarak görüldüğü sonucuna varılmıştır.

5.9.2.Katılımcıların Borç ve Yatırım Durumuna Göre Algılanan Finansal Durumuna İlişkin T-Testi Analizi

Müşterilerin yatırım sahibi olma ya da borçlu olma durumlarına bağlı olarak algıladıkları finansal durumlarının fark gösterip göstermediğini görmek amacıyla Bağımsız Örnek T-Testi yapılmıştır. Bu amaçla, borcu olanlarla yatırımı olanların, algıladıkları finansal durumlarının ortalamaları karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar, Tablo 19 ve Tablo 20’ de yer almaktadır.

Tablo 19.Borç ve Yatırım Durumuna Göre Algılanan Finansal Duruma İlişkin Grup İstatistikleri

Grup İstatistikleri				
Borcu olan / Yatırımı olan	Kişi sayısı	Ortalama	Std. Sapma	Std.Hata
AFSI_FAKTOR Borcu olan	140	3,5580	1,07481	,09084
Yatırımı olan	69	2,5543	1,02103	,12292

Tablo 20.Borç ve Yatırım Durumuna Göre Algılanan Finansal Duruma İlişkin Bağımsız Örnek Testi

Bağımsız Örnek Testi									
		Varyans Eşitliği Testi		Ortalamaların Eşitliği İçin T-Testi					
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama Fark	Standart Fark	Farkın %95 güven aralığı
AFSL_FAKTOR	Varsayılan eşit varyanslar	,174	,677	6,453	207	,000	1,00369	,15554	,69704 1,31033
	Eşit farklar varsayılmadı			6,567	141,859	,000	1,00369	,15284	,70155 1,30583

h2: Borcu olanların algıladığı finansal durum yatırımı olanların algıladığı finansal durumdan daha olumsuzdur.

Elde edilen sonuçlara göre, borcu olanların algıladığı finansal sıkıntı yatırımı olanlardan anlamlı düzeyde daha fazladır. Bu sonuca göre h2 hipotezi kabul edilmiştir. Bu sonuç literatüre de uygundur.

Davies ve Lea(1985) yapmış oldukları bir araştırmada, Üniversite öğrencilerinin aşırı borçlanmalarının finansal durumu olumsuz etkilediği sonucuna varmışlardır. Kişilerin uzun vadede borç yükü gibi kötü finansal şartlarla yüz yüze gelmeleri finansal durumu olumsuz etkilemektedir(Adams&Moore,2007).

5.9.3.Katılımcıların Borç ve Yatırım Durumuna Göre Yaşamdan Memnuniyetlerine İlişkin T-Testi Analizi

Müşterilerin yatırım sahibi olma ya da borçlu olma durumlarına bağlı olarak algıladıkları yaşamdan memnuniyet düzeylerinin fark gösterip göstermediğini görmek amacıyla Bağımsız Örnek T-Testi yapılmıştır. Bu amaçla, borcu olanlarla yatırımı olanların, yaşamdan memnuniyet düzeylerinin ortalamaları karşılaştırılmıştır. Sonuçlara, Tablo 21 ve Tablo 22 ‘de verilmektedir.

Tablo 21.Borç ve Yatırım Durumuna Göre Yaşamdan Memnuniyet Düzeyine İlişkin Grup İstatistikleri

Grup İstatistikleri				
Borcu olan / Yatırımı olan	Kişi Sayısı	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata
YM_FAKTOR Borcu olan	141	2,3050	,87361	,07357
Yatırımı olan	69	2,9594	,89743	,10804

Tablo 22.Borç ve Yatırım Durumuna Göre Yaşamdan Memnuniyet Düzeyine İlişkin Bağımsız Örnek Testi

Bağımsız Örnek Testi										
		Varyans eşitliği testi		Ortalamaların eşitliği için t-testi						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama Fark	Standart fark	Farkın %95 güven aralığı	
									Alt	Üst
YM_FAKTOR	Varsayılan eşit varyanslar	,560	,455	-5,054	208	,000	-,65446	,12950	-,90976	-,39915
	Eşit farklar varsayılmadı			-5,007	131,911	,000	-,65446	,13071	-,91301	-,39590

Elde edilen sonuçlara göre, borcu olanların yaşamdan memnuniyeti yatırımı olanlardan anlamlı düzeyde daha düşüktür($p=0.05$).

h3:Borcu olanların yaşam memnuniyet düzeyi yatırımı olanların yaşamdan memnuniyet düzeyinden daha düşüktür.

Bu durumda h3 Hipotezi($p=0,05$) kabul edilmiştir. Bu sonuçlar literatüre’de uygundur.

Yatırım ve yaşam memnuniyeti arasındaki belirgin korelasyon vardır. Gelirin artmasına paralel bununda yatırıma dönüşmesi neticesinde insanların daha memnun oldukları, geliri az olan dolayısıyla borçlu insanların daha mutsuz oldukları görülmüştür.

Diener vd.(2000) Para ve memnuniyet arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında, fakir insanların daha az mutlu olduklarını, geliri ve yatırımı olanların daha mutlu olduklarını görmüşlerdir.

5.9.4.Katılımcıların Yaşamdan Memnuniyet ve Finansal Durumlarına İlişkin Regresyon Modeli Özet Sonuçları

Müşterilerin algıladıkları finansal durum ile yaşamdan memnuniyet düzeylerinin ilişkili olup olmadığını görmek amacıyla Basit Regresyon Analizi yapılmıştır. Sonuçlara, Tablo 23 ve Tablo’ 24 de yer verilmektedir.

Tablo 23.Regresyon Modeli Özet Tablosu

Model Özeti				
Model	R	R Meydanı	Düzeltilmiş R Kare	Std. Tahmin Hatası
1	,481 ^a	,232	,228	,81550
a. Belirleyiciler: (Sabit), AFSI_FAKTOR				

Regresyon modeli özet sonuçları tablo 23’de görülmektedir. Tablo sonuçlarına göre düzeltilmiş regresyon katsayısı %23’dür. Model anlamlıdır, yaşamdan memnuniyet finansal durumdan etkilenmektedir. Bununla beraber, düşük belirlilik katsayısı yaşamdan memnuniyeti etkileyen başka faktörler olduğunu da göstermektedir.

Tablo 24. Regresyon Anova Testi Tablosu

ANOVA ^a						
Model		Karelerin toplamı	df	Ortalama kare	F	Sig.
1	Gerileme	41,472	1	41,472	62,361	,000 ^b
	Kalıntı	137,662	207	,665		
	Toplam	179,135	208			
a. Bağımlı değişken: YM_FAKTOR						
b. Belirleyiciler: (Sabit), AFSI_FAKTOR						

Katsayılar (coefficients) tablosunda görüldüğü üzere, finansal sıkıntı ile yaşamdan memnuniyet arasında ters yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Buna göre, bireylerin algıladığı finansal durum kötüleştikçe yaşamdan memnuniyet azalmaktadır. Dolayısıyla h4 hipotezi kabul edilmiştir.

h4: Algılanan finansal durum olumsuzlaştıkça yaşamdan memnuniyet azalır.

Bu sonuçlar literatüre uygundur. Şöyle ki; Araştırmalar bireylerin finansal durumlarının iyi olması durumunda yaşamlarında büyük bir değişiklik olacağına inandıklarını göstermiştir.

Lucas ve Shimmack (2008) yapmış oldukları araştırmada, finansal durumları iyi olan bireylerin ,finansal durumları olumsuz olanlara göre yaşam memnuniyetlerinin fazla olduğu sonucuna varmışlardır.

Tablo 25. Katsayılar Tablosu (Coefficients)

Katsayıları						
		Standartlaşmamış katsayılar		Standartlaştırılmış katsayılar	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Sabit)	3,773	,168		22,516	,000
	AFSI_FAKTOR	-,386	,049	-,481	-7,897	,000
a. Bağımlı değişken: YM_FAKTOR						

5.9.5.Katılımcıların Cinsiyetine Göre Algılanan Finansal Durum ve Yaşamdan Memnuniyet Düzeylerine İlişkin T-Testi Analizi

Müşterilerin, cinsiyetine göre algıladıkları finansal durum ve yaşamdan memnuniyet düzeylerinin fark gösterip göstermediğini görmek amacıyla bağımsız örnek T-Testi yapılmıştır. Bu amaçla, cinsiyete göre algıladıkları finansal durum ve yaşamdan memnuniyet durumlarının ortalamaları karşılaştırılmıştır. Sonuçlar, Tablo 26 ve Tablo 27’ da verilmektedir.

Tablo 26.Cinsiyete Göre Algılanan Finansal Durum ve Yaşamdan Memnuniyet İlişkisine Ait Grup İstatistikleri

Grup İstatistikleri					
Cinsiyet		N	Anlamına gelmek	Std. Sapma	Std. Hata
YM_FAKTOR	1,00	81	2,6469	,89570	,09952
	2,00	129	2,4403	,94848	,08351
AFSI_FAKTOR	1,00	80	3,0828	1,01686	,11369
	2,00	129	3,3159	1,23002	,10830

Tablo 27.Cinsiyete Göre Algılanan Finansal Durum ve Yaşamdan Memnuniyet İlişkisine Ait Bağımsız Örnek T-Testi

Bağımsız Örnek testi										
		Varyans Eşitliği Testi		Ortalamaların Eşitliği için t-testi						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama Fark	Standart Fark	Farkın %95 güven aralığı	
YM_FAKTOR	Varsayılan eşit varyanslar	1,394	,239	1,570	208	,118	,20660	,13163	Alt	Üst
	Eşit farklar varsayılmadı			1,590	177,361	,114	,20660	,12992	-,04978	,46298

AFSI_FAKTOR	Varsayılan eşit varyanslar	5,789	,017	-1,420	207	,157	-,23308	,16413	-,55666	,09050
	Eşit farklar varsayılmadı			-1,484	190,573	,139	-,23308	,15701	-,54279	,07663

Bağımsız örnek t-testi sonuçlarına göre cinsiyete göre algılanan finansal durum ve yaşamdan memnuniyet arasında anlamlı bir fark yoktur.

h5: Cinsiyete göre algılanan finansal durum farklılaşır.

h6: Cinsiyete göre yaşamdan memnuniyet düzeyi farklılaşır.

Bu sonuçlara göre h5 ve h6 hipotezleri ret edilmiştir. Bu sonuçlar literatüre de uygundur. Şöyle ki;

“Cinsiyetler açısından yapılan çalışmalara baktığımızda yaşam memnuniyetleri arasında çok fazla bir farkın olmadığı görülmüştür(Ünal vd.2002:8-15).Cinsiyete göre yaşamdan memnuniyet düzeyi değişmez. Kadın ve erkeklerin yaşam memnuniyet düzeyleri benzerdir. Fakat bu memnuniyetler farklı kaynaklardan beslenmektedir. Diener ve Frank Fujita (1995)yapmış oldukları çalışmada arkadaş çevresi ,iş hayatı ,sivil toplum örgütleri ve aile vb. durumların hem kadın hem de erkek bireylerin yaşam memnuniyetlerini tatmin etmede etkili olduğunu, fakat bu belirleyicilerin kadınların yaşam memnuniyetleri üzerinde daha fazla etkili olduğu sonucuna varmışlardır.

Bireyin finansal durumunu nasıl algıladığı geniş bir faktör listesinden etkilenir. Bunlar literatürde; Cinsiyet ,yaş, medeni durum, eğitim, aile yapısı gibi kişisel faktörlerin bir kısmından etkilenir(Joo ve Grable,2004;Malone vd. 2010).

5.9.6.Katılımcıların Yaşına Göre Algılanan Finansal Durum ve Yaşamdan Memnuniyetlerine İlişkin T-Testi Analizi

Müşterilerin yaşlarına göre algıladıkları finansal durumları ve yaşamdan memnuniyet düzeylerinin fark gösterip göstermediğini görmek amacıyla Anova testi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 28 da gösterilmektedir.

Tablo 28.Yaşı Göre Algılanan Finansal Durum ve Yaşamdan Memnuniyet İlişkisine Ait Anova Testi

ANOVA						
		Karelerin toplamı	df	Ortalama kare	F	Sig.
AFSI_FAKTOR	Gruplar arasında	10,134	5	2,027	1,536	,180
	Gruplar içinde	267,893	203	1,320		
	Toplam	278,027	208			
YM_FAKTOR	Gruplar arasında	7,171	5	1,434	1,679	,141
	Gruplar içinde	174,285	204	,854		
	Toplam	181,456	209			

birden fazla grubu karşılaştırmak için ANOVA Testi kullanılır. ANOVA testi sonuçlarına göre, farklı yaş gruplarının algılanan finansal sıkıntı ve yaşamdan memnuniyet düzeyleri birbirinden istatistiki olarak farklı değildir.

h7:Yaşı göre algılanan finansal durum farklı değildir.

h8:Yaşı göre yaşamdan memnuniyet farklı değildir.

Bu sonuçlara göre h7 ve h8 hipotezleri kabul edilmiştir. Bu sonuçlar literatüre de uygundur .Şöyle ki;

Yaşı göre yaşamdan memnuniyet düzeyi değişmez. Diener ve Eunkook Suh(1998)farklı milletlerden 6000 anket katılımcılarıyla yapmış oldukları çalışmada ,insanların yaşam memnuniyetlerinin genel olarak sabit kaldığını sadece 20-80 yaş arasında ufak bir artış kaydettiğini bulmuşlardır(Ed Diener ve Eunkook suh. 1998:263). Yaş ile yaşam memnuniyeti arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür(Yetim,1991:84).

Bireylerin finansal durumlarını nasıl algıladıkları geniş bir faktör listesinden etkilenir.Bunlar literatürde;yaş,cinsiyet,medeni durum,eğitim,aile yapısı gibi kişisel demografik özelliklerin bir kısmından etkilenir(Joo ve Grable,2004;Malone vd.2010)

5.9.7.Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Algılanan Finansal Durum ve Yaşamdan Memnuniyetlerine İlişkin Anova Testi Analizi

Müşterilerin eğitim durumlarına göre algıladıkları finansal durum ve yaşamdan memnuniyet düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla Anova testi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 29 ve Tablo 30’da verilmektedir.

Tablo 29.Eğitim Durumuna Göre Algılanan Finansal Durum ve Yaşamdan Memnuniyet İlişkisine Ait Anova Testi

ANOVA						
		Karelerin Toplamı	df	Ortalama kare	F	Sig.
AFSI_FAKTOR	Gruplar arasında	23,533	3	7,844	6,319	,000
	Gruplar içinde	254,494	205	1,241		
	Toplam	278,027	208			
YM_FAKTOR	Gruplar arasında	7,367	3	2,456	2,906	,036
	Gruplar içinde	174,089	206	,845		
	Toplam	181,456	209			

Tablo 30.Eğitim Durumuna Göre Algılanan Finansal Durum Ve Yaşamdan Memnuniyet İlişkisine Ait Çoklu Karşılaştırmalar

Çoklu Karşılaştırmalar							
LSD							
Bağımlı Değişken			Ortalama fark	Standart Fark	Sig.	95% Güven aralığı	
						Alt Sınır	Üst Sınır
AFSI_FAKTOR	İlköğretim	2,00	,18190	,31447	,564	-,4381	,8019
		3,00	,86112*	,27185	,002	,3251	1,3971
		4,00	1,00411*	,46959	,034	,0783	1,9300
	Lise	1,00	-,18190	,31447	,564	-,8019	,4381
		3,00	,67922*	,20522	,001	,2746	1,0838
		4,00	,82221	,43443	,060	-,0343	1,6787
	Lisans	1,00	-,86112*	,27185	,002	-1,3971	-,3251
		2,00	-,67922*	,20522	,001	-1,0838	-,2746
		4,00	,14300	,40465	,724	-,6548	,9408
	Y.lisans	1,00	-1,00411*	,46959	,034	-1,9300	-,0783
		2,00	-,82221	,43443	,060	-1,6787	,0343
		3,00	-,14300	,40465	,724	-,9408	,6548
YM_FAKTOR	İlköğretim	2,00	-,45889	,25946	,078	-,9704	,0526
		3,00	-,61557*	,22420	,007	-1,0576	-,1735
		4,00	-,84605*	,38745	,030	-1,6099	-,0822
	Lise	1,00	,45889	,25946	,078	-,0526	,9704
		3,00	-,15668	,16920	,356	-,4903	,1769
		4,00	-,38716	,35844	,281	-1,0938	,3195

	Lisans	1,00	,61557*	,22420	,007	,1735	1,0576
		2,00	,15668	,16920	,356	-,1769	,4903
		4,00	-,23048	,33380	,491	-,8886	,4276
	Y.Lisans	1,00	,84605*	,38745	,030	,0822	1,6099
		2,00	,38716	,35844	,281	-,3195	1,0938
		3,00	,23048	,33380	,491	-,4276	,8886
*. Ortalama fark 0.05 düzeyinde anlamlıdır.							

ANOVA testi sonuçlarına göre, algılanan finansal durum ve yaşamdan memnuniyetin eğitim düzeyine göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Post hoc tablosuna göre, örneğin eğitim düzeyi İlköğretim olanlar eğitim düzeyi Lisans ve Yüksek Lisans düzeyindeki olanlara göre daha yüksek finansal sıkıntı algılamaktadır. Yine tabloya göre, Lisans ve Yüksek lisans eğitim düzeyine sahip olan bireylerin, İlköğretim mezunlarına göre yaşamdan memnuniyet düzeyleri artmaktadır.

h9: Eğitim düzeyi artıkça algılanan finansal durum daha olumlu hale gelir.

h10: Eğitim düzeyi artıkça yaşamdan memnuniyet artar.

Bu sonuçlara göre h9 ve h10 hipotezleri kabul edilmiştir.

Bu sonuç literatüre de uygundur. Şöyle ki;

Bireylerin yaşam memnuniyetleri ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Torlak ve Yavuz(2008) un yaptıkları araştırmada, bireylerin eğitim düzeyleri arttıkça yaşam memnuniyetlerinin arttığını tespit etmişlerdir.

Plagnol ve Easterline(2008)'nin yaptıkları çalışmada ,üst eğitimli kişilerin arzularını belirlemede ve aile hayatlarında mutlu olabilme seviyelerinin daha iyi olması sebebiyle daha neşeli ve huzurlu oldukları sonucuna varmışlardır.

Bireylerin finansal durumlarını nasıl algıladıkları geniş bir faktör listesinden etkilenir. Bunlar literatürde ;eğitim, cinsiyet, medeni durum, yaş, aile yapısı gibi kişisel demografik özelliklerin bir kısmından etkilenmektedir(Joo ve Grable,2004;Malone vd.2010).

5.9.8.Katılımcıların Mesleğine Göre Algılanan Finansal Durum ve Yaşamdan Memnuniyetlerine İlişkin AnovaTesti Analizi

Müşterilerin mesleğine göre algıladıkları finansal durum ve yaşamdan memnuniyet düzeylerinin değişip değişmediğini tespit etmek amacıyla Anova testi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 31 ve Tablo 32 de verilmektedir.

Tablo 31.Mesleğe Göre Algılanan Finansal Durum ve Yaşamdan Memnuniyet İlişkisine Ait Anova Testi

ANOVA						
		Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	Sig.
AFSI_FAKTOR	Gruplar arasında	26,947	6	4,491	3,613	,002
	Gruplar içinde	251,080	202	1,243		
	Toplam	278,027	208			
YM_FAKTOR	Gruplar arasında	13,828	6	2,305	2,791	,012
	Gruplar içinde	167,628	203	,826		
	Toplam	181,456	209			

Tablo 32.Mesleğe Göre Algılanan Finansal Durum ve Yaşamdan Memnuniyet İlişkisine Ait Çoklu Karşılaştırmalar

Çoklu Karşılaştırmalar							
LSD							
Bağımlı değişken			Ortalama fark (I-J)	Std. Hata	Sig.	95% Güven aralığı	
						Alt sınır	Üst sınır
AFSI_FAKTOR	1,00	2,00	,26376	,26161	,315	-,2521	,7796
		3,00	,70722*	,20032	,001	,3122	1,1022
		4,00	,84970	,58338	,147	-,3006	2,0000
		5,00	,00595	,80690	,994	-1,5851	1,5970
		6,00	1,42783*	,43008	,001	,5798	2,2758
		7,00	1,29762	,66627	,053	-,0161	2,6114
		2,00	-,26376	,26161	,315	-,7796	,2521
	2,00	3,00	,44346*	,22221	,047	,0053	,8816
		4,00	,58594	,59126	,323	-,5799	1,7518
		5,00	-,25781	,81261	,751	-1,8601	1,3445
		6,00	1,16406*	,44070	,009	,2951	2,0330
		7,00	1,03385	,67318	,126	-,2935	2,3612
		3,00	-,70722*	,20032	,001	-1,1022	-,3122
		2,00	-,44346*	,22221	,047	-,8816	-,0053
	3,00	4,00	,14248	,56681	,802	-,9751	1,2601
		5,00	-,70127	,79500	,379	-2,2688	,8663
		6,00	,72060	,40731	,078	-,0825	1,5237
		7,00	,59040	,65181	,366	-,6948	1,8756

	4,00	1,00	-,84970	,58338	,147	-2,0000	,3006
		2,00	-,58594	,59126	,323	-1,7518	,5799
		3,00	-,14248	,56681	,802	-1,2601	,9751
		5,00	-,84375	,96552	,383	-2,7475	1,0600
		6,00	,57813	,68273	,398	-,7681	1,9243
		7,00	,44792	,85151	,599	-1,2311	2,1269
	5,00	1,00	-,00595	,80690	,994	-1,5970	1,5851
		2,00	,25781	,81261	,751	-1,3445	1,8601
		3,00	,70127	,79500	,379	-,8663	2,2688
		4,00	,84375	,96552	,383	-1,0600	2,7475
		6,00	1,42188	,88140	,108	-,3160	3,1598
		7,00	1,29167	1,01775	,206	-,7151	3,2984
	6,00	1,00	-1,42783*	,43008	,001	-2,2758	-,5798
		2,00	-1,16406*	,44070	,009	-2,0330	-,2951
		3,00	-,72060	,40731	,078	-1,5237	,0825
		4,00	-,57813	,68273	,398	-1,9243	,7681
		5,00	-1,42188	,88140	,108	-3,1598	,3160
		7,00	-,13021	,75478	,863	-1,6185	1,3581
	7,00	1,00	-1,29762	,66627	,053	-2,6114	,0161
		2,00	-1,03385	,67318	,126	-2,3612	,2935
		3,00	-,59040	,65181	,366	-1,8756	,6948
		4,00	-,44792	,85151	,599	-2,1269	1,2311
		5,00	-1,29167	1,01775	,206	-3,2984	,7151
		6,00	,13021	,75478	,863	-1,3581	1,6185
YM_FAKTOR	1,00	2,00	-,19613	,21323	,359	-,6166	,2243
		3,00	-,33725*	,16309	,040	-,6588	-,0157
		4,00	-,10238	,47550	,830	-1,0399	,8352
		5,00	,64762	,65768	,326	-,6491	1,9444
		6,00	-1,27738*	,35054	,000	-1,9686	-,5862
		7,00	-,48571	,54306	,372	-1,5565	,5850
	2,00	1,00	,19613	,21323	,359	-,2243	,6166
		3,00	-,14112	,18095	,436	-,4979	,2157
		4,00	,09375	,48192	,846	-,8565	1,0440
		5,00	,84375	,66233	,204	-,4622	2,1497
		6,00	-1,08125*	,35920	,003	-1,7895	-,3730
		7,00	-,28958	,54869	,598	-1,3714	,7923
	3,00	1,00	,33725*	,16309	,040	,0157	,6588
		2,00	,14112	,18095	,436	-,2157	,4979
		4,00	,23487	,46193	,612	-,6759	1,1457
		5,00	,98487	,64793	,130	-,2927	2,2624
		6,00	-,94013*	,33190	,005	-1,5945	-,2857
		7,00	-,14846	,53122	,780	-1,1959	,8989
	4,00	1,00	,10238	,47550	,830	-,8352	1,0399
		2,00	-,09375	,48192	,846	-1,0440	,8565
		3,00	-,23487	,46193	,612	-1,1457	,6759

	5,00	,75000	,78697	,342	-,8017	2,3017
	6,00	-1,17500*	,55647	,036	-2,2722	-,0778
	7,00	-,38333	,69404	,581	-1,7518	,9851
5,00	1,00	-,64762	,65768	,326	-1,9444	,6491
	2,00	-,84375	,66233	,204	-2,1497	,4622
	3,00	-,98487	,64793	,130	-2,2624	,2927
	4,00	-,75000	,78697	,342	-2,3017	,8017
	6,00	-1,92500*	,71840	,008	-3,3415	-,5085
	7,00	-1,13333	,82953	,173	-2,7689	,5023
	1,00	1,27738*	,35054	,000	,5862	1,9686
	2,00	1,08125*	,35920	,003	,3730	1,7895
6,00	3,00	,94013*	,33190	,005	,2857	1,5945
	4,00	1,17500*	,55647	,036	,0778	2,2722
	5,00	1,92500*	,71840	,008	,5085	3,3415
	7,00	,79167	,61520	,200	-,4213	2,0047
	1,00	,48571	,54306	,372	-,5850	1,5565
	2,00	,28958	,54869	,598	-,7923	1,3714
	3,00	,14846	,53122	,780	-,8989	1,1959
	4,00	,38333	,69404	,581	-,9851	1,7518
7,00	5,00	1,13333	,82953	,173	-,5023	2,7689
	6,00	-,79167	,61520	,200	-2,0047	,4213

*. Ortalama fark 0.05 düzeyinde anlamlıdır.

Yine ANOVA testi sonuçlarına göre ,algılanan finansal durum ve yaşamdan memnuniyetin meslek durumuna göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Örneğin meslek grubu İşçi olan bir bireyin meslek grubu Mühendis olan bireye göre daha fazla finansal sıkıntı algıladığı görülmektedir. Meslek grubu Öğretmen olan bir bireyin meslek grubu işçi olan bir bireye göre yaşamdan memnuniyet düzeyi daha fazladır.

h11:Meslek durumuna göre algılanan finansal durum değişir.

h12:Meslek durumuna göre yaşamdan memnuniyet düzeyi değişir.

Bu sonuçlara göre h11 ve h12 hipotezleri kabul edilmiştir. Bu sonuç literatüre de uygundur.

Şöyle ki ,Sultana ve Saradhi(2011) Hindistanlı bireysel yatırımcıların finansal algı düzeylerini ölçmek için yaptıkları amprik çalışmada bireylerin; meslek, medeni hal, eğitim düzeyleri, gelir durumları gibi faktörlerin finansal algı düzeylerine ilişkin etkisini incelemişlerdir. Çalışmada meslek, gelir düzeyi, medeni durum gibi

demografik değişikliklerin bireylerin algı düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu sonucuna varmışlardır.

Bireylerin meslek ve iş hayatında hissettikleri ile yaşam memnuniyeti arasında etkileşim olduğu fikri benimsenmiştir(Keser,2005).

5.9.9.Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Algılanan Finansal Durum ve Yaşamdan Memnuniyetlerine İlişkin Anova Testi Analizi

Müşterilerin gelir durumlarına göre algıladıkları finansal durum ve yaşamdan memnuniyet düzeylerinin değişip değişmediğini tespit etmek amacıyla Anova testi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 33 ve Tablo 34 da verilmektedir.

Tablo 33.Gelir Durumuna Göre Algılanan Finansal Durum ve Yaşamdan Memnuniyet İlişisine Ait Anova Testi

ANOVA						
		Kareler Toplamı	df	Ortalama Fark	F	Sig.
AFSI_FAKTOR	Gruplar arasında	33,042	5	6,608	5,476	,000
	Gruplar içinde	244,985	203	1,207		
	Toplam	278,027	208			
YM_FAKTOR	Gruplar arasında	8,823	5	1,765	2,085	,069
	Gruplar içinde	172,633	204	,846		
	Toplam	181,456	209			

Tablo 34.Gelir Durumuna Göre Algılanan Finansal Durum ve Yaşamdan Memnuniyet İlişisine Ait Anova Çoklu Karşılaştırmalar

Çoklu karşılaştırmalar							
LSD							
Bağımlı değişken			Oratlama Fark (I-J)	Std. Hata	Sig.	95% Güven aralığı	
						Alt sınır	Üst sınır
AFSI_FAKTOR	1,00	2,00	,76629*	,20094	,000	,3701	1,1625
		3,00	,84808*	,27062	,002	,3145	1,3817
		4,00	1,17500*	,26742	,000	,6477	1,7023
		5,00	1,15526*	,30056	,000	,5626	1,7479
		6,00	,67500	,65505	,304	-,6166	1,9666
	2,00	1,00	-,76629*	,20094	,000	-1,1625	-,3701
		3,00	,08178	,24490	,739	-,4011	,5647

		4,00	,40871	,24136	,092	-,0672	,8846
		5,00	,38897	,27763	,163	-,1584	,9364
		6,00	-,09129	,64485	,888	-1,3628	1,1802
	3,00	1,00	-,84808 ⁺	,27062	,002	-1,3817	-,3145
		2,00	-,08178	,24490	,739	-,5647	,4011
		4,00	,32692	,30185	,280	-,2682	,9221
		5,00	,30719	,33156	,355	-,3466	,9609
		6,00	-,17308	,66984	,796	-1,4938	1,1477
	4,00	1,00	-1,17500 ⁺	,26742	,000	-1,7023	-,6477
		2,00	-,40871	,24136	,092	-,8846	,0672
		3,00	-,32692	,30185	,280	-,9221	,2682
		5,00	-,01974	,32896	,952	-,6684	,6289
		6,00	-,50000	,66856	,455	-1,8182	,8182
	5,00	1,00	-1,15526 ⁺	,30056	,000	-1,7479	-,5626
		2,00	-,38897	,27763	,163	-,9364	,1584
		3,00	-,30719	,33156	,355	-,9609	,3466
		4,00	,01974	,32896	,952	-,6289	,6684
		6,00	-,48026	,68249	,482	-1,8259	,8654
	6,00	1,00	-,67500	,65505	,304	-1,9666	,6166
		2,00	,09129	,64485	,888	-1,1802	1,3628
		3,00	,17308	,66984	,796	-1,1477	1,4938
		4,00	,50000	,66856	,455	-,8182	1,8182
		5,00	,48026	,68249	,482	-,8654	1,8259
YM_FAKTOR	1,00	2,00	-,36889 ⁺	,16795	,029	-,7000	-,0377
		3,00	-,55863 ⁺	,22661	,015	-1,0054	-,1118
		4,00	-,56889 ⁺	,22394	,012	-1,0104	-,1274
		5,00	-,56187 ⁺	,25168	,027	-1,0581	-,0656
		6,00	-,30222	,54853	,582	-1,3837	,7793
	2,00	1,00	,36889 ⁺	,16795	,029	,0377	,7000
		3,00	-,18974	,20482	,355	-,5936	,2141
		4,00	-,20000	,20185	,323	-,5980	,1980
		5,00	-,19298	,23225	,407	-,6509	,2649
		6,00	,06667	,53989	,902	-,9978	1,1311
	3,00	1,00	,55863 ⁺	,22661	,015	,1118	1,0054
		2,00	,18974	,20482	,355	-,2141	,5936
		4,00	-,01026	,25276	,968	-,5086	,4881
		5,00	-,00324	,27764	,991	-,5507	,5442
		6,00	,25641	,56092	,648	-,8495	1,3623
	4,00	1,00	,56889 ⁺	,22394	,012	,1274	1,0104
		2,00	,20000	,20185	,323	-,1980	,5980
		3,00	,01026	,25276	,968	-,4881	,5086
		5,00	,00702	,27547	,980	-,5361	,5501
		6,00	,26667	,55984	,634	-,8371	1,3705
	5,00	1,00	,56187 ⁺	,25168	,027	,0656	1,0581
		2,00	,19298	,23225	,407	-,2649	,6509

	3,00	,00324	,27764	,991	-,5442	,5507
	4,00	-,00702	,27547	,980	-,5501	,5361
	6,00	,25965	,57151	,650	-,8672	1,3865
6,00	1,00	,30222	,54853	,582	-,7793	1,3837
	2,00	-,06667	,53989	,902	-1,1311	,9978
	3,00	-,25641	,56092	,648	-1,3623	,8495
	4,00	-,26667	,55984	,634	-1,3705	,8371
	5,00	-,25965	,57151	,650	-1,3865	,8672
*. Ortalama fark 0.05 düzeyinde anlamlıdır.						

ANOVA testi sonuçlarına göre, gelir düzeyi düşük bireylerin, gelir düzeyi yüksek bireylere göre algıladıkları finansal sıkıntı artmaktadır. Gelir düzeyi yüksek bireylerin gelir düzeyi düşük bireylere göre yaşam memnuniyetleri daha yüksektir.

h13: Gelir arttıkça algılanan finansal durum daha olumlu hale gelir.

h14: Gelir arttıkça yaşamdan memnuniyet artar.

Bu sonuçlara göre, Gelir arttıkça algılanan finansal durum olumlu hale gelmekte olup h13 ve h14 hipotezleri kabul edilmiştir (p=0.05).

Bu sonuçlar literatüre uygundur. Şöyle ki;

Emmons ve Diener(1985)'in yapmış oldukları bir çalışmada ,zengin bireylerin fakir bireylere göre daha memnun olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Onur Kahyaoğlu(2008) yapmış olduğu çalışmada gelir düzeyi arttıkça bireylerin yaşamdan memnuniyetlerinin arttığı sonucuna varmıştır.

Korkmaz vd.(2015) yapmış oldukları çalışmada ,bireylerin yaşam memnuniyetlerini en çok para ve eğitim hizmetlerinin etkilediğini tespit etmişlerdir.

Norvilitis vd.(2003) yapmış olduğu çalışmada, finansal algı düzeyinin, para yada borç gibi konulara yönelik finansal tutumlardan etkilendiğini tespit etmiştir

5.9.10.Katılımcıların Çocuk Sayılarına Göre Algılanan Finansal Durum ve Yaşamdan Memnuniyetlerine İlişkin Anova Testi Analizi

Müşterilerin çocuk sayılarına göre algıladıkları finansal durum ve yaşamdan memnuniyet düzeylerinin değişip değişmediğini tespit etmek amacıyla Anova testi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 35 ve Tablo 36 de verilmektedir.

Tablo 35.Çocuk Sayılarına Göre Algılanan Finansal Durum ve Yaşamdan Memnuniyet İlişkisine Ait Anova Testi

ANOVA						
		Kareler Toplamı	df	Ortalama kare	F	Sig.
AFSI_FAKTOR	Gruplar arasında	9,050	2	4,525	3,471	,033
	Gruplar içinde	265,908	204	1,303		
	Toplam	274,957	206			
YM_FAKTOR	Gruplar arasında	1,630	2	,815	,940	,392
	Gruplar içinde	177,668	205	,867		
	Toplam	179,298	207			

Tablo 36.Çocuk Sayılarına Göre Algılanan Finansal Durum ve Yaşamdan Memnuniyet İlişkisine Ait Anova Çoklu Karşılaştırmalar Analizi

Çoklu karşılaştırmalar							
LSD							
Bağımlı değişken			Ortalama fark (I-J)	Std. Hata	Sig.	95% güven aralığı	
						Alt sınır	Üst sınır
AFSI_FAKTOR	,00	1,00	,16275	,22881	,478	-,2884	,6139
		2,00	-,36988*	,17410	,035	-,7131	-,0266
	1,00	,00	-,16275	,22881	,478	-,6139	,2884
		2,00	-,53263*	,23373	,024	-,9935	-,0718
	2,00	,00	,36988*	,17410	,035	,0266	,7131
		1,00	,53263*	,23373	,024	,0718	,9935
YM_FAKTOR	,00	1,00	-,11577	,18631	,535	-,4831	,2516
		2,00	,13144	,14161	,354	-,1478	,4106
	1,00	,00	,11577	,18631	,535	-,2516	,4831
		2,00	,24721	,19059	,196	-,1286	,6230
	2,00	,00	-,13144	,14161	,354	-,4106	,1478
		1,00	-,24721	,19059	,196	-,6230	,1286

*.Ortalama fark 0.05 düzeyinde anlamlıdır.

ANOVA testi sonuçlarına göre çocuk sayısı bazında algılanan finansal durum farklı ancak yaşam tarzı bazında değildir. Çocuk sayısı arttıkça algılanan finansal sıkıntı artmaktadır. Dolayısıyla, h15 hipotezi kabul edilmiştir. (p=0.05). .

Dolayısıyla ilgili hipotezler şu şekilde kurulmuştur.

h15: Çocuk sayısı arttıkça algılanan finansal durum daha olumsuz hale gelir.

h16:Çocuk sayısı arttıkça yaşamdan memnuniyet azalır.

Bu durumda h15 hipotezi kabul($p=0,05$), h16 hipotezi ret edilmiştir.

Bu sonuçlar literatüre uygundur. Şöyle ki;

Zeynep B.Uğur (2018) yapmış olduğu çalışmasında çocuk sayısı arttıkça yaşam memnuniyetinin artmadığını tespit etmiştir.

Becker (1960) yapmış olduğu çalışmada, bir bireyin çocuk sahibi olmanın gerektirdiği faydanın ,çocuğun getirdiği zaman ve parasal maliyetlere ağır basması gerektiği sonucuna varmıştır.

5.10.Araştırmanın Sonuçları

Araştırma verilerinin analizi sonucunda müşterilerin yatırım ve borç durumları üzerinde finansal okuryazarlık düzeylerinin etkili olduğu görülmüştür.

Bu durumda müşterilerin finansal okuryazarlık düzeyleri arttıkça yatırıma önem verdikleri finansal okuryazarlık oranı azaldıkça müşterilerin borçluluk oranlarının arttığı görülmüştür.

Borç ve yatırım durumuna göre algılanan finansal durum ilişkisine bakıldığında, borcu olanların algıladığı finansal sıkıntı yatırımı olanlardan anlamlı düzeyde fazla çıkmıştır. Borcu olanların, yaşamdan memnuniyet düzeyi yatırımı olanlardan anlamlı düzeyde düşük çıkmıştır.

Müşterilerin algıladıkları finansal durum ve yaşamdan memnuniyet düzeyleri üzerinde; borçluluk, yatırım durumlarının etkili olduğu tespit edilmiştir.

Müşterilerin, finansal durum ve yaşamdan memnuniyet durumları üzerinde, demografik özelliklerinde etkili olduğu görülmüştür. Ayrıca finansal sıkıntı ve yaşam memnuniyeti arasında ters yönlü bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarında, düşük çıkan regrasyon katsayısı, yaşam memnuniyeti üzerinde başka faktörlerin de etkili olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

Araştırma sonuçları finansal okuryazarlığın bireylerin yaşamlarında etkin bir kavram olduğunu göstermesi yanında finansal okuryazarlıkla kazanılan finansal bilginin doğru ve etkin kullanılması neticesinde bireylerin yaşam memnuniyet düzeylerine olumlu katkı ve finansal açıdan kendilerini iyi hissetmelerine neden olduğu da görülmüştür.

6.SONUÇ VE ÖNERİLER

Finansal okuryazarlık bireylerin sahip olduğu finansal kaynakları nasıl kullanacağını bilme ve yönetme yeteneği olarak ifade edilmektedir. Bireylerin sahip olduğu parasal gelirleri için bir bütçe yapmaları gelir ve giderlerini bu bütçe doğrultusunda yönetmelerini gelir lehine bir denge oluşturarak tasarruf etmeleri amaçlanmaktadır. Çünkü bireylerin elde edecekleri tasarruflar ülke ekonomisi ve aile ekonomisi için son derece önem taşımaktadır. Şöyle ki, ülkemizde meydana gelen ekonomik krizlerin bir çoğunun nedeni tasarruf oranının yetersiz olmasıdır. Bireylerin tasarruf etmeleri hem kendilerini güvende hissetmeleri için son derece önemli olduğu kadar, ülke ekonomisinin sağlıklı işlemesi bakımından da son derece önemli bir araçtır.

Bireylerin doğru ekonomik karar verebilmeleri için finansal okuryazar olmaları gerekmektedir. Bireylerin finansal okuryazar olabilmeleri için ailelerinden almış oldukları finansal bilgilerini okullarında alacakları finansal bilgiyle pekiştirmeleri gerekmektedir.

Araştırma sonuçları, finansal okuryazarlığın bireylerin yatırım ve borç alışkanlıkları üzerinde etkili olduğunu göstermiştir.

Bireylerin borçlu oldukları zaman kendilerini finansal açıdan güvende hissetmedikleri bu durumda yaşamdan memnun olmamalarına neden olduğu görülmüştür. Finansal sıkıntı ve yaşam memnuniyeti üzerinde ters yönlü bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Bireylerin finansal algı ve yaşam memnuniyetleri üzerinde finansal okuryazarlık bilgilerinin yanında demografik özelliklerinin de etkili olduğu görülmüştür.

Diğer taraftan bireylerin algıladıkları finansal durumları sahip oldukları ekonomik durumdan etkilenmektedir. Bireylerin yaşamdan memnuniyetlerini finansal durumları etkilemekle birlikte regresyon sonuçlarının düşük çıkmış olması, yaşam memnuniyetini etkileyen başkaca faktörlerin olduğuna işaret etmektedir.

Bundan sonra yapılacak araştırmalarda, yaşam memnuniyeti üzerinde etkili olan diğer faktörlerde araştırma modeline eklenebilir.

Finansal okuryazarlık bireyler açısından olduğu kadar ülkemiz açısından da oldukça önemli bir kavramdır. Çünkü bireylerin almış oldukları finansal kararlar doğrudan ülke ekonomisini etkilemektedir. Bu nedenle ülkemizde finansal okuryazarlığın artırılması amacıyla, özel ve kamu tarafından bir takım faaliyetler yürütülmektedir. Bu

faaliyetlere örnek verecek olursak; Merkez Bankası, Sermaye piyasası kurulu, Aile bakanlığı, borsa İstanbul tarafından yürütülen çalışmalar kamu adına, finansal okuryazarlık derneği, Türk ekonomi bankası, İng Bank'ın yapmış olduğu çalışmalar özel sektör adına sayılabilir.

Bireylerin doğru ekonomik kararlar verebilmeleri için finansal okuryazar olmalarını gerektirmektedir. Bireylerin doğru finansal bilgiye sahip olarak finansal okuryazar olabilmeleri için, kamu tarafından bireylerin gelişmesinde ve ailelerini örnek alması bağlamında ailenin önemli bir yeri olduğu gerçeğinden hareketle, finansal okuryazarlık bilgisinin ilk olarak aileden başlatılması, daha sonra ilköğretimden başlamak üzere eğitimin tüm kademelerinde finansal okuryazarlık derslerinin zorunlu olarak verilmesi, finansal okuryazarlığın artırılması konusunun devlet politikası haline getirilmesi, ülkemizde ki finansal okuryazarlık oranına önemli bir katkı sağlayacaktır.

Bu çalışma sadece Manisa İli Selendi İlçesinde bulunan bir kamu bankasının müşterilerini kapsayacak şekilde yapılmıştır. Bu çalışmanın başka illerde yaşayan bireylere uygulanarak araştırılması bu çalışmayı desteklemesi bakımından önemlidir.

KAYNAKÇA

Ahmetoğulları,K. ve Parmaksız,H. 2017, "Finansal İyilik Halinin Finansal Okuryazarlık ve kredi kartı Tutumuyla İlişkisi"Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi,5(48), s.317-330

Akça N. Ve Sönmez S. 2017, "Üniversite Öğrencilerinin Kredi Kartı Kullanımına İlişkin Tutumlarının Finansal İyilik Hali Üzerine Etkisi"Calal Abad Uluslararası Üniversitesi Akademik Bakış Dergisi, 64(4)

Alkaya,A ve Yağlı, 2015, İ."Finansal Okuryazarlık-Finansal Bilgi,Davranış ve Tutum:Nevşehir Hacı Bektaş Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama"Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi.8(40), s.585-599

Aristotle, The Nicemachaen Ethics,Book I,the Loeb Classical Library,Harvard University press,Cambridge massachhusetts. s.1934-1978

Atkinson, A,ve Messy,F.A.(2016)"Measuring Financial Literacy-Results of the OECD/International Netvvork on Financial Education(INFE) Pilot Study"
<http://www.oecd-ilibrarv.org/finance-and-investment/measuring-financial-literacv>

Ayhan, A. 2012, "Sosyal Güvenlik Kavramı ve Sosyal Güvenlik İlkeleri"Sosyal Güvenlik Dergisi.1(1), s. 41-55

Barak, O. Davranışsal Finans Teori ve Uygulama. Ankara. Gazi Kitapevi,2008

Barış, Serap, 2016, "Finansal Okuryazarlık ve Bütçeleme Davranışı: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma "Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi. Tesam Akademi Dergisi.3(2), s. 13-38

Bayram, S.S. 2014 "Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Davranışları. Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Uygulama" Business & Management Studies An International Journal Vol:2, s. 105-133

Bayrı,O. 2006, Paranın Gelecekteki değeri.Fiyatlar Genel seviyesi,Faiz Oranları ve Döviz Kurları".Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi ,2(2), s. 283-304

Bayazıt Hayta, Ateş. 2011 " Aile Finans Sistemi İlişkileri". Gazi Kitapevi, Ankara

- Bentham. J. 1977, An Introduction to the Principles of morals and Legislation. J.H. Burns and H.L.A. Hart, Cambridge University Press, Cambridge
- Bernstein, W. 2005, “ Yatırımın Dört Temel Taşı”(Çev. Neşenur Domaniç ve Nusret Alhan). Scala Yayıncılık, İstanbul
- Bilgin, N, 2003, ”Sosyal Psikoloji Sözlüğü-Kavramlar, Yaklaşımlar”. Bağlam Yayınları
- Bodie, Z. 2006, ” A note on economic principles and financial Literacy”.
- Ceyhan, G. 2008, “Yaşam Biçimlerinin Finansal Risk Toleransına Olan Etkileri üzerine Bir Uygulama”(Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Chen, H, ve Volpe, R.P. 1998, ”An Analysis of Personal Financial Literacy Among College Students” Financial Services Review, 7(2), s. 107-128
- Chen, H. Ve Volpe, R.P. 2002, “Gender Differences in Personal Financial Literacy among College Students, financial Service review” s. 289-307
- Çevik, N. ve Korkmaz, O. 2014, Türkiye’de yaşam Doyumu ve İş Doyumu Arasındaki İlişkinin İki Değişkenli sıralı Probit Model Analizi. Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi 7(1), s.126-145
- Çolak Hilmi, 2017, Mühendislerde Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Becerileri Üzerine Bir Araştırma :Bandırma İlçesi Örneği Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir
- Demir N, Kaderli, Y ve Özdemir, M. 2016 ”TR32 Bölgesinde Finansal Okuryazarlık belirlenmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Çözüm Önerileri Projesi” Adnan Menderes Üniversitesi Vakfı, Doğrudan Faaliyet Desteği Programı
- Deniz Arzu 2007, “Kişilik Özellikleri ile Algılanan Risk Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma” Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Erzurum
- Diener E. 1984. Subjective well-being. Psychological Bulletin .9(5), s. 542-575
- Diener, E., Emmons, R.A., Larsen, R.J., & Griffin, S., 1985. The satisfaction with life scale. Journal of Personality Assessment, 4(9), s. 71-157

Er,F.Temizel, F.,Özdemir,A. ve Sönmez,H. 2014”Lisans Eğitim Programlarının Finansal Okuryazarlık Düzeyine Etkisinin Araştırılması,Türkiye Örneği”Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 14(4), s. 113-125

Falahati M.F.,Sabri M.F & Laily H.J. Paim.2012 “Depatment of resource Management and Consumer Studies,faultyof Human E cology”,Universty Malaysia , s. 190-197

Garman,E.T.,B.Sorhaindo,J.Kim.JJ.Xiao,W.Bailey,A.Prawitz.2004,”the evelopment of the Beta version of the Incharge Financial Distress Scale” Consumer Interests Annual

Gökmen, Habil, 2012 “ Finansal Okuryazarlık”, Hiperlink Yayınları, 1.Baskı, İstanbul

Güler Emine, 2015 “ Hane halkının Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi Üzerine bir Araştırma, Sakarya İli Örneği” Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe-Finansman Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Sakarya

Hayta,A.B. 2011,”Aile Finans Sistemi İlişkileri”. Gazi Kitabevi, Ankara

Hilgert,M. A., Hogarth, J. M., & Beverly, S. G. 2003. Household financialmanagement:The connection between knowledge and behavior.Fed res.Bull. s. 89-309

<http://www.tr-ekonomi.com/hisse-senedi-nedir/> erişim tarihi.21.09.2019

<http://www.tbb.gov.tr/> erişim tarihi 21.09.2019

<http://www.spk.gov.tr/> erişim tarihi 21.09.2019

<http://ziraatbank.com.tr/krediler/> erişim tarihi 21.09.2019

<http://www.ktportföy.com.tr/yatırım-fonu-nedir./> erişim tarihi 21.09.2019

<http://konupara.com/ekonomist/kazanlı-bir-yatırım-aracı-olarak-dovız/> erişim tarihi 21.09.2019

<http://www.paradurumu.com> erişim tarihi 21.09.2019

<http://www.halkbank.com.tr> erişim tarihi 21.09.2019

Huston, S.J.(2010) “Measuring financial Literacy Journal Of Consumer Affairs”, 44(2),s.296-316

Jorgensen, B.L.2007, Financial Literacy of College Students:Parental and PeerInfluences.Master’s Thesis,Virginia Polytechnic Institute and State University.

Joo, H., & Grable, J.E 2004. An exploratory framework of the determinants of financial satisfaction.Journal of Family and Economic Issues, (25), s.25-50

İçke Başak Turan, 2017” Finansal Okuryazarlık” Beta Yayınevi, İstanbul

Kandemir Sabri,2018, “Finansal Tüketicilerin Finansal Okuryazarlık Durumlarının Belirlenmesi” Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi

Kahyaoğlu Onur, 2008” Yaşam Memnuniyeti ve Yaşam Memnuniyetini Etkileyen Değişkenler İle Ekonometrik Uygulama Türkiye Örneği” Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonometri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Kılıç, Y. Ata, H, Seyrek, İ.2015 “Finansal Okuryazarlık :Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma “ Muhasebe ve Finansman dergisi,(66), s. 129-150

Kim, J.(2000) the effects of workplace financial education on personel finances and work outcomes Doctoral dissertation Virginia Polytechnic Institute and State:Blacksburg.Retrieved from <http://csholar.lib.vt.edu/theses/available>

Kotler Philip,2000, Marketing Managemet. Boston :Prentice Hall

Lu, L. 2000,”Gender and Conjugal Differences in Happiness”, Journal of Social Psychology,140(1), s.132-141

Lusardi,Annamaria,2008 Household Saving Behavior:The Role Of Financial Literacy,Information and Financial Education Programs,Working Paper 13824

Lusardi, A., Mitchell, O. S., & Curto , V. 2010 “Financial literacy among the young”Journal of consumer affairs,44(2), s. 358-380

Mandell, L. & Klein, L.S. 2009” the Impact of Financial Literacy Education on Subsequent Financial Behavior”,Journal of Financial Counseling and Planning,20(1), s.15-24

- Miller, M., Godfrey, N., Levesque, B., & Stark, E. 2009. The case for financial literacy in developing countries: Promoting Access to finance by empowering consumers. World Bank, <http://www.oecd.org/dataoecd>
- Mowen, C.J. 1993. Consumer Behaviour. New York: Macmillan
- Nelson, C, & Wambugu, A. 2008, Financial education in Kenya :scoping exercise report. FSD Kenya
- Neveu, R.P. 1989, Fundamentals Of Managerial Finance. Volume I Ohio. South Western Publishing Co.
- Nordenfelt, Lennard. Quality of Life 1993, Health and Happiness, Avebury Ashgate Publishing Limited. Hants UK
- Norvilitis, J., Szablicki, B. & Wilson, S. 2003. Factors influencing levels of credit card debt in college students. Journal of Applied Social Psychology, 33(55), s.935-940
- OECD Improving Financial Literacy Analysis of Issues and Policies Organization (2005) http://www.oecd.org/finance/financial_education/ (Erişim Tarihi 11.10.2019)
- Oktik, N. 2004 "Huzurevinde Yaşam ve Yaşam Kalitesi". Muğla Üniversitesi yayınları
- Özbek V. Ve Kutbay A.Y. 2016, "Materyalist Eğilimlerin Finansal İyi Olma Hali Üzerindeki Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma" Giresun Üniversitesi İşletme Bölümü 1. Uluslararası Karadeniz İşletmecilik Sempozyumu Bildiri Kitabı.
- Özdemir, F. S. 2011 "Finansal raporlama Sistemlerinin Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Açısından Değerlendirilmesi: İMKB Şirketlerinde Finansal başarısızlık Tahminleri Yönüyle Bir Uygulama" Yayınlanmamış Doktora Tezi, :Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Özel, K. 2007 "İyi Uygulama Örnekleri Çerçevesinde Kamu Mali Yönteminde Toplam Kalite Uygulamaları ve Türkiye İçin Bir Model Önerisi". Devlet Bütçe Uzmanlığı Araştırma Raporu . T.C. Maliye Bakanlığı. Ankara
- Pawot, W., & Diener, E. (1993). The affective and cognitive context of self-reported measures of subjective well-being. Social Indicators Research, (28), s.1-20

Prawitz,A.D. , Garman, B. Sorhaindo, B.O.Neil,J.Kim.P Drentea(2006)”The Incharge Financial Distress/ Financial Well-Being Schale development Administration and score Inter pretation,Financial Couneing and- Planning, 17(1), s. 34-50

Remund, D. L. 2010,” Financial Literacy explicated: The case for a clearer definition inan increaasingly complex economy”.Journal of Consumer Affairs 44(2), s.276-295

Richins, M.L., & Dawson,S 1992, A.consumer values orientation for materialism and its measurement:Scale development and validtion.Journal of Applied Developmental Psychology,(30), s. 708-723

Sarıgül, H. 2014,“A Survey of Financial Literacy”Among University Students The Journal of Accounting and Finance, (64), s. 207-224

Satoğlu Serhad, 2014”Bireysel yatırımcıları Koruma Aracı Olarak Finansal Okuryazarlık ve Türkiye Uygulaması”, Yüksek Lisans Tezi

Shim, S., Xiao, J.J Barber,B., & Lyons,A.2009. Pathways to life success:A conceptual model of financial well-being for young adults.Journal of Applied developmental Psychologh,(30),s. 708-723

Sialm, C, Sun, Z., Zheng, L. 2012, “Home Bias and Local Contagion:Evidence “<http://www2.mcombs.utexas.edu/faculty/clemens.sialm/ssz14dec2012.pdf>unds of Hedge Funds

Statman, M. 2002, Lottery players/stock traders.Financial Analysts Journal. S.14-21

Sultana,S.T. and Saradhi, P.2011, Case Study: An Empirical Investigation of the Rehatian between Risk Tolerance and Socioeconomic Characteristicks of Individual ,Advancesin Management, 4(10), s. 60-65

Şahin,M., ve Barış S. 2017,”Finansal Okuryazarlık ve Tasarruf Davranışları: Kamu Çalışanları Üzerine Bir İnceleme “ Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi 7(2), s. 77-103

TEB.Türkiye Ekonomi Bankası, Finansal Okuryazarlık ve Erişim Endeksi,2015,Erişim.[https://www.teb.com.tr/document/finansal-okuryazarlık-ve-erisim-endeksi.pdf](https://www.teb.com.tr/document/finansal-okuryazarlik-ve-erisim-endeksi.pdf)(10.11.2017)

Temizel, F.2010,”Finansal Farkındalığın Yatırımcı tercihlerine Etkileri: Özel Bankacılık Çalışanlarında Finansal Farkındalık Üzerine Bir Araştırma”Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,Anadolu Üniversitesi Sosyal bilimler Enstitüsü Eskişehir.

Tetik Nevzat, 2019 “Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi” İnönü Üniversitesi,Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi. <https://doi.org/10.33206/mijss.498767>

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, 2011, Dünya’da ve Türkiye’de Finansal Hizmetlere Erişim ve Finansal Eğitim.

Ünal, S. ve Düger,Y.S. 2011,”Akademik Personelin Finansal Gönenç Hali ile Finansal Davranış Eğilimi Arasındaki İlişkiye Yönelik Ampirik Bir araştırma” Ekonomik ve sosyal araştırmalar Dergisi, (1), s. 213-226

Veenhoven,R(1996).The Study Of Life Satisfaction.saris,W.E., Veenhoven,R.,Scherpenzeel,A.C&Bunting B.(eds)’A comparative study of satisfaction with life in europa.Eötvös University Press, s. 11-48

Vitt. L. A., Anderson, C., kent, J.,Lyter, D. M.,Siegenthaler, J.K., & Ward,J. 2000, Personal finance and the rusc to competence:personal financial literacy in theUS.The Fannie mae Foundation.

Yardımcıoğlu, M., ve Yörük A, 2016,”Türkiye’de Finansal Okuryazarlığın ve finansal Farkındalığın Durumu” Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi. 9(2), s. 173-208

World Bank,2009 “The Case for Financial Literacy in Developing Countries:Promoting Access to Finance by Empowering Consumers”

Xiao, J.J. , Sorhaindo, B & garman, E.T. 2006,” Financial behaviours of consumers in credit coundelling.International” Journal of Consumer Studies,30(2), s. 108-121

ANKET SORULARI

Bu çalışma İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı'nda yürütülmekte olan bir yüksek lisans tezinin araştırma bölümüne yöneliktir. Vereceğiniz yanıtlar sadece çalışma kapsamında kullanılacak olup kişisel bilgileriniz istenmemektedir. Anketi olabildiğince tam ve doğru yanıtlamanız çalışmanın güvenilirliği ve bilime katkısı açısından büyük önem taşımaktadır. Katkınız için teşekkür ederiz.

Hacı Ali Eraslan

İstanbul Kültür Üniversitesi

İşletme Anabilim Dalı Öğrencisi

Lütfen aşağıdaki yargılara katılma derecenizi işaretleyiniz.

**1 HİÇ KATILMADIĞINIZI, 5 ise TAMAMEN
KATILDIĞINIZI gösterir.**

	Hiç katılmıyorum (1)	Çok az katılıyorum (2)	Orta düzeyde	Büyük oranda	Tamamen katılıyorum
Bugünlerde finansal durumum açısından kendimi STRESLİ HİSSEDİYORUM.	1	2	3	4	5
Maaşım genellikle sadece ödemelerime yeter ve tasarruf etmek için param KALMAZ.	1	2	3	4	5
Şu andaki finansal durumum tatmin edicidir.	1	2	3	4	5
Aylık normal yaşam harcamalarımı karşılamak konusunda sık sık ENDİŞE YAŞIYORUM.	1	2	3	4	5
Sağlık gibi acil bir nedenle ortaya çıkacak 10.000 TL'lik bir ödeme için gerekli parayı KOLAYCA BULURUM.	1	2	3	4	5
Şu andaki finansal durumum beni ENDİŞELENDİRİYOR.	1	2	3	4	5
Dışarıda yemek yemek istediğim ancak PARAM yetmediği için GİTMEDİĞİM OLUR.	1	2	3	4	5
Sinemaya gitmek istediğim ancak param YETMEDİĞİ için gitmediğim olur.	1	2	3	4	5
Tatile gitmek istediğim ancak PARAM yetmediği için GİTMEDİĞİM OLUR.	1	2	3	4	5
Kişisel finansal durumumla ilgili genellikle çok STRES altında hissederim.	1	2	3	4	5

Lütfen aşağıdaki yargılara katılma derecenizi
işaretleyiniz.

**1 HİÇ KATILMADIĞINIZI, 5 ise TAMAMEN
KATILDIĞINIZI gösterir.**

	Hiç katılmıyorum (1)	Çok az katılıyorum (2)	Orta düzeyde katılıyorum (3)	Büyük oranda katılıyorum (4)	Tamamen katılıyorum (5)
Sahip olduğum borç tutarından rahatsızım.	1	2	3	4	5
Borçlarımı geri ödeme konusunda endişeliyim.	1	2	3	4	5
Kredi kartı borcumu geri ödeme konusunda kaygılıyım.	1	2	3	4	5
Finansal açıdan iyi durumda olduğumu düşünmüyorum.	1	2	3	4	5
Şu anki borç durumumu kafama çok takıyorum.	1	2	3	4	5
Beş yıl boyunca kredi kartı borcum olmayacak.	1	2	3	4	5
Bir yıl boyunca kredi kartı borcum olmayacak.	1	2	3	4	5

Lütfen aşağıdaki yargılara katılma
derecenizi işaretleyiniz.

**1 HİÇ KATILMADIĞINIZI, 5 ise
TAMAMEN KATILDIĞINIZI gösterir.**

	Hiç katılmıyorum (1)	Çok az katılıyorum (2)	Orta düzeyde katılıyorum (3)	Büyük oranda katılıyorum (4)	Tamamen katılıyorum (5)
Pek çok açıdan ideale yakın bir yaşamım var.	1	2	3	4	5
Yaşam koşullarım mükemmeldir.	1	2	3	4	5
Yaşamımdan memnunum.	1	2	3	4	5
Şimdiye kadar yaşamımdan istediğim önemli şeylere sahip oldum.	1	2	3	4	5
Hayatımı bir daha yaşama şansım olsaydı, hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.	1	2	3	4	5

Lütfen yanıt veriniz.

**1) Kaynaklarınızın yeterli olduğu durumlarda öncelikle tercih edeceğiniz ilk İKİ YATIRIM ARACI
aşağıdakilerden hangisidir?**

- a) Altın b) Gayrimenkul c) Vadeli mevduat d) Döviz e)
Hisse senedi
f) Tahvil g) Likit fon h) Diğer fonlar

1. tercihim:_____

2. tercihim_____

2) Kaynaklarınızın yeterli olmadığı durumlarda öncelikle aşağıdakilerden hangisini tercih edersiniz?

a) Kredi kartından nakit avans çekmek

b) İhtiyaç kredisi çekmek

c) İpotekli finansal destek kredisi çekmek

d) Bireysel emeklilik yatırımını bozmak

1. tercihim:_____

2. tercihim_____

Lütfen yanıt veriniz.

8. Bankada 100 TL mevduatınızın olduğunu ve yıllık faiz oranının % 2 olduğunu varsayalım. 5 yıl sonra sizce bankadaki para ne kadar olur?
- a) 102 TL'den fazla
b) 102 TL'den az
c) Tam 102 TL
d) Bilmiyorum
9. Bankada 100 TL mevduatınızın olduğunu ve yıllık faiz oranının % 20 olduğunu ve parayı bankadan çekmediğinizi varsayalım. 5 yıl sonra banka hesabınızda toplam ne kadar para olur?
- a) 200 TL'den fazla
b) Tam 200 TL
c) 200 TL'den az
d) Bilmiyorum
10. Mevduat faiz oranının yıllık bazda % 1 ve enflasyon oranının yıllık bazda % 2 olduğunu varsayalım. 1 yıl sonra bankadaki paranızla alım gücünüz ne şekilde değişir?
- a) Bugünden fazla
b) Bugünle aynı
c) Bugünden az
d) Bilmiyorum
11. Arkadaşınıza bugün 10.000 TL ve onun kardeşine 3 yıl sonra almak koşuluyla 10.000 TL miras kalırsa, söz konusu miras nedeniyle hangisi daha fazla zenginleşmiştir?
- a) Arkadaşım
b) Kardeşi
c) Eşit
d) Bilmiyorum
12. 2019 yılında gelirinizin iki kat arttığını ve aynı zamanda fiyatlar genel düzeyinin (enflasyon) de iki katı arttığını varsayalım. 2019 yılında gelirinize bağlı olarak alım gücünüzde nasıl bir değişiklik olmuş olur?
- a) Bugünden fazla
b) Bugünden az
c) Aynı
d) Bilmiyorum
13. Yatırımcı, parasını çeşitli varlıklara yatırdığı zaman parasını kaybetme riski.....
- a) Artar
b) Azalır
c) Aynı Kalır
d) Bilmiyorum
14. Bir yatırımcı herhangi bir yatırım fonuna yatırım yaparsa parasını 1 yıl boyunca çekemez.
- a) Doğru
b) Yanlış
c) Bilmiyorum

15. Lütfen yaşınızı belirtiniz. _____

16. Lütfen cinsiyetinizi belirtiniz _____

17. Lütfen eğitim düzeyinizi belirtiniz.

- a) Doktora b)Yüksek lisans c) Lisans d) Lise e)
Ortaöğretim

18. Lütfen mesleğinizi belirtiniz. _____

19. Lütfen evinize giren toplam aylık geliri yazınız _____

20. Lütfen medeni durumunuzu belirtiniz

- a) Evli b) Bekar

21. Çocuğunuz var mı, varsa sayısını belirtiniz _____